



© T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı
Kùtùphaneler ve Yayınlar Genel Mùdùrlùđù

Eser Adı: Na't ve Mi'râciye Mecmûası

Mùellifi: Süleymân Nahîfi

Hazırlayan: Ahmet Tanyıldız

Yayın Yılı: 2018

ISBN: 978-975-17-4056-4

Ana Yayın Numarası:3603

Kùltür Eserleri Dizisi-591

Adres: Anafartalar Mahallesi, Cumhuriyet
Caddesi, No: 4, B-Blok, 06030 Ulus/ANKARA

Telefon: +90 312 470 80 00

Faks: +90 312 309 89 98

e-posta: yaphaz@kulturturizm.gov.tr

www.kulturturizm.gov.tr-
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr>

SÜLEYMÂN NAHÎFÎ

NA'T VE MÎ'RÂCIYYE MECMÛASI

(Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Bölümü, 1211)

Hazırlayan

Dr. Ahmet TANYILDIZ

Ankara

2018

KISALTMALAR

| | |
|-------|---|
| AKMB | : Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı |
| C | : Cilt |
| Hzl. | : Hazırlayan |
| KB | : Kültür Bakanlığı |
| KTB | : Kültür ve Turizm Bakanlığı |
| TDK | : Türk Dil Kurumu |
| TDV | : Türkiye Diyanet Vakfı |
| TYEKB | : Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı |
| Yay. | : Yayınları |

GİRİŞ

Klâsik Türk edebiyatı tarihini çeşitli yönlerden besleyen edebî eser muhtevalı mecmûalara duyulan ilmî merak her geçen gün artmaktadır. Son dönem araştırmalarında bu tür eserlerin daha ziyade yer alması klâsik edebiyat sahasındaki bilgilerin ve metinlerin nitelik açısından sıhhatinin artmasına da vesile olmaktadır. Sadece edebî değil dinî, tarihî, tıbbî ve mitolojik mahiyetteki birbirinden epey farklı ve zengin bir içeriği bulunan mecmûalar, disiplinler arası incelemelere değer metinlerdir. Bu metinlerin klâsik edebiyat incelemeleri açısından faydası, sahanın hemen her alanına temas eden yönlerinin bulunmasıdır.¹ Metin neşri ve metin tenkidi çalışmalarında birer nüsha vazifesi gören mecmûalar olduğu gibi; gelenekteki biyografi eserlerinin yerine geçebilen metinler de vardır. Bir devrin şiir estetiğinin haritasını çıkaran nazîre mecmûaları olduğu gibi; birçok nazım tür ve şekliyle yazılan metinleri ihtiva eden örnekler de vardır. Belirli bir amaca yönelik kaleme alınan hususî mecmûalar olduğu gibi; muhtelif dönemlerde farklı kişiler tarafından ilavelerle tekâmül edilen metinler de vardır. Muhteva açısından sadece bir türü veya konuyu derleyen mecmûalar olduğu gibi; kırkambar mahiyetinde her türlü metni cem eden örnekler de vardır.² Hülâsa edebî anlamda her konu, tür ve şekli ihtiva eden oldukça zengin bir mecmûa külliyyatına sahip olduğumuzu ifade edebiliriz.

Mecmûaların dikkat çekici türleri arasında Peygamberimiz Hz. Muhammed'in (sav) şahsiyeti etrafında teşekkül etmiş na't ve mi'raciyye şiirlerinin derlendiği örnekler de bulunmaktadır. Sınırlı sayıda örneği bulunan bu tür mecmûalara umumiyetle *nu'ût-ı*

¹ Mecmûaların niteliğine ve klâsik edebiyat araştırmalarındaki işlevine dair daha ayrıntılı bilgiler için şu çalışmalara bakılabilir: Yaşar Aydemir (2007). "Metin Neşrinde Mecmûaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler". *Turkish Studies* 2 (3): 122-137; M. Fatih Köksal (2012). "Şiir Mecmûalarının Önemi ve Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)". *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. İstanbul: Turkuaz Yay. 411-431; Cemal Kurnaz ve Yaşar Aydemir(2013). "Mecmûalara Sorulması Gereken Sorular". *Turkish Studies* 8 (1): 51-64; Mehmet Gürbüz (2013). "Şiir Mecmûalarının Kaynakları Üzerine". *Turkish Studies* 8 (3): 315-322.

² Mecmûaların hangi edebî tür ve şekilleri ihtiva ettiğine ve nasıl tasnif edilmesine gerektiğine dair daha ayrıntılı bilgiler için şu çalışmalara bakılabilir: Vildan Coşkun (2016). "Metinler Mozaigi: Mecmûalar ve Şiir Mecmûaları". *Dem ile Semâ Arasında*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık. 1-8; Kâmil Ali Gıynaş (2011). "Şiir Mecmûaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası". *Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi* (25): 245-260; Mehmet Gürbüz (2012). "Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi". *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. İstanbul: Turkuaz Yayınları. 99-113; Atabey Kılıç (2012). "Mecmûa Tasnifine Dair". *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. İstanbul: Turkuaz Yay. 75-96; Ahmet Tanyıldız (2012). "Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi-The Journal of International Social Research* 5 (21): 224-239.

nebeviyye adı verilmiştir. İlk örneklerine asr-ı saâdette Arap şiirinde rastlanan na't muhtevalı şiirler Osmanlı coğrafyasında da rağbet görmüştür. Klâsik edebiyat geleneğinin hükümrân olduğu asırlarda farklı nazım tür ve şekilleriyle çok sayıda na't içerikli şiire rastlamak mümkündür. Bu şiirler genellikle Hz. Muhammed'in (asm) şahsiyeti, ahlâkı, mucizeleri, sîreti, ailesi, yakın dostları, sahabeleri vb. hususları değerlendirmektedir.³

Mevcut bilgilerimize göre klasik edebiyat dairesinde on civarında na't mecmûası bulunmaktadır. Bu mecmûalardan üç tanesinin aynı metnin nüshaları olduğu düşünülmektedir.⁴ Bu çalışmanın kapsamına giren Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Bölümü 1211 numaralı mecmûanın dışında birkaç na't mecmûası daha bulunmaktadır (Kılıç 2012: 86). Yazma metin örneklerinin dışında na't mecmûalarının bir numunesi mahiyetinde hazırlanıp matbu baskısı yapılan Mir'ât-i Muhammedî adlı bir na't antolojisi de bulunmaktadır.⁵

Na't mecmûaları muhtelif zamanlarda yaşamış şairlere ait farklı nazım şekillerden oluşan ama muhteva birliği taşıyan şiirlerden oluşmaktadır. Elimizdeki örneklerden hareketle tespit edebildiğimiz kadarıyla mecmûalarda musammat nazım şekilleri, mesnevî, kaside ve gazel tarzında yazılmış na't şiirlerinin bulunmaktadır. Bu şiirlerden bir kısmı mecmûa mürettibleri tarafından söylenmiş olmakla beraber umumiyetle farklı şairlerin muhtelif eserlerinden alınmıştır. Na't örneklerinin daha ziyade dîvân ve mesnevîlerden alındığı söylenebilir.

Na't mecmûalarını özgün kılan temel niteliklerden biri de bu türdeki eserlerin tertip hususiyetleridir. Şairlerin na'tları tertip edilirken umumiyetle kronolojiye riayet edilmiş, XV. yüzyıl ila XVIII. yüzyıl aralığında yaşamış olan şairlere ait örnekler yer verilmiştir. Bununla birlikte çağdaş olan kimi şairlere ait örnekler alınırken söz konusu şiirlerin birbirine nazîre olduğu bilgisi de kaydedilmiştir.

³ Na't mecmûalarının muhtevasına dair daha ayrıntılı bilgiler için şu çalışmalara bakılabilir: Halil İbrahim Şener (1986). "Türk Divan Edebiyatında Na't ve Bazı Na't Mecmuaları". *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* (III): 147-160; Emine Yeniterzi (1993). *Divan Şiirinde Na't*. Ankara: TDV Yay.

⁴ Aynı metnin nüshaları niteliğini taşıyan söz konusu mecmûalar üzerine bir yüksek lisans tezi hazırlanmıştır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Mustafa Atilla (2012). *Nu'ût-ı Nebeviyye Mecmûası (İnceleme-Tenkitleli Metin-Dizin)*. Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi.

⁵ Tarafımızdan neşre hazırlanan bu eser Nâfizâde Ahmed Esad tarafından Hicrî 1302 yılında İstanbul'da neşredilmiştir.

Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki Na't ve Mi'râciye Mecmûası

Türkiye kütüphanelerindeki mevcut na't mecmûaları arasında tertip hususiyetleri açısından en mükemmel örneklerinden biri olan bu metin 50 (+II) varaklık bir hacme sahiptir. Sayfalar genellikle 23 satırdır. Mürettep bir mecmûa örneği olarak kabul edebileceğimiz eser, ser-levha kısımlarında tezhipli olup zarif bir nestalik hatta sahiptir. İç kapakta '*ba'zı şuarânın nezâir-i mi'râciyyeleridir*' şeklindeki muhtevaya dair açıklayıcı bir cümle ve kütüphane kaydı bulunmaktadır.

Mecmûanın Sultan II. Mustafa (ö.1703) devrinde tertip edildiği kesindir. Zira metnin hemen başında '*hâlâ evreng-nişîn-i saltanat, ser-nâme-i dîvân-ı hilâfet; gevher-i bahr-i irfân Sultân Mustafâ Hân*' ibareleri geçmekte ve mahlası Meftûnî olan II. Mustafâ'ya ait bir na't şiirine de yer verilmektedir. Bu cümle, mecmûanın XVII. asrın son yıllarında, yani Sultan Mustafâ'nın tahta çıktığı 1695 ile vefat ettiği 1703 yılları arasında tertip edilmiş olduğuna ilişkin önemli bir veridir. Ayrıca mecmûa içerisinde Sultân Mustafâ'ya ithaf edilen muvaşşah bir na't bulunmaktadır (bkz. 31 numaralı şiir). Bu bilgi de eserin Sultân Mustafâ'ya takdim edildiği ihtimalini kuvvetlendirmektedir.

Mecmûa mürettibinin kim olduğu hakkında eserde herhangi bir açık kayıt yoktur. Buna rağmen eserdeki kimi hususlar bu mecmûanın, na'tlarıyla meşhur Süleymân Nahîfî tarafından tertip edildiğini düşündürmüştür. Emine Yeniterzi *Divan Şiirinde Na't* isimli eserinde bu mecmûanın Nahîfî tarafından derlendiği ihtimalini şu cümlelerle ifade etmektedir: '*Bu na'tlardan birisi Sultân Mustafâ'ya senâ ve duâyı ihtiva eden muvaşşah (akrostiş) tarzında bir kasidedir. Öyle zannediliyor ki bu mecmûayı, Hilvetü'l-Envâr adında nuût-ı nebeviyeye dair bir de dîvânı olan Süleymân Nahîfî tertiplemiştir*' (1993: 53-54).

Umumiyetle XVII. yüzyıl şairlerine ait na't örneklerinin derlendiği bu mecmûada 16 şaire ait 45 şiir yer almaktadır.⁶ Nahîfî'nin 17 şiiri (1 mesnevî, 3 kasîde, 13 gazel), Nev'î-zâde Atâyî'nin 5 şiiri (4 mesnevî, 1 kasîde), Nadirî'nin 4 şiiri (2 kasîde, 2 gazel), Dânişî'nin 3 şiiri (1 kasîde, 2 gazel), Sâbit'in 3 kasîdesi, Şehrî'nin 2 şiiri (1 tercî'-i bend, 1 kasîde), Riyâzî, Şeyhülislâm Azîz Efendi, Mezâkî, Haylî, İsmetî, Fehîm, Neşâtî ve Rızâyî'nin 1'er şiiri bulunmaktadır. Mecmûada nazım şekli olarak 1'i muvaşşah 21 kasîde, 15 gazel, 5 mesnevî, 2 mütekerir murabba', 1 terkîb-i bend ve 1 tercî'-i bend bulunmaktadır. Nazım türü açısından bakıldığında mecmûada 34 na't, 4 mi'râciyye, 4 na't-mi'râciyye, 2 münâcât-na't ve 1 Ramazâniyye-na't bulunmaktadır.

Mecmûadaki tertip sırasını gözeterek yaptığımız tasnifte ise şairler ve şiirlerle ilgili şöyle bir tablo çıkmaktadır:

⁶ Bu mecmûanın muhtevasına dair ayrıntılı değerlendirmeleri daha evvel bir makale olarak neşr etmiştik. Bu kısımda yer alan şiirlerin tablo hâlindeki verileri ve ilgili notlar umumiyetle söz konusu çalışmamızdan istifade edilerek verilmiştir. Söz konusu çalışma için bkz. Ahmet Tanyıldız (2013). "Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki 1211 Numaralı Na't ve Mi'râciyye Mecmûası". *Turkish Studies* 8 (1): 525-547.

| No | Şair Adı | Nazım Türü | Nazım Şekli | Birimi |
|----|-------------------------|------------------|---------------|-----------|
| 1 | Meftûnî | Na't | Murabba | 5 bend |
| 2 | Nâdirî | Mi'râciyye | Kasîde | 74 beyit |
| 3 | Nâdirî | Na't | Kasîde | 62 beyit |
| 4 | Riyâzî | Mi'râciyye | Kasîde | 76 beyit |
| 5 | Nev'î-zâde Atâyî | Mi'râciyye | Kasîde | 84 beyit |
| 6 | Sâbit | Mi'râciyye | Kasîde | 90 beyit |
| 7 | Nâdirî | Na't | Gazel | 7 beyit |
| 8 | Nâdirî | Na't | Gazel | 7 beyit |
| 9 | Şeyhulislâm Azîz Efendi | Na't | Kasîde | 50 beyit |
| 10 | Şeyhulislâm Azîz Efendi | Münâcât-Na't | Terkîb-i bend | 10 bend |
| 11 | Mezâkî | Na't | Kasîde | 45 beyit |
| 12 | Haylî | Na't | Kasîde | 69 beyit |
| 13 | İsmetî | Na't | Kasîde | 64 beyit |
| 14 | Fehîm | Na't | Kasîde | 51 beyit |
| 15 | Neşâtî | Na't | Kasîde | 33 beyit |
| 16 | Rızâyî | Na't | Kasîde | 23 beyit |
| 17 | Dânişî | Na't | Kasîde | 22 beyit |
| 18 | Dânişî | Na't | Gazel | 13 beyit |
| 19 | Dânişî | Na't | Gazel | 13 beyit |
| 20 | Hüdâyî | Na't | Gazel | 5 beyit |
| 21 | Şehrî | Na't | Tercî'-i bend | 5 bend |
| 22 | Şehrî | Na't | Kasîde | 47 beyit |
| 23 | Nev'î-zâde Atâyî | Na't-Mi'râciyye | Mesnevî | 163 beyit |
| 24 | Nev'î-zâde Atâyî | Na't-Mi'râciyye | Mesnevî | 124 beyit |
| 25 | Nev'î-zâde Atâyî | Na't-Mi'râciyye | Mesnevî | 100 beyit |
| 26 | Nev'î-zâde Atâyî | Na't-Mi'râciyye | Mesnevî | 108 beyit |
| 27 | Sâbit | Münâcât-Na't | Kasîde | 85 beyit |
| 28 | Sâbit | Ramazâniyye-Na't | Kasîde | 90 beyit |
| 29 | Nahîfî | Na't | Mesnevî | 58 beyit |
| 30 | Nahîfî | Na't | Kasîde | 79 beyit |
| 31 | Nahîfî | Na't | Kasîde | 30 beyit |
| 32 | Nahîfî | Na't | Kasîde | 44 beyit |
| 33 | Nahîfî | Na't | Gazel | 9 beyit |
| 34 | Nahîfî | Na't | Gazel | 7 beyit |
| 35 | Nahîfî | Na't | Gazel | 7 beyit |
| 36 | Nahîfî | Na't | Kasîde | 32 beyit |
| 37 | Nahîfî | Na't | Kasîde | 23 beyit |
| 38 | Nahîfî | Na't | Gazel | 7 beyit |
| 39 | Nahîfî | Na't | Gazel | 5 beyit |
| 40 | Nahîfî | Na't | Murabba | 7 bend |
| 41 | Nahîfî | Na't | Gazel | 7 beyit |
| 42 | Nahîfî | Na't | Gazel | 7 beyit |
| 43 | Nahîfî | Na't | Gazel | 7 beyit |
| 44 | Nahîfî | Na't | Gazel | 7 beyit |
| 45 | Nahîfî | Na't | Gazel | 15 beyit |

Mecmûadaki kimi şiirlerin başlık kısımlarında şair ve şiirine dair açıklayıcı notlar bulunmaktadır. Bu notlarda bazı şiirlerin birbirine nazire olduğu bilgisi yer almaktadır. Örneğin Nâdirî'nin

Te 'âlallâh zihî şâm-ı sürûr-encâm u gam-fersâ

Ki oldu mazhar-ı esrâr-ı subhânellezî esrâ

matlayla başlayan kasidesine Riyâzî'nin ve Nev'î-zâde Atâyî'nin nazîre yazdığı bilgisi verilmiştir. Ayrıca ilgili şiirlerin mecmûadaki veya dîvân neşrindeki başlık kısımlarında İsmetî'nin Riyâzî'yi; Neşâtî'nin de Fehîm'i tanzîr ettiği belirtilmektedir. Bu ayrıntılar XVII. yüzyıl şairlerinin na't konusundaki tercih ve beğenilerini ortaya koyan önemli ipuçlarıdır.

MECMÛADA ŞİİRLERİNE YER VERİLEN ŞÂİRLER

1. Dânişî (ö. 1650?)

Biyografi kaynaklarında Dâniş veya Dânişî mahlaslı yedi şair bulunmaktadır. Bu mecmûanın tertip edildiği zamanda veya öncesinde yaşamış şairlerin sayısı ise dördtür. Biyografi kaynaklarında na't muhtevalı şiirine yer verilen tek şair Dânişî Ahmed Efendi'dir. Şâirin 1060/1650 yılında vefat ettiği rivayet edilir.⁷ Mecmûada yer alan na't manzumelerinin de bu şaire aidiyeti ihtimal dâhilinde olmasına rağmen bu konuda kesin bir bilgiye ulaşamıyoruz. Zira bu şiirler Dânişî Ahmed Efendi'nin yeni harflere aktarılan Dîvân neşrinde de bulunmamaktadır.⁸ Ancak biyografi kaynaklarında ve bazı mecmûalarda şâirin *Sâyesi düşmez zemîne sen o nahl-i Tûrsun // Sâyesiz hurşidsin başdan ayağa nûrsun* matla'lı na't kasidesinin yanında aynı isimle başka na't şiirlerine de yer verilmektedir. Bu karineden yola çıkarak bu mecmûada yer alan şiirlerin de bu Dânişî'ye ait olduğunu tahmin edebiliriz. Mecmûada Dânişî mahlasıyla kayıtlı üç na't manzumesi bulunmaktadır (Bkz. 17, 18 ve 19. manzûmeler).

2. Fehîm-i Kadîm (d. 1627 - ö. 1647)

Asıl adı Mustafâ olan şâirin 1627 yılında doğduğu tahmin edilmektedir. Aslen Halepli olan şâir, babasının mesleği icabı Uncu-zâde olarak da tanınmıştır.⁹ (Üzgör 1991; Üzgör 1995: 295-296; Özgen 2007; Yıldız 2014). Şâirin bu mecmûada bir na't kasidesine yerilmiştir (Bkz. 14. manzûme).

3. Haylî (ö. 1632)

Mecmûada bir na't kasidesine yer verilen Haylî'nin kim olduğuna dair elimizde kesin bir bilgi yoktur. Mecmûanın tertip edildiği devirde ve öncesinde Haylî mahlaslı iki şâir bulunmaktadır. İlki Bursalı olup 1041/1632'de vefat eden Haylî Ahmed Çelebi'dir. Diğeri ise bugünkü adıyla Kırklareli'nden olup 1098/1687'de vefat eden Haylî Ahmed Çelebi'dir.¹⁰ Bu mecmûada yer alan kasîde (Bkz. 12. manzûme) 1632'de vefat etmiş olan

⁷ Haluk İpekten, M. İsen, R. Toparlı, N. Okçu, T. Karabey (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: KTB Yay. İsmail Hakkı Aksoyak (2014). "Dânişî, Ahmed Efendi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4359>.

⁸ Bülent Özer (2004). *Dânişî Dîvânı (İnceleme, Metin, Nesre Çeviri, İndeks)*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.

⁹ Tahir Üzgör (1991). *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*. Ankara: AKMB Yay.

¹⁰ Yunus Kaplan (2014). "Haylî Ahmed Çelebi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1146>; <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1252>.

Bursalı Haylî'ye aittir. Zira aynı şiir Belîğ Tezkiresi'nde (s. 75) şâirin örnek manzûmeleri arasında gösterilmektedir.

4. Hüdâyî-i Kadîm (ö. 1584)

Asıl adı Mustafâ olan bu zât, yine Hüdâyî mahlasını kullanan meşhur mutasavvıf Azîz Mahmûd Hüdâyî ile karıştırılmaktadır. Bu sebeple biyografi kaynaklarında Hüdâyî-i Kadîm olarak tavsif edilir. Bu mecmûada da aynı hataya düşülmüş ve Hüdâyî-i Kadîm'e ait bir na't şiiri "*Üsküdarî Şeyh Mahmûd Efendi*" notuyla Azîz Mahmûd Hüdâyî'ye nispet edilmiştir. Bu mecmûada Hüdâyî'nin bir na't gazeline yer verilmiştir (Bkz. 20. manzûme).

5. İsmetî (d. 1611/1613 - ö. 1665)

Asıl adı Mehmed olan İsmetî, İstanbul'da doğmuştur. On altıncı yüzyılın meşhur şahsiyetlerinden Birgivî Mehmed Efendi'nin torunu ve Şeyh Fazlullah Efendi'nin oğludur. Bir süre müderrislik ve kadılık yaptıktan sonra Anadolu kazaskerliği ve ardından Rumeli kazaskerliği görevinde bulundu. Emekli olduktan kısa süre sonra, 1665'de vefat etti. Bu mecmûada şâirin 64 beyitlik bir na't kasidesine yer verilmiştir (Bkz. 13. manzûme).

6. Meftûnî - Sultân Mustafa / II. Mustafa (d. 1664 - ö. 1703)

Sultân IV. Mehmed ile Gülnüş Emetullah Hanım'ın oğludur. 31 yaşında amcası II. Ahmed'in vefatı üzerine 22. Osmanlı padişahı olarak tahta çıktı. 1703 yılında Birinci Edirne Ayaklanması adı verilen isyan sonucunda tahttan indirildi. Bu hâdiseden beş ay kadar sonra 1703 tarihinde vefat etti. Meftûnî ve İkbâlî mahlasları ile şiirler yazmıştır. Bu na't mecmûası Sultân Mustafâ'ya ithaf edilmiş ve eserin başına da ona ait na't muhtevalı bir murabbaya yer verilmiştir (1. manzûme). Eserde ayrıca mecmûa mürettibi Süleymân Nahîfî'nin, Sultân Mustafâ övgüsünü içeren ve oldukça sanatkârâne bir tarzda kaleme alınan muvaşşah bir na'ti de yer almaktadır (Bkz. 31. manzûme).

7. Mezâkî (ö. 1676)

Asıl adı Süleymân olan şâirin şimdiki adıyla Bosna-Hersek'de doğduğu rivayet edilir. Mezâkî, genç yaşta İstanbul'a gelmiş, Enderûn mektebinde eğitim görmüş, kâtiplik ve tezkirecilik yapmıştır. 1676'da İstanbul'da vefat etmiştir. Bu mecmûada 45 beyitlik bir na't kasidesine yer verilmektedir (Bkz. 11. manzûme).

8. Nâdirî (d. 1572 - ö. 1626)

Şâir, 1572 yılında İstanbul'da doğmuştur. Eğitimini tamamladıktan sonra müderrislik ve kadılık yapmıştır. 1626'da vefat etmiştir. Bu mecmûada "*fenn-i belâgatde şu 'arâ-yı Rûm'un mâhiri nâdiru'l-misl a'nî Nâdirî Efendi*" şeklinde şâirden övgüyle söz edilmiş, onun na't ve mi'râciyye muhtevalı dört şiirine yer verilmiştir (Bkz. 2, 3, 7 ve 8. manzûmeler).

9. Nahîfî (d. 1665 - ö. 1738)

Nahîfî'nin asıl adı Süleymân'dır. İstanbul'da dünyaya geldi. Medrese eğitiminin ardından çeşitli görevlerde bulunmuş, son dönemlerinde manzûm Mesnevî tercümesini tamamlamıştır. 1738 yılında vefat etmiştir. Çalışmamızın konusu olan mecmûanın mürettibi de olan Nahîfî'nin bu eserde on altı manzumesi bulunmaktadır (Bkz. 29 ila 45. manzûmeler).

10. Neşâtî (ö. 1674)

17. yüzyılın en önemli şairlerinden olan Neşâtî Edirnelidir. Eğitimini tamamladıktan sonra tasavvufa meyletmiş, bir müddet Konya'da kalmış, ardından Edirne'ye dönerek Murâdiye Mevlevîhanesi'ne postnişin olmuştur. 1674 yılında vefat etmiştir. Bu mecmûada Neşâtî'nin Fehîm'e nazîre olarak yazdığı bir na't kasîdesine yer verilmiştir (Bkz. 15. manzûme).

11. Nev'î-zâde Atâyî (d. 1583 - ö. 1635)

Atâyî 1538'de İstanbul'da doğmuştur. Eğitimini tamamladıktan sonra müderrislik ve kadılık yapmıştır. 1635 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. Bu mecmûada Atâyî'nin bir kasîdesi ile Hamse'de yer alan mesnevîlerdeki na't ve mi'râciyye bölümlerine yer verilmiştir (Bkz. 5, 23, 24, 25 ve 26. manzûmeler).

12. Riyâzî (d. 1572 - ö. 1644)

Asıl adı Mehmed olan Riyâzî, Mekke'de doğmuştur. Babası devrin önemli âlim ve kadılarından Birgili Mustafa Efendi'dir. Riyâzî, iyi bir eğitim almış, çeşitli yerlerde müderrislik ve kadılık yapmıştır. 1623'te Kâhire kadılığından emekliye ayrılmış, 1644 senesinde vefat etmiştir. Bu mecmûada Riyâzî'nin Nâdirî'ye nazîre olarak yazdığı 76 beyitlik bir na't kasîdesine yer verilmiştir (Bkz. 4. manzûme).

13. Rızâyî (d. 1592 - ö. 1629)

Tam adı Mehmed Alî Çelebi olan şâir, 1592'de Amasya'da doğmuştur. Osmanlı meşihatının önemli isimleri olan Şeyhülislâm Zekeriyâ Efendi'nin torunu, şâir Şeyhülislâm Yahyâ Efendi'nin de yeğenidir. Eğitimini dayısı Şeyhülislâm Yahyâ Efendi'nin nezaretinde tamamladıktan sonra müderrislik ve kadılık vazifelerinde bulunmuştur. Son görev yeri Mısır'da 38 yaşında vefat etmiştir. Bu mecmûada 23 beyitlik bir na't kasîdesine yer verilmiştir (Bkz. 16. manzûme).

14. Sâbit (ö. 1712)

Bosna'nın Uziçe kasabasında doğan şairin tam adı Alâaddîn Alî'dir. İlk eğitimini aldıktan sonra İstanbul'a gitmiş, mülâzım ve müderris olarak vazife yapmıştır. Ardından çeşitli yerlerde kadılık ve müftülük yapmıştır. 1712 tarihinde İstanbul'da vefat etmiştir. Bu mecmûada şairin münâcât, na't ve Ramazâniyye türlerini ihtiva eden hacimli üç kasîdesine yer verilmiştir (Bkz. 6, 27 ve 28. manzûmeler).

15. Şehrî (ö. 1660)

Kaynaklarda adı Alî Çelebi olarak verilen şâir Malatyalıdır. Eğitimini İstanbul'da tamamlamış, kâtiplik, tezkirecilik vazifesi almıştır. Şehrî, görevi icabı birçok yer gezmiş, derbeder bir ömür sürmüştü ve 1660 yılında vefat etmiştir. Bu mecmûada Şehrî'nin na't muhtevalı 5 bendlik bir terci-i bendi ile 47 beyitlik bir kasîdesine yer verilmiştir (Bkz. 21 ve 22. manzûmeler).

16. Şeyhülislâm Azîz Efendi (d. 1591 - ö. 1657)

1591'de Bursa'da doğan şâir, âlim yetiştirmekle meşhur olan Karaçelebizâde ailesine mensuptur. Eğitimini tamamladıktan sonra müderrislik ve kadılık görevlerinde bulunmuş, Bir müddet şeyhülislamlık yaptıktan sonra 1657 yılında Bursa'da vefat etmiştir. Bu mecmûada Azîz Efendi'nin na't içerikli 50 beyitlik bir kasîdesine ve münâcât-na't içerikli 10 bendlik bir terkîb-i bendine yer verilmiştir (Bkz. 9 ve 10. manzûmeler).

KAYNAKÇA

- Açıkgöz, Namık (1986). *Riyâzî: Hayatı, Eserleri ve Edebî Kişiliği, Dîvan, Sâki-nâme ve Düstûru'l-Amel'in Tenkitli Metni*. Doktora Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Açıkgöz, Namık (1990). *Riyâzî Divanı'ndan Seçmeler*. Ankara: KB Yay.
- Açıkgöz, Namık (2008). "Riyâzî". *İslam Ansiklopedisi*. C 35. İstanbul: TDV Yay. 144-145.
- Açıkgöz, Namık (2017). *Riyâzî-Riyâzî'ş-Şu'arâ*. Ankara: KTB Yay. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,191371/riyazi-riyazus-suaratezkiretus-suara.html>.
- Akar, Metin (1987). *Türk Edebiyatında Manzum Mi'râc-nâmeler*, Ankara: KTB Yay.
- Akbaş, Sıddıka (2006). *Süleymân Nahîfî'nin Mi'râciyyesi (Metin-Muhteva-Tahlil)*, Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Aksoyak, İsmail Hakkı (2014). "Dânişî, Ahmed Efendi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4359>.
- Aksoyak, İsmail Hakkı (2015). "Nâdirî, Abdülganîzâde Mehmed Nâdir Efendi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7146>.
- Atila, Mustafa (2012). *Nu'ût-ı Nebeviyye Mecmûası (İnceleme-Tenkitli Metin-Dizin)*. Yüksek Lisans Tezi. Diyarbakır: Dicle Üniversitesi.
- Aydemir, Yaşar (2001). "Şairlerin Edebî Kişiliğinin Tesbitinde Mecmuaların Rolü". *Türk Kültürü Dergisi* (464): 731-744.
- Aydemir, Yaşar (2007). "Metin Neşrinde Mecmuaların Rolü ve Karşılaşılan Problemler". *Turkish Studies* 2 (3): 122-137.
- Aypay, Ali İrfan (1992). *Nahîfî Süleyman Efendi Hayatı, Eserleri, Edebî Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. 2 C. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi.
- Ceyhan, Adem (2000). "Süleyman Nahîfî'nin Mevlidu'n-Nebî Mesnevisi". *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi* (14): 89-141.
- Coşkun, Vildan (2016). "Metinler Mozaigi: Mecmualar ve Şiir Mecmuaları". *Dem ile Semâ Arasında*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık. 1-8.

- Çetişli, İsmail (2012). *Türk Şiirinde Hz. Peygamber (1860-2011)*. Ankara: Akçağ Yay.
- Demiray, Mehmet (2007). *Hüdâyî-i Kadîm (16. yy) ve Dîvânı İnceleme- Tenkitli Metni*. Yüksek Lisans Tezi. Isparta: Süleyman Demirel Üniversitesi.
- Demirel, Mustafa (2005). *Mehmed Ali Çelebi (Rızâyî), Dîvân (Giriş, İnceleme, Metin, Sözlük, Tıbbıbasım)*. İstanbul: Çağrı Yay.
- Demirel, Şener (2017). *Şehrî (Malatyalı Alî Çelebi) - Dîvân*. Ankara: KTB Yay.
<http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,197364/sehri-divani.html>
- Dîvân-ı Alâeddîn Sâbit (Öziçevi)*, Ankara Adnan Ötügen İl Halk Kütüphanesi (Bulunduğu Yer: Milli Kütüphane Başkanlığı, 06 Hk 1205-1206)
- Donuk, Suat (2017). *Nev'îzâde Atâyî'nin Şakâ'ik Zeyli*. İstanbul: TYEKB Yayınları.
- Felek, Özgen (2007). *Fehîm-i Kadîm Dîvânı'nın Tahlili*. Doktora Tezi. Elazığ: Fırat Üniversitesi.
- Gıynaş, Kâmil Ali (2011). "Şiir Mecmuaları Hakkında Yapılan Çalışmalar Bibliyografyası". *Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi Dergisi* (25): 245-260.
- Güngör, Zülfikar (2003). "Türk Edebiyatında Hilve-i Nebevî Türünün Doğuşu Gelişimi ve Sebepleri". *Tasavvuf: İlmî ve Akademik Araştırmalar Dergisi* 4 (10): 185-199.
- Gürbüz, Mehmet (2012). "Şiir Mecmûaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi". *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. İstanbul: Turkuaz Yayınları. 99-113.
- Gürbüz, Mehmet (2013). "Şiir Mecmualarının Kaynakları Üzerine". *Turkish Studies* 8 (3): 315-322.
- Gürsoy, Aslı (2014). "Rızâyî, Mehmed Ali Çelebi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu/index.php?sayfa=detay&detay=1676>
- İpekten, Haluk (1974). *İsmetî Dîvânı*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay.
- İpekten, Haluk, M. İsen, R. Toparlı, N. Okçu, T. Karabey (1988). *Tezkirelere Göre Divan Edebiyatı İsimler Sözlüğü*. Ankara: KTB Yay.
- İpekten, Haluk (1991). "Atâyî Nev'îzâde". *İslam Ansiklopedisi*. C 4. İstanbul: TDV Yay. 40-42.
- İpekten, Haluk (2001). "İsmetî, Mehmed". *İslam Ansiklopedisi*. C 23. Ankara: TDV Yay. 140-141.

- İsen, Mustafa; Ali Fuat Bilkın, Tuba İşinsu Durmuş (2012). *Sultanların Şiirleri Şiirlerin Sultanları*. İstanbul: Kapı Yay.
- Kaplan, Mahmut (1996). *Neşâtî Dîvânı*. İzmir: Akademi Kitabevi.
- Kaplan, Mahmut (2014). "Neşâtî, Ahmed Dede". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2177>
- Kaplan, Yunus (2014). "Haylî Ahmed Çelebi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1146>
- Kaplan, Yunus (2014). "Haylî Ahmed Çelebi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1252>
- Karaca, Yusuf (1997). *Süleyman Nahîfî Efendi ve Mevlidi*. Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi.
- Karacan, Turgut (1974). *Nev'î-zâde Atâyî, Heft Hân Mesnevisi (İnceleme-Metin)*. Ankara: Sevinç Matbaası.
- Karacan, Turgut (1991). *Bosnalı Alaeddin Sabit-Divan*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yay.
- Karacan, Turgut (2008). "Sâbit". *İslam Ansiklopedisi*. C 35. İstanbul: TDV Yay. 349-350.
- Karagözlü, Volkan (2014). "Abdülaziz/Azîzî, Kara Çelebizâde Abdülaziz Efendi". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=1495>.
- Karaköse, Saadet (1994). *Nev'î-zâde Atâyî Dîvânı*. Ankara: KTB Yay. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,194357/nevi-zade-atayi-divani.html>
- Karaveliođlu, Murat Ali (2014). "Nahîfî, Süleyman". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. Ankara: KTB Yay. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=2663>.
- Kaya, Bayram Ali (2007). "Neşâtî". *İslam Ansiklopedisi*. C 33. İstanbul: TDV Yay. 18-19.
- Kaya, Nevzat (2001). "Karaçelebi-zâde Abdülaziz Efendi". *İslam Ansiklopedisi*. C 24, İstanbul: TDV Yay. 381-383.
- Kaya, Nevzat (2003). *Karaçelebi-zâde Azîz Efendi, Ravzatu'l-Ebrâr Zeyli (Tahlil ve Metin)*. Ankara: TDK Yay.
- Keskin, Neslihan İlknur (2015). "Mezâkî, Süleymân". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=7500>.

- Kılıç, Atabey (2007). *Manzum Sözlük Mecmuası (Konya Mevlânâ Müzesi Kütüphanesi 4026) Tuhfe-i Vehbî-Tuhfe-i Şâhidî-Sübha-i Sıbyân*. Kayseri: Laçın Yay.
- Kılıç, Atabey (2012). “Mecmûa Tasnifine Dair”. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. İstanbul: Turkuaz Yay. 75-96.
- Koncu, Hanife, Müjgân Çakır (2012). “Şairleri Yetiştiren Bir Kaynak Olarak Mecmua”, *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. İstanbul: Turkuaz Yay. 117-134.
- Kortantamer, Tunca (1997). *Nev’î-zâde Atâyî ve Hamsesi*. İzmir: Ege Üniversitesi Yay.
- Köksal, M. Fatih (2011). *Mevlidnâme*. Ankara: TDV Yay.
- Köksal, M. Fatih (2012). “Şiir Mecmûalarının Önemi ve Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)”. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. İstanbul: Turkuaz Yay. 411-431.
- Kur’ân-ı Kerîm ve Açıklamalı Meâlî* (1997). (Hızl.: Hayrettin Karaman, Ali Özek, İbrahim Kâfi Dönmez, Mustafa Çağrıncı, Sadrettin Gümüş, Ali Turgut). Ankara: TDV Yay.
- Kurnaz, Cemal ve Yaşar Aydemir (2013). “Mecmualara Sorulması Gereken Sorular”. *Turkish Studies* 8 (1): 51-64.
- Kuzubaş, Muhammet (2005). *Nev’î-zâde Atâyî’nin Nefhatü’l-Ezhâr Mesnevisi*. Samsun: Deniz Kültür Yay.
- Kuzubaş, Muhammet (2007). *Atâyî’nin Âlemnümâ (Sâkînâme) Mesnevisinin Karşılaştırmalı Metni ve Konu Bakımından İncelenmesi*. Doktora Tezi: Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi.
- Külekcî, Numan (1989). *Ganî-zâde Nâdirî ve Dîvânından Seçmeler*. Ankara: KB Yay.
- Külliyât-ı Hazret-i Hüdâyî Kuddise Sırruhu* (1338). (Mürettib: Mehmed Gülşen). Matbaa-yı Bahriye.
- Levend, Agâh Sırrı (1948). *Atâyî’nin Hilyetü’l-Efkâr’ı*. İstanbul: İnkılap Yay.
- Mermer, Ahmet (1991). *Mezâkî Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı’nın Tenkitli Metni*. Ankara: AKMB Yay.
- Özcan, Abdülkadir (2006). “Mustafa II”. *İslam Ansiklopedisi*. C 31. İstanbul: TDV Yay. 275-280.
- Özer, Bülent (2004). *Dânişî Dîvânı (İnceleme, Metin, Nesre Çeviri, İndeks)*. Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli: Kocaeli Üniversitesi.

- Özyıldırım, Ali Emre (2015). "Sâbit, Alâaddîn (Alî)", *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=6939>.
- Şener, Halil İbrahim (1986). "Türk Divan Edebiyatında Na't ve Bazı Na't Mecmuaları". *Dokuz Eylül Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi (III)*: 147-160.
- Tanyıldız, Ahmet (2012). "Şiir Mecmûalarının Neşri Hakkında". *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi-The Journal of International Social Research* 5 (21): 224-239.
- Tanyıldız, Ahmet (2013). "Süleymaniye Kütüphanesi'ndeki 1211 Numaralı Na't ve Mi'râciye Mecmûası". *Turkish Studies* 8 (1): 525-547.
- Uzun, Mustafa (2005). "Mi'râciye". *İslam Ansiklopedisi*. C 30. İstanbul: TDV Yay. 135-140.
- Uzun, Mustafa (2006). "Nahîfi". *İslam Ansiklopedisi*. C 32. İstanbul: TDV Yay. 297-299.
- Üzgör, Tahir (1991). *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*. Ankara: AKMB Yay.
- Üzgör, Tahir (1995). "Fehîm-i Kadîm". *İslam Ansiklopedisi*. C 12. Ankara: TDV Yay. 295-296.
- Yekbaş, Hakan (2005). *Hüdâyî-i Kadîm Dîvânı (Edisyon Kritik-Metin-İnceleme)*. Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi.
- Yekbaş, Hakan, (2013). "Hüdâyî-i Kadîm, Mustafa". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=145>.
- Yelten, Muhammet (1999). *Nev'î-zâde Atâyî-Sohbetü'l-Ebkâr*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi.
- Yeniterzi, Emine (1992). *Türk Edebiyatında Na't*. Ankara: TDV Yay.
- Yeniterzi, Emine (1993). *Divan Şiirinde Na't*. Ankara: TDV Yay.
- Yeniterzi, Emine (2002). "Türk Edebiyatında Na'tlara Dâir". *Türkler Ansiklopedisi*. C 11. Ankara: Yeni Türkiye Yay. 1464-1476.
- Yıldırım, Nermin (2005). *Karaçelebi-zâde Azîz Efendi'nin Zafer-nâme Adlı Eseri*. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi
- Yıldız, Ayşe (2014), "Fehîm-i Kadîm". *Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü (TEİS)*. <http://www.turkedebiyatiisimlersozlugu.com/index.php?sayfa=detay&detay=4364>.

METİN

1*

[1b] Hâlâ evreng-nişîn-i saltanat, ser-nâme-i dîvân-ı hilâfet, gevher-i bahr-ı irfân Sultân Mustafâ Hân Hazretleri Resûl-i Ekrem sallallâhu aleyhi ve sellem hazretlerinin medh-i latîf ü na't-ı şerîflerine buyurdıkları güftâr-ı dürer-bârdandır.

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

- 1 El-meded ey fahr-i âlem hem şefî'ü'l-müznibîn
Nâzil oldu hakkına hem *rahmeten li'l-âlemîn*¹¹
İşitelden vasfımı budur lisânımda hemîn
Es-salâtu ve's-selâm yâ sâdıka'l-va'di'l-emîn
- 2 Çağlayıp her dem akar bu çeşm-i giryânım benim
Fikr edip nâr-ı Cahîmi havf eder cânım benim
Umarım rûz-ı cezâda ola hem-râhım benim
Es-salâtu ve's-selâm yâ sâdıka'l-va'di'l-emîn
- 3 Dalmışım bahr-i şekâvet içre kârım seyyi'ât
Yâ ilâhî sen hidâyet eyle bana ver necât
Sen şefâ'at kıl garîbe ey Resûl-i kâ'inât
Es-salâtu ve's-selâm yâ sâdıka'l-va'di'l-emîn
- 4 Ey Rahîm-i lâ-yezâl etme hisâbı bendene
Cân u dilden özlerim ol cism-i pâki görmege
Yâ Habîb-i kibriyâ cem' et livâ-yı hamdine
Es-salâtu ve's-selâm yâ sâdıka'l-va'di'l-emîn
- 5 Ümmetinden en hakîr ü bî-kesim ben yâ Resûl
Hazretine etdigim vird ü salâtı et kabûl
Âciz ü Meftûnî'yi cennât-ı Adn'e et kabûl
Es-salâtu ve's-selâm yâ sâdıka'l-va'di'l-emîn

* Bu şiir için ayrıca bkz. Mustafa İsen, Ali Fuat Bilkan, Tuba Işınsu Durmuş (2012). *Sultanların Şiirleri Şiirlerin Sultanları*. İstanbul: Kapı Yay. 180-183.

¹¹ Bu ifade Enbiyâ Sûresi'nin 107. âyet-i kerîmesinden iktibastr: “(Ey Muhammed!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.”

2*

[2b] Fenn-i belâgatde şu‘arâ-yı Rûm’un mâhiri nâdiru’l-misl a‘nî Nâdirî Efendi’nin na‘t-ı şerîf-i Seyyidi’l-enbiyâ aleyhi efdalu’t-tahiyyâta inşâd etdiği kâsîde-i Mi‘râciyyedir.

mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

1 Te‘âlallâh zihî şâm-ı sürûr-encâm u gam-fersâ
Ki oldu mazhar-ı esrâr-ı *subhânellezî esrâ* ¹²

Felek mahv eyleyince al damgasını hurşîdin
Zemînin zıll-ı mahrûtisi çekdi anberîn tuğrâ

Zer-i pür-tâb-ı mihr bozdı çünkim dirhem-i necme
Mihekk-i şâma urdu onu bir bir nâkîd-ı dünyâ

Gül mihrin gül-âbın aldı âlem dîk-i hâk içre
Aceb mi olsa ser-pûş-ı felekde katreler peydâ

5 Dağıtdı bâd-ı sarsar hırmîni-hürşîd-i rahşânı
Kevâkib sanma etdi her yere bir danesin ilkâ

Yanıp mihr âteşinden kâğıd-ı rûz oldu hâkister
Eser kaldı henüz âteşden anda câbecâ ammâ

Siyeh semmûr idi zulmet beyâz-ı câbecâ encüm
Ne hâletdir bu kim gizlendi anda beyza-i beyzâ

Temevvüden dokundu bir sadef hârâyâ hurd oldu
Dağıldı lücce-i gerdûn içinde lü’lü’-i lâlâ

Nikâb etdi arûs-ı hâveri ruhsârına zülfün
Velî her halkasından zâhir oldu ol ruh-ı zîbâ

10 Serâpâ kurs-ı mihri mahv edip dendân-ı encümle
Şihâbı râhat-ı dendân edindi târem-i vâlâ

Semâ‘ içre saçıp eşk-i nücûmu şâl-pûş oldu
Fîrâk-ı Şems ile gerdûn olup hem-hâl-i Mevlânâ

* Bu şiir için ayrıca bkz. Numan Külekçi (1989). *Ganî-zâde Nâdirî ve Dîvânından Seçmeler*. Ankara: KB Yay. 18-39.

¹² Bu ifade İsrâ Sûresi’nin 1. âyet-i kerîmesinden iktibasır: “Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed’i) bir gece Mescid-i Haram’dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa’ya götüren Allah’ın şanı yücedir.”

Çıkardı câme-i dîbâ vü destâr-ı mutallâsın
Felek âheng-i ceng etdi zırh-pûş oldu sertâpâ

Akıp afyôn-ı şeb tohm-ı nücûm oldu perâkende
Güneş bir kelle-i haşhâş idi dehr eyledi ifnâ

Değil mihr-i ü şafak galtân olunca fark-ı pür-nûru
Taşıp iklim-i Şâm'ı tutdu hûn-ı Hazret-i Yahyâ

- 15 Sevâd-ı sûre-i Ve'l-leyl ana zerrîn nukat encüm
Şafak bir sûredir kim eylemişler surh ile imlâ

Çıkıp la'li tutukdan Leyli-i meh-rûy u müşğîn-mû
Dimâğ-ı Kays-ı çarhı eyledi âşufte-i sevdâ

Bozuldu hayme-i zer-baft-ı hân-ı hâveristânı
Erince hayli ahşâm etdi müşğîn haymesin ber-pâ

Çalınca mühr-i mihri uğradı kahr-ı Süleymân'a
Sipihir oldu meger kim dîv-i şâma mahbes-i mînâ

Felek tâc-ı zerin terk etdi İbrâhîm-i Edhemveş
Derûnunda aceb mi eylese nûr-ı siyeh me'vâ

- 20 O şebdir matla'u'l-envâr-ı Mi'râc-ı hudâvendî
O şebdir mahzenü'l-esrâr-ı halvethâne-i İsrâ

O ahşâm oldu Ser-tâc-ı Nübüvvet sâhibü'l-Mi'rac
O hengâm oldu Sultân-ı Rusûl hem-sohbet-i Mevlâ

- [3a] Şeh-i eyvân-ı izzet tâcdâr-ı taht-ı hatmiyyet
Ser-efrâz-ı musahhar-sâz-ı dârü'l-mülk-i *ev ednâ*¹³

Dıraşân gevher-i ibret-nümây-ı dürc-i mahbûbu
Fürûzân ahter-i zulmet-zidây-ı çarh-ı isti'lâ

Medâr-ı hilkat-i âlem bahâr-ı tıynet-i Âdem
Süvâr-ı arsa-i târem emîr-i meclis-i gabrâ

- 25 Habîb-i Hazret-i İzzet tabîb-i illet-i zillet
Kefil-i rahmet-i ümmet delîl-i Cennetü'l-Me'vâ

¹³ Bu ifade Necm Sûresi'nin 9. âyet-i kerîmesinden iktibastır: “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu.”

Hatâ-pûşende-i muznib atâ-bahşende-i tâ'ib
Emân-ı maşrik u mağrib emîn-i Yesrib u Bathâ

*Cenâb-ı Ahmed-i Mürsel imâm-ı zümre-i kümmel
Mufassal-sâz-ı her mücmel rumûz-âmuz-ı her dâna*

O sultân-ı bülend-eyvân-ı iklîm-i risâlet kim
Livâ'ü'l-hamd ile âlemleri feth etdi bî-pervâ

İzâr-ı mehveşi pertev-nümây-ı nûr-ı Rabbânî
Zebân-ı dil-keşi gevher-feşân-ı kenz-i lâ-yefnâ

30 Gubâr-ı dergehi kühlü'l-cilâ-yı dîde-i encüm
Tınâb-ı hargehi silkü'l-le'âl-i gerden-i havrâ

Benâni hâlet-i miftâh-ı cennetden peyam-âver
Dehânı nokta-i gayb-ı hüviyyetden haber-fermâ

O şâhin sikkesi mühr-i mübüvvet hutbesi Kur'ân
Müşerref onlarınla nakd-i dîn ü câmi'-i dünyâ

Sufûf-ı âl ü ashâbı sûtûr-ı hüccet-i millet
İmâmetde vücûd-ı pâki gûyâ mühr ile imzâ

Salıp ferr-i şehinşâhı edince ikki şak mâhı
Olup zerrîn nakâre etdi bâng-i şevketin i'lâ

35 Kebûter beyzasıyla hasmını def' etdi gâr üzre
Melek dîv-i racîmi necm ile tard eyledi gûyâ

Misâl-i ebr-i rahmet dehri teşrîf etdiği sâ'at
Mecûs âteşlerin bârân-ı fazlı eyledi itfâ

Yıkıldı tâk u kasrı dûr olup sehm-i sa'âdetden
Okun atdı kemânın basdı ol dem devlet-i Kistrâ

Hakikatde sevâd-ı âferîniş zıllıdır onun
Aceb mi zâhiren bî-sâye olsa âfitâb-âsâ

Görürdü bî-tereddüd cânib-i zahr-ı şerîfinden
Olup mühr-i nübüvvet arkasında dîde-i bînâ

40 Aceb mi eskiyip şimdi dökülse dürr-i sırâbı
O sultâna murassa' çetr idi ebr-i felek-fersâ

*Gel ey kılîk-i hünerver kıssa-i Mi'râcî takrîr et
Değildir çünkü mümkün mu 'cizâtın eylemek ihsâ*

Gelip peyk-i ilâhî Hazret-i Peygamber'e ol şeb
Getirdi bir burâk-ı berk-seyr u âsumân-peymâ

[3b] Aceb rehvar idi geh ferş ü geh arş üzre cevlangir
Fezâda tünd-rev âhû felekde tîz-per ankâ

Teni gül saçî sünbül tûg-ı şâhî ol düm-i dil-keş
Kulağı berg-i süsen çeşm-i hûbı nergis-i şehlâ

45 Şu denli tîz-cünbiş kim çerâgâh-ı vücûd içre
Ezel rahşın geçerdî râkibi men' etmese farzâ

Şafakla âfitâb-ı hâverî bir satl-ı zerdir kim
İçinde hâdim ihzâr eylemiş ol esb için hınnâ

Cihânı geşt edip mânend-i nûr-ı dîde her demde
Misâl-i heft perde hâ'il olmazdı yedi deryâ

Binip ol rahşa çünkim maksad-ı aksâya azm etdi
O'nun evvel konağı oldu sahn-ı Mescid-i Aksâ

İmâm oldu sufûf-ı enbiyâya görsen ol demde
Sutûr-ı mushafın üstünde *bismillâh* idi gûyâ

50 Namâzı çünkim itmâm etdi çün ol cây-ı mübârekde
Urûc etdi semâvâta du'â-yı müstecâb-âsâ

Değil şâm u kevâkib bâd-ı rahşî eyleyip cünbiş
Temevvücden karardı pür-habâb oldu yem-i hadrâ

Getirdi hâle bir sîmîn tabakla girde-i mâhı
Velîkin câbecâ yanmış diyü meyl etmedi aslâ

Utârid safha-i çarh üzre yazdı hükmin ol şâhın
Ona şeb hatt u encüm rîg ü mâhun gurre-i tuğrâ

Süleymân'ın önünde döndü mînâ üzre Belkıs'a
Felekde O'na istikbâl edince Zühre-i zehrâ

55 Bırakdı mihr-i rûyî âsumân-ı çaruma pertev
Söyündürse n'ola kandîl-i mihrî Hazret-i İlsâ

Şebî-hûn etdi Behrâm ahterân-ı necme emriyle
Şafak sanman felekde doldu hûn-ı küşteden sahrâ

Felekde necm-i ekber sa'd-ı kübrâ oldu feyzinden
Seg-i manzûrudur benzer ki şîr-i âlem-i bâlâ

Olup Keyvân-ı Zengî hizmetinde kara kollukçu
O yüzden iktisâb-ı nûr edip oldu semen-sîmâ

Uruldu sikkesi kürsî-i pûlâd üzre ol şâhın
Derâhimdir değil kürsîde yer yer encüm-i garrâ

60 N'ola envâr-ı rûyı ona zerrîn târ u pûd olsa
Ziyâ-yı tal'atinden etdi arşın atlasın dîbâ

Cüdâ oldu kenâr-ı Sidre'den Cibrîl o Hazret'den
Gülünden ayrı bülbül gibi kaldı hüzn ile tenhâ

Kalıp rahşî o menzilgehde Refref eyledi hizmet
Sadefvâr etdi ol Dürr-i Yetîm'e sînesin me'vâ

Erip bir nûra Refref dahı kaldı dûr olup O'ndan
Mükedder mîve-i terden cüdâ berg-i hazân-âsâ

Girip ol perde-i nûra harîm-i hâsa yol buldu
Huzûr-ı İzzete nakd-i vücûdun eyledi ihdâ

65 Makâm-ı *kâbe kavseyni* geçip mânend-i tîr ol dem
Müeysser oldu ona matlab-ı a'lâ-yı *ev ednâ*¹⁴

[4a] Olundu çok tekellüm kıssa-i aşk u muhabbetden
Velî bî-câme-i lafz etdi cilve şâhid-i ma'nâ

O sohbetden haber yok akl onun keyfiyyetin bilmez
Ne bilsin tâbiş-i mihr ü mehin mâhiyyetin a'mâ

Bulup maksûdunu âhir nüzûl etdi sa'âdetle
Ki halk-ı âleme peygâm-ı Hakk'ı eyleye inhâ

Getirdi onlara vâfir hedâyâ genc-i rahmetden
Velîkin her kese mikdârı denli eyledi i'tâ

¹⁴ Bu ifadeler Necm Süresi'nin 9. âyet-i kerîmesinden iktibastır: "(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu."

70 *Hudâvendâ dalâlet Nâdirî'nin cânın almışdır*
Kerem kıl eyle onu bir dem-i cân-bahş ile ihyâ

Kerîme arz-ı hâl etmek yeter bir kerre sultânım
Ne hâcet kıssayı tatvîle mânend-i şeb-i yeldâ

Hemîşe tâ ki şâm-ı ferruh-encâmun sevâdından
Ola deryâ-yı gerdûn üzre zâhir anber-i sârâ

O Şâh'ın hâk-i pâkin anber-âsâ eyleyip hoş-bû
Salât-ı Hazret-i İzzet selâm-ı Hayy-ı bî-hemtâ

Tahiyyât-ı ebed-peyvend ile dünyâ vü ukbâda
Ser-efrâz eylesin zât-ı şerîfin Hazret-i Mevlâ

3

Bu Na't-ı Şerîf Dahı Merhûm Nâdirî'nindir

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

- 1 Ey şeh-i izzet-penâh-ı tahtgâh-ı Mısr-ı dîn
Hizmetinde bir hamâm-ı nâme-ber Rûhu'l-Emîn
- Bârekallâh zî hamâm u nâme-i mu'ciz-peyâm
Kendisi peyk-i İlâhî nâmesi vahy-ı mübîn
- Ol hamâmın şehperi tîg-i ser-endâz-ı racîm
Ol hatın her noktası insân-ı ayn-ı hûr-ı în
- Heft batnında yedi iklîm-i ma'nâ münbasit
Cümlesi mühr-i nübüvvetle sana zeyn-i nigîn
- 5 Olmasan maksûd-ı aslî halk olunmazdı cihân
Hep tufeyl-i halk-ı zâtındır gürûh-ı mürselîn
- Tâ ezelden hande-i lutfun nemek-pâş olmasa
Zevk-bahş-ı Âdem olmazdı hamîr-i mâ' u tîn
- Kevkeb-i bahtın tulû'una rasad-sâz olmasa
Mâh-ı Ken'ân çâhda bir lahza olmazdı mekîn
- Zâtın olmagla vedî'at zahr-ı İbrâhîm'de
Nârı gülzâr eyledi ona İlâhe'l-âlemîn
- Mahv edip ol fasl-ı tâbistânı etdi nev-bahâr
Feyz-i âb-ı rahmetin ey ebr-i Nîsân-ı yakîn
- 10 Nârın altında remâdı sebze-i sîrâb edip
Berg-i sebz oldu duhânı nârı verd-i âteşîn
- Âfitâbı dürr edip ol fassı taklîb eyledin
Çenber-i gerdûn elinde halka-i engüşterîn
- Görmeye kadrin makâmın çeşm-i mihr olsa eger
Nây-ı İsrâfil billûr-ı kamerle dûr-bîn
- Bu ne te'sîr-i hidâyetdir ki asl-ı dînine
Mühtedîdir âlem-i kevne gelirken her cenin

- [4b] Reh-nümây-ı maksad-ı Hak'sın takaddüm eyledin
Çünkü oldun Beyt-i Makdis'de imâm-ı mürselîn
- 15 Pâdişâhım ol gece oldun Süleymân-ı felek
Bâd idi merkûbun evreng-i Süleymânî özün
- Askerin de oldu nev ayn-ı perî vü âdemî
Ol gece yârin olan cünd-i sürûş-ı mürselîn
- Çünkü erdi râh-ı ikbâlin makâm-ı Sidre'ye
Onda kaldı pûyeden rahşınla Cibrîl-i Emîn
- Cânib-i Hak'dan erip Refref o sâ'at hizmete
Cân gibi oldu miyân-ı sînesinde câ-nişîn
- Çünkü azm etdi hevâ-yı lâmekâna ol sehâb
Ona nisbet oldu arşın kubbesi ferş-i zemîn
- 20 Mâverâsından haber yokdur ki ta'bîr eyleyem
Ona pervâz edemez murg-âbiyân-ı mâ' u tîn
- Lîk icmâlen haber oldur ki zât-ı Hakk ile
İttisâl-i ma'nevî etdin zîhî fazl-ı mübîn
- Nice tahkîk oldu ol sohbetde sırr-ı aşkdan
Lîk savt u harfdan yok zerrece onda tanîn
- Dürretü't-Tâc-ı cihân etdi seni sun'-ı Hudâ
Ol cihetle oldu câyn cümleden bâlâterîn
- Genc-i rahmetden atâ-yı vâfire mazhar olup
Âkıbet etdin o ni'metlerle âheng-i zemîn
- 25 Cümlesini bahşîş etdin âcizân-ı ümmete
Âferîn ey hâs-ı şâhenşâh-ı mahlûk-âferîn
- Her fakîre zarf-ı isti'dâdı aldıkça verip
Zerre denli etmedin hengâm-ı bahşîşde zanîn
- Bir gece etdin ragîf-i mâh-ı tâbânı şikest
Eyledin cî'ânı ol kaht-ı ni'amda kâm-bîn

Bâb-1 ni‘met-hâne-i lûtfunda yazılmış ezel
Hâzihî cennâtu adnin fedhuluhâ hâlidîn¹⁵

Gülşen-i kadrinde bir kûçek nişîmen cirm-i hâk
Çarh ona sakf-1 müşebbek encüm onda yâsemîn

30 Hurde zerdâlû-yı bâğ-1 ni‘metindir hûr velî
Görünür mînâ-yı pür-âb-1 sipihr içre mehîn

Nefs-i pâkûnle edip iş‘âl-1 nîrân-1 gazâ
Nice kerre eyledin def-i zalâm-1 müşrikîn

Nizedârân-1 sipâhın bir neyistân oldu kim
Rûbeh etdi kâfiri ondan çıkan şîr-i nerin

Tûğlar kim çekdi düşmen ser-nigûn etdi guzât
Oldu kârı onların cârûbi-i meydân-1 kîn

Âciz oldu kâfir-i hâsir ne bal etdi ne mûm
Gerçi gösterdi zırıldan hânehâ-yı engübîn

35 Bü'l-aceb hâlet ki hep ol hâneler hâlî olup
Her birine gerdi bir zenbûr-1 tîr-i sehmgîn

[5a] Çirk-i şirki dâmen-i âhir zamânda mahv edip
Oldu ihsânınla pür-nûr-1 hüdâ rûy-1 zemîn

Hem hamâset hem semâhat iki bâl-i serveri
Bir aceb şehbâzsın saydın hümây-1 mülk-i dîn

Mülk ile ma‘mûre-i dünyâ serâpâ muntazam
Dîn ile matmûre-i ukbâ dolu genc-i defîn

Bu ne kûşîşdir ki turmakla teverrüm eyledi
Tûl-1 ihyâ-yı leyâlîde o pây-1 nâzenîn

40 Merhem olmak mümkün olsaydı onun tîmârına
Hâk-i ruhsârım ederdim âb-1 çeşmimle acîn

Lutf edip ma‘zûr tut şî‘rüm kusûrun Serverâ
Kim alîlin re‘yi de lâbüd olur illet-karîn

¹⁵ “Bu Adn cennetidir. Haydi! Ebedî kalmak üzere buraya girin.” âyet-i kerîmelerden iktibas olan bu ibarelerin devamı için bk. Zümer 73, Tâ-Hâ 76.

Tîg-i cellâd-ı maraz cismim dü nîm etdi meded
Az kalmışdır ki kalbimden ede kat'-ı vetîn¹⁶

Yâ Resûlallâh nice maktûlı ihyâ eyledin
Bendeni de eyle ol bâğ-ı keremden hûşe-çîn

Dergeh-i lutfunda bir sâ'il fakîr-i âcizim
Düşmüşüm hâk-i belâya hasta vü endûhgîn

45 *Bâb-ı lutfun sâ'ili abd-i hakîrin Nâdirî*
Düşdü kaldı dergehinde zâr u efgâr u hazîn

Gerçi çokdur zenbi ammâ lutfuna yokdur hesâb
Eyle Bârî'den şefâ'at yâ Şefî'a'l-müznibîn

Cürmünü afv etdirip eyle ukûbetden halâs
Onu berbâd etmesin nîreng-i şeytân-ı la'în

Merhametle bir nazar kıl bende-i efkendene
Çünkü meb'ûs-ı Hudâ'sın *rahmeten li'l-âlemîn*

Gerçi çok cürmüm de var ammâ ki lutfun bî-şümâr
Sâ'ili kâfir de olsa eylemez red ehl-i dîn

50 Hazret-i ulyâna lâyıq medhe kâdir olmadım
Lîk meddâhâne taklîdim sana besdir hemîn

Suhre-i Fir'avn u Mûsâ kıssası meşhûrdur
Lutfuna olsun bahâne yâ emâne't-tâ'ifin

Sen sa'âdet nûrusun ben hâk-i mihnet zerresi
N'ola ref etse hevâ-yı lutfu ol mihr-i cebîn

Bâb-ı ihsânın güşâde ilticâda kâ'inât
Behremend olmakda onda sâdırîn ü vâridîn

Herkes aldı hissesin esnâf-ı lutfundan şehâ
Ben de hâşâ kim kalam ol derde mahrûm u hazîn

55 İllet-i gâ'iyyedir zâtın vücûd-ı âleme
Sensin el-hak gâyetü'l-gâyât u kasd-ı evvelîn

Evvel ü âhir vücûdudur sebab her ni'mete
El-meded ey dest-gîr-i evvelîn ü âhirîn

¹⁶ Vetîn: Kalb-i insânîde bir damarın ismidir ki kat' olduğu anda helâk mukarrerdir. [Derkenâr]

Tâ ki dergâh-ı Mümiddü'l-kevnden imdâd ola
Feyz-i cûdundan ola zerrât-ı âlem kâm-bîn

[5b]

Rûhunu ter-ruh edip yüz bin salât-ı İzedî
Âline ashâbına rıdvân-ı Hak olsun karîn

Haşre tahsîs etme sultânım şefâ'at kârını
Âlem-i dünyâda da ol dest-gîr-i âcizîn

60

Goncalar gibi açılsın nice kalb-i çâk çâk
Bâd-ı in'âmınla gülsün gülşen-i dünyâ vü dîn

Kişver-ârây-ı şefâ'atsin zülâl-i lutf ile
Ol tahâret-güster-i âlûdegân-ı mâ' u tîn

Hil'at-i hullet be-ber iklîl-i mahbûbî be-ser
Câh u devlet der-yesâr u nâz u ni'met der-yemîn

4*

Nâdirî Merhûmun Kasîdesine Nazîre Olmak Üzre Riyâzî Efendi'nin Ser-nâme-i Dîvân-ı Belâgat-Unvânı Olan Mi'râciyye-i Garibesidir*mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Zihî şâm-ı tarab-bahş u neşât-engîz ü gam-fersâ
Cihân-efrûz u zulmet-sûz idi subh-ı bahâr-âsâ
- Şafakla çarh altın pullu gülgünî cibinlikdir
Karâr etmiş içinde nev-arûs-ı âlem-i bâlâ
- Yine âteş salındı külhan-ı germ-âbe-i çarha
N'ola germ olsa etse kubbesinde katreler peydâ
- Çıkıp bir pullu mâhî keşti-i hurşîdi gark etdi
Onun cûş u hurûşından karardı bu yedi deryâ
- 5 Ne sûret-bâz olur eşkâl-i encüm arz eder halka
Yakıp şem'in verâ-yı perdede mihr-i cihân-ârâ
- Yine hâkister içre nâr-ı mihri etdiler pinhân
Nice tâbende ahker kaldı ondan câbecâ ammâ
- Kızıl mührü bozuldu kîse-i şeb-gün-ı gerdûnun
Aceb mi der-miyân olsa nukûd-ı encüm-i zehrâ
- Düşen encüm dökülmüş katrelerdir çarh gûyâ kim
Mey-i hurşîdden hâlî nigûn bir sâgar-ı mînâ
- Gelip altına damga-i zer-endûdı nîhân oldu
Meger dîbâ-yı rûzu dürdü dest-i kudret-i Mevlâ
- 10 Hisâr-ı çarh içine girdi âteş-bâr olup hurşîd
Fişeklerdir revân olan şihâbı her taraf gûyâ
- Zamâne miske satdı Yûsuf-ı hurşîdi mağribde
Onu vezn etmege mîzân getürdi târem-i a'lâ
- Hum-ı çarha hilâli etdiler bir lûle-i sîmîn
Akıp gitse aceb mi çeşme-i mihr-i cihân-ârâ

* Bu şiir için ayrıca bkz. Namık Açığöz (1990). *Riyâzî Divanı'ndan Seçmeler*. Ankara: KB Yay. 34-53.

Yine tîg-1 hilâli tutdı çarha bu gece Behrâm
Ki döndükçe şihâbından şererler eyledi peydâ

Kebûdî safhaya nakkâş-1 kudret hâk-rîz etdi
Seher resm etmege bir şemse-i zerrîn-i bî-hemtâ

- 15 Aceb mi vâsf-1 pâkinde bu denlü güft ü gû etsem
Bu şebdir mazhâr-1 esrâr-1 *subhânellezî esrâ*¹⁷

Bu şebdir rûşenalıkda sevâd-1 merdüm-i dîde
Bu şebdir nûr-1 fazl ile süveydâ-yı dil-i dânâ

- [6a] Bu şebdir rûz-1 bâzâr-1 Cenâb-1 Hazret-i Hâce
Bu demde çıkdı bâlâya metâ'-1 nâz-1 istiğnâ

Çerâğ-1 dîde-i Âdem safâ-yı cevher-i âlem
Dür-i nüh hokka-i târem Habîb-i Hâlık-1 yektâ

Emîn-i şer' ü hikmet muktedâ-yı ümmet ü millet
Cihân-1 cûd u himmet yek-süvâr-1 arsa-i *lev lâ*¹⁸

- 20 İmâm-1 maşrık u mağrib şerîf-i Mekke vü Yesrib
Şeh-i taht-1 risâlet âfitâb-1 burc-1 *ev ednâ*¹⁹

*Ebu'l-Kâsım Muhammed kim olupdur zât-ı bî-misli
Cemî'-i enbiyâdan fazl u irfân ile müstesnâ*

O kim ferman-revâ-yı hitta-i *levlâk*²⁰ idi dâyim
Değildi bü'l-beşer mesned-nişîn-i âlem-i bâlâ

Peyâm-1 rahmet-engîzi meserret-bahş-1 her mücrim
Kelâm-1 hikmet-âmîzi rümûz-âmûz-1 her dânâ

Sıfât-1 zât-1 pâki âb u tâb-1 âlem-i sûret
Bahâ-yı hüsn ü hulkı reng u bûy-1 gülşen-i ma'nâ

- 25 Değil bir şemme güftâr-1 Mesîhâ bâd-1 hulkından
Kitâb-1 mu'cizinden her varak olmaz Yed-i Beyzâ

¹⁷ Bu ifade İsrâ Sûresi'nin 1. âyet-i kerîmesinden iktibastır: “Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir.”

¹⁸ “Eğer olmasaydı...”

¹⁹ Bu ifade Necm Sûresi'nin 9. âyet-i kerîmesinden iktibastır: “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu.”

²⁰ Bu ifade “Resûlüm, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.” meâlindeki hadîs-i kudsîden iktibastır.

Nice Mansûr gibi boynı bağılı bendesi vardır
Olupdur Mevlevî-i hânkâh-ı câhı Mevlânâ

Önüne düşdüler hayl-i rûsul izz ü saâdetle
Getirdiler onu şehri-i vücûda pâdişâh-âsâ

Ederler nitekim Mansûr çûp-ı dâr ile te'dîb
Biri olsa hilâf-ı emri-i şer'îyle onun gûyâ

Rezâ'î hizmetin ümmü'l-kitâb eylerdi feyzinden
Dahî mehd-i ademde tıfl idi ol şâh-ı bî-hemtâ

30 Olupdur iki âlem fahrı onunla şeref buldu
Gerekse âlem-i sûret gerekse âlem-i ma'nâ

Nücûmundan çiçekli olmasa ger atlas-ı gerdûn
O şâh-ı dîne pây-endâz ederdî zümre-i havrâ

İmâm olsa açar enfâs-ı pâki kalb-i ashâbı
Nesîm-i kıbleden bulur güşâyiş gonca-i ra'nâ

Olupdur zât-ı bî-hemtâsı nûr-ı dîde-i âlem
Aceb mi ankebûtî perde içre eylese me'vâ

Ezâmı hân-ı İslâm'a salâdır halk-ı dünyâyı
İki şakk etdi kurs-ı mâhı ol engüşt-i bî-hemtâ

35 Saçıp rûy-ı adûya hâk-i zillet dest-i ikbâli
Hemân-dem âteş-i sûzân-ı rezmi eyledi itfâ

Kemânı *kâbe kavseyn*²¹ oldu tîri *mâ rameyi*²² O'nun
Aceb mi cân-ı hasma zahm-kârî ursa bî-pervâ

Söyünse n'ola nâr-ı Gebr ü cûy-ı Sâve güm olsa
Değil mi şer'-i pâki âb u tâb-ı çehre-i dünyâ

Şu dem kim doğdu ol iki cihânın mihr-i rahşânı
Çıkıp bir nûr tâbından pür oldu Yesrib ü Bathâ

[6b] Kudûmuyla rebî'i reşk-i eyyâm-ı bahâr etdi
Salınca sâye gülzâr-ı vücûda ol gül-i ra'nâ

²¹ Bu ifade Necm Sûresi'nin 9. âyet-i kerîmesinden iktibastır: "(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu."

²² Bu ifade Enfâl Sûresi'nin 17. âyet-i kerîmesinden iktibastır: Attığın zaman da sen atmadın, fakat Allah attı."

40 *Onun Mi‘râc’ının kem pâyesi olmaya çarh üzre
Egerçi Tûr’a çıkdı nice kerre Hazret-i Mûsâ*

Şeb-i Mi‘râc olupdur gûy-bürde rûz-ı rûşenden
Urup çevgân-ı mâhı gûy-ı mihri etdi nâ-peydâ

Aceb mi pür-habâb olsa serâser lücce-i gerdûn
Ona bârân-ı rahmet nâzil etdi ol gece Mevlâ

O leyli sanki ta‘zîm etdiler emr-i Hudâ ile
Kanâdîl-i nücûm ile donandı câmi‘-i dünyâ

Olupdur zer-müşebbek anberîne bûy-ı pâkinden
Sipihri-i pür-kevâkible bu kûy-ı tûde-i gabrâ

45 *Arakdır rûy-ı pâkinden dökülmüş gökdeki encüm
Gül-i hurşîdi ondan etdi peydâ Sâni’-i yektâ*

O şâhâ peyk-i bâlâ-rev olupdur Hazret-i Cibrîl
Burâkının önünce oldu ol dem kim felek-peymâ

Onunla hınk-i rehvar-ı sipihri koşdular ol dem
Geçip evvel kademde olmadı hergîz O’na hem-pâ

Egerçi Tûr’a benzer durduğunca şekl ü tavrında
Velî Mûsâ’dan olmuşdur bunun üstündeki a‘lâ

Olupdur cünbiş ü ârâm ü vaz‘ u tavrı ol esbin
Ferah-bahş u safâ-güster neşât-engîz u rûh-efzâ

50 *Lisân-ı hâl ile medh ü senâsın eyleyip ol dem
Çıkardı göklere O’nu o rahş-ı âsmân-peymâ*

Çıkıp eflake rûyun şem‘-i bezm-i kudsiyân etdi
O’na oldu melekler her taraf pervâneler gûyâ

O demde eylediler O’nu Kerrûbiler istikbâl
O’na ta‘zîm edip geldi kıyâma Sidre vü Tûbâ

Hilâl olmuş değildir tırnağı kalınca sa‘y etdi
Önünce pâyine yüz sürmege mihr-i cihan-ârâ

Zamâne âsmânî kâğıd üzre etdi sîm efşân
Utârid ede tâ kim midhat-i Peygamber’i imlâ

55 Eğer uyaydı sâz-ı şer'ine gördükde ol şâhı
Defin tutmazdı hacletinden yüzüne Zühre-i zehrâ

O gece düşdü mihrin bâmdan taş-ı zer-endüdü
Pür oldu güft ü gûy-ı makdemiyle âlem-i bâlâ

O şeb hayl-i adûdan baş getirdi hâk-i pâyine
Aceb mi olsa manzûru dilîr-i târem-i vâlâ

Verip cân nakdın ana sa'd-i ekber Müşterî oldu
Edince arz-ı kâlâ-yı şefâ'at Hâce-i İsrâ

Karâr etdi meger bir neyyir-i sa'd ile ol demde
Zühal kesb-i sa'âdet kıldı buldu rütbe-i a'lâ

60 Bu ta'zîmi düşünde görmemişdi Hazret-i Yûsuf
Felekde ona tekrîm etdi nice encüm-i zehrâ

[7a] O bezm-i hâssa gıtdi kaldı pây-ı Sidre'de Cibrîl
O demde oldu şem'inden cüdâ pervâne-i şeydâ

Hemân-dem Refref-i ferhunde-pey hizmet-güzâr oldu
Makâm-ı kurba erdi levh-hân-ı râz-ı mâ-evhâ ²³

Varıp bir perde-i nûra o dahı kaldı hizmetden
Makâmı oldu ol dem evc-gâh-ı kurb-ı ev ednâ ²⁴

Görüp gûş etdiği güftâr u dîdârı o hâletde
Ne hergiz gûş etmişdir ne görmüş dîde-i bînâ

65 Gelip ol hâce çün kim açdı bârın mülk-i sûretde
O dem ashâba Rahmet'den hedâyâ eyledi ihdâ

O şâha subh-ı sâdık gibi mihrin eyledi izhâr
Aceb mi nûr-ı sıdkı olsa Sıddık'ın cihân-ârâ

Zihî adl-i Ömer kim kimsenin kimse zamanında
Çöpün kaldırmaz idi kehrübâdan gayrı bî-pervâ

Biri hûrşîd-i ebr-i perde-i şerm ü hayâdır kim
Hicâbından onun dürler dökerdi ebr-i gevher-zâ

²³ Bu ifade Necm Sûresi'nin 10. âyet-i kerîmesinden iktibastır: "Böylece Allah, kuluna vahyedeceğini vahyetti."

²⁴ Bu ifade Necm Sûresi'nin 9. âyet-i kerîmesinden iktibastır: "(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu."

Şerî'at devrinin ol çâr faslı içre hakkâ kim
Nisâr-ı bezl ile mümtâz idi Hayder bahâr-âsâ

70 *Riyâzî câmi'-i vasf-ı Nebî'nin na't-hânıdır
Aceb mi mahfel-i gerdûnı bilse pâye-i ednâ*

Kelâm-ı dil-pezîrim dahı şimdi buldı mi'râcın
Ki oldu vasf-ı Mi'râc'ında ol Şâh'ın kalem-fersâ

Siyeh-rûy-ı günâhım kârım ümmîd-i şefâ'atdır
N'ola na'tı ile ratbu'l-lisân olsam kalem-âsâ

Zebânım kalmış idi cevri-i devr ile tekellümden
O'nun hep feyz-i na'tidir ki buldum bu kadar ma'nâ

Nizâm'a nic'olur söz bulmagı göstermek olurdu
Eger kim zulmet-i gam etmeseydi câna istîlâ

75 Hemîşe tîşe-i mâh-ı nevi derkâr edip devrân
Çıka kân-ı felekden sad hezârân gevher-i yektâ

O Şâh'ın ruh-ı pâkin şâd u hurrem eylesin dâim
Peyâm-ı müjde-i rahmet selâm-ı Hazret-i Mevlâ

5*

Bülegâ-yı Rûm Beyninde Mümtâz Şâ'ir-i Sahr-sâz Nev'î-zâde Atâyî-i Mesnevî-perdâzın Nâdirî Kasîdesine Nazîre Mi'râciyye-i pür-i'câzıdır*mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Şebângeh kim erip hengâm-ı lutf-ı Hazret-i Mevlâ
Ferah-bahş u neşât-engîz idi şâm-ı visâl-âsâ
- Meger bahr-i sefid rûz-ı cezr ü medd ayân etdi
Güherler zâhir oldu huşk olup ol bahr-i gevher-zâ
- Giderdi cevşen-i sîmîn ile şemşîr-i zerrînin
Zemâne giydi altın düğmeli telli siyeh hârâ
- Şihâb önüne zencîrin çekip leşgergeh-i çarhın
Fitîlin yakdı fındık hâzır etdi encüm-i garrâ
- [7b] 5 Kırıldı rişte-i tesbîhi sandım pîr-i gerdûnun
Şihâb oldukça encüm arasından nâgehân peydâ
- Varaklanmış gıdâdır hokka-i çarh içre gûyâ kim
N'ola te'sîr ederse hâke necm-i âsmân-pîrâ
- Değil encüm beyâz-ı rûz-ı kecdir zâ'il oldukda
Göründü kâh-ı zerd ile binâ-yı köhne-i dünyâ
- N'ola hammâm-ı nüh tâk-ı sipihr olursa pür-zulmet
Mu'allâ kubbesine hurdedir ol câmlar zîrâ
- Felek târ-ı şu'â'ından fitîle bükdü hurşîdin
Uyardı şâm erince sad hezârân şem'-i bezm-ârâ
- 10 Gazâle gitdi sür'atle sipihrin sebzârından
Değil encüm nişân-ı pâyı kıldı câbecâ ammâ
- Kim oldu Yûsuf-ı Mısr-ı sipihrin sâ'-ı zerrîni
Dolunca gendüm encüm ile zarf-ı târem-i vâlâ
- Murassa' câmı destinden düşüp mihrin şikest oldı
Dağıldı safha-i çarh üzre nice gevher-i yektâ

* Bu şiir için ayrıca bkz. Saadet Karaköse (1994). *Nev'î-zâde Atâyî Dîvânı*. Ankara: KTB Yay. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,194357/nevi-zade-atayi-divani.html>. 46-52.

Sikendervâr idince mihr-i sebz-i bahr-i zulmâtı
Çıkarıdı taşra vâfir şeb-çerâğ-ı encüm-i zehrâ

Musahhar eyledi şâh-ı kevâkib milket-i şâmı
Sipâhından pür oldu yine gök meydânı ser-tâ-pâ

- 15 Niyâmına kodu Zâl-i felek şemsîr-i hurşîdi
Görünen kabza-i sîmînidir onun hilâl-âsâ

Hilâlin sandalın aldı içine keşti-i gerdûn
Temevvüc eyleyip çün kim karardı lücce-i hadrâ

Dönüp cirm-i kamer çarh üzre kandîl-i firûzâne
Fitîl etmiş hilâli ona sun'-ı kudret-i Mevlâ

Yahud bir şem'dir yanmış sonu bir şu'le kalmışdır
Vücûdun hânkâh-ı aşk içinde eylemiş ifnâ

Semâ' içre feleklerden düşer bî-hûş olup encüm
Meğer kim Leyle-i Mi'râc'ı gerdûn eyledi ihyâ

- 20 Bu şebdir nakş-ı encümle zer-efşân sünbül-i müşgîn
Bu şebdir dürr ü gevherle müzeyyen turra-i havrâ

Bu şeb olundu da'vet mahrem-i esrâr-ı hamîyyet
Bu şeb oldu o Hazret dayf-ı mihmân-hâne-i İsrâ

Yegâne hâce-i küll ser-firâz-ı zümre-i kümmel
Ser-i ehl-i tevekkül mührdâr-ı kenz-i lâ-yefnâ

Şeh-i Yûsuf-cemâl-i tahtgâh-ı mülk-i mahbûbî
Cem-i gerdûn-celâl-i bârgâh-ı kurb-ı *ev ednâ*²⁵

Meh-i burc-ı risâlet âftâb-ı âlem-i sûret
Dür-i dürc-i nübüvvet pâdişâh-ı kişver-i ma'nâ

- 25 Çerâğ-ı nûr-ı Yezdânî delîl-i fazl-ı Rabbânî
Rumûz-âmûz-ı Kur'ânî muhîti gevher-i takvâ

*Cenâb-ı mazhar-ı levlâk*²⁶ tâc-ı târik-i eflâk
Resûl-i Hâlık-ı pâk âftâb-ı evc-i isti'lâ

²⁵ Bu ifade Necm Sûresi'nin 9. âyet-i kerîmesinden iktibastır: "(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu."

²⁶ Bu ifade "Resûlüm, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım." meâlindeki hadîs-i kudsîden iktibastır.

[8a] *Nebiyy-i müctebâ Ahmed mu'allâ-pâye ced-ber-ced
Delîl-i devlet-i sermed Habîb-i Kâdir-i yektâ*

O şâhenşâh-ı a'zam ol medâr-ı hilkat-ı âdem
Kim onun müjde-i teşrîfidir dünyâ vü mâfihâ

Cemâl-i tâbnâki matla'u'l-envâr-ı kuddûsî
Derûn-ı sâf u pâki mahzenü'l-esrâr-ı mâ evhâ²⁷

30 Nem-i rûy-ı mutarrâsı huçeste kevkeb-i dürrî
Ham-ı ebrû-yı zîbâsı mübârek gurre-i garrâ

Yüzü der-mânde-i şâm-ı dalâle neyyir-i a'zam
Sözü üftâde-i çâh-ı günâha urve-i vuskâ

Felek hân-ı nevâlinde kemîne kâse-i Çînî
Kamer râh-ı celâlinde şikeste sâgar-ı mînâ

Biri girdâbdır biri cezîre bahr-ı fazlından
Bu Nîlî kubbe-i gerdân ile bu tûde-i gabrâ

Aceb mi ümmetinden olmak için nâzil olursa
Ki gökde aradığın yerde buldu Hazret-i Îsâ

35 Meh-i bedr ol Habîb'in mübtelâ-yı sîne-çâkidir
Siyâh etse n'ola göğsün dövüp aşk ile bî-pervâ

Bu bahr-i nîlgûna şeb-çerâğ-ı mâhı şakk etdi
Dü nîm etmişdi deryâyı egerçi mu'ciz-i Mûsâ

Der-i gâr üzre dâm-ı ankebûtı kıldı Hak perde
O bir deryâ-yı rahmet üzre konmuş ağ idi gûyâ

Ocağına su koydu ehl-i küfrün geldiği sâ'at
Mecûs'un âteşin tûfân-ı kahrı eyledi itfâ

Yağıp bârân-ı rahmet seyl-i himmet şöyle geldi kim
Pul-ı nâ-pâyedâra döndü tâk-ı gurfe-i Kısra

40 N'ola nahl-i vücûd-ı pâki hâke sâye salmazsa
Olur mu safha-i âlemde misli bir dahı peydâ

²⁷ Bu ifade Necm Süresi'nin 10. âyet-i kerîmesinden iktibasır: "Böylece Allah, kuluna vahyedeceğini vahyetti."

Görürdü her taraftan dîde idi cism-i pür-nûru
Süveydâ-yı dil-i âgâhı olup merdüm-i bînâ

Hatı âyât-ı rahmet rûyı Mushaf nâmı Tâhâ'dır
Misâl-i besmele üstinde ol ebr-i felek-fersâ

*Beyân-ı mu'cizâtı mu'ciz-i ehl-i belâgatdır
Revâdır olsan ey dil kıssa-i Mi'râc ile gûyâ*

O şeb geldi berîd-i hoş-nüvîd-i Hazret-i İzzet
Getirdi hizmet-i Peygamber'e bir rahş-ı bî-hemtâ

45 Nice rahş ol Burâk-ı berk-seyr ü nâzenîn-cünbiş
Ferište-hû perî-rû anberîn-gîsû melek-sîmâ

Sabâhu'l-hayr-ı garrâsı misâl-i matla'-ı hurşîd
Sevâd-ı çeşm-i şehlâsı süveydâ-yı dil-i havrâ

Nesîm-âsâ çıkar bir lahzada etbâk-ı eflâke
Butûn-ı seb'a-i Kur'âna gûyâ kim dil-i dâna

[8b] Şu denli tîz-rev kim varmadan sakf-ı habâba bâd
Bunun olur en ednâ cilvegâhı günbed-i hadrâ

Binip ona edince azm-i râh-ı menzil-i maksûd
Olur bir dem ikâmetgâhı sahn-ı Mescid-i Aksâ

50 İmâm olup sufûf-ı enbiyâya kıldı çün tekbîr
O gûlbâng ile makhûr oldu kaçdı düşmen-i hod-râ

İmâmetde vücûdı bir güherdir der-kenâr olmuş
Namâz içre o saflar oldu mevc-engîz bir deryâ

Namâzı çünki itmâm eyledi mescidde anlarla
Verip ol dem selâm etdi urûc-ı âlem-i bâlâ

Müşerref eyleyip yerden götürdü O'nu lutfundan
Ayağına sürüp yüz buldı Sahre rütbe-i valâ

O demde tâk-ı arşa nûrdan bir reh-güzâr oldu
Şu'â'ın nerdübân etdi meger mihr-i cihân-ârâ

55 Alıp ol bahr-i ihsânı çıkardı evc-i a'lâya
Burâk-ı berk-rev deryâya inmiş ebr idi gûyâ

Per-i pür-nûr-ı Cibrîl ona zerrîn gâşiye oldı
Burâkının önünce oldu şol dem kim felek-peymâ

Çıkıp eflâke ol çeşm ü çerâğ-ı âlem ü âdem
Zücâcî perdede çün merdüm-i çeşm eyledi me'vâ

Hilâl ol dem kenâr-ı bâma geldi etdi istikbâl
Şehâb-ı fazlına mîzâb-ı zerrîn eyledi peydâ

Edip altın varaklar hall o şâhun yazdı târîhin
Amûd-ı sâk-ı arşa kâtib-i dîvân-ı istîfâ

60 Erince feyz-i irşâdı kemânçe târını kırdı
Okun atdı kemânın yasdı ya'nî Zühre-i zehrâ

Çerâğ-ı tekye-i çârumdan alıp nakd-ı envârı
Değil encüm nisâr etdi yolına Hazret-i İsâ

Çalışdı bir başıyla düşmenin kahr etmege Behrâm
Bu meydânda kılıcı ile buldı rütbe-i vâlâ

Kılıp dârü'l-emân-ı çarha sa'd-ı ekberi hâkim
Nizâmın buldu yümni-tâli'yle âlem-i bâlâ

Nühûset mi kalur hiç kevkeb-i Keyvân-ı Zengî'de
Çün erdi hizmetine Hazret'in ol şeb Bilâl-âsâ

65 Basıp Kürsî'ye pâ-yı himmetin devletle izzetle
Urûc etdi firâz-ı arşa Sultân-ı şeb-i İsrâ

Süm-i esbinden ol dem urdu damga atlas-ı çarha
Şeref verdi aceb mi olsa kadri cümleden a'lâ

Kenâr-ı Sidre oldu müntehâ-yı seyri Cibrîl'in
O bâlâ hasretiyle kaldı anda vâlih ü şeydâ

Durup rahşı o mevkıfda yüz urdu pâ-yına Refref
O mâh-ı bedre etdi hâle gibi sînesin me'vâ

Meger kim hacc-ı ekber etmeye taht-ı revân oldu
Harîm-i İzzet'e onunla verdi Hâce-i Bathâ

70 Erişip Ka'be-i maksûda âhir çıkdı kesretten
Cüdâ oldu o dem Refref misâl-i keşti-i deryâ

[9a] Ne Ka‘be Ka‘be-i vuslat ne vuslat âlem-i vahdet
Muhabbet nûrî lâmi‘ ser-be-ser Beytû‘l-Haram tenhâ

İbâretidir o dem ayne‘l-yakînin iki nûnundan
Makâmı *kabe kavseyn* olduğun ol Hazret’in gûyâ

Kenâr-ı kurb-ı *ev ednâya*²⁸ varıp gûş-ı cânıyla
Sadâ-yı cûşîş-i deryâ-yı nûrî eyledi ısgâ

Tekellüm her taraftan onda bî-savt u hurûf oldu
Masûn oldu megesden ya‘ni şehd-i ma‘nâ-yı zîbâ

75 Olup maksûduna vâsıl murâdı oldu hem hâsıl
Nüzûl etdi misâl-i pertev-i mihr-i cihân-ârâ

Salât-ı hamse kim tekbîrlenmiş tâc-ı devletdir
Atâ kıldı o gece kullarına Hazret-i Mevlâ

Bu hâli görmemiştir seb‘a-i seyyâre seyrinde
Ki bir demde cihânı devr ede bir neyyir-i vâlâ

Delâyil var iken Mi‘râc‘ı rûhânî diyen kimdir
Meğer diye serâpâ rûh idi ol Zât-ı bî-hemtâ

Atâyî ola mı vassâf-ı Hazret olmağa lâyık
Varır mı rütbe-i nazm-ı kerîme şî‘r ile inşâ

80 Garaz arz eylemekdir hâlim ol dergâha sultânım
Kerîm olandan istimdâd edip şâ‘ir olur gûyâ

Siyeh-rûz-ı günâhım bu ümîdim feyz-i lutfundan
Ki ola zulmet-i âb-ı hayât ol leyle-i zulmâ

Hemîşe tâ yaka bahr-i siyâh-ı zulmet-i şebde
Delîl olmak için fânûs-ı zerrînin meh-i garrâ

Hidâyet nûrî ile reh-nümâ-yı güm-rehân olsun
Be-hakk-ı sûre-i pür-nûr-ı *subhânellezî esrâ*²⁹

Ola dâ‘im salât ile selâm ol Şâh‘a Mevlâ‘dan
Selâm ile salât olunca kâmil tâ dem-i ferdâ

²⁸ Bu ifade Necm Sûresi’nin 9. âyet-i kerîmesinden iktibastır: “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu.”

²⁹ Bu ifade İsrâ Sûresi’nin 1. âyet-i kerîmesinden iktibastır: “Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir.”

6*

Nâdire-senc-i Zamân Şâ'ir-i Azbu'l-beyân Müteahhirînin Dil-pesendi Sâbit Efendi'nin Mi'râciyyesidir

mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

- 1 Hoşâ ferhunde-ahter leyle-i mümtâz ü müstesnâ
Ki ünvan-ı berât-ı kadridir ser-sûre-i İsrâ
- Şafak rûy-ı arûs-ı mihre bir gülgûn tutuk asdı
Kevâkib saçıverdi bî-nihâyet gevher-i yektâ
- Değil cirm-i kamer pür-cûş olup bahr-i siyâh-ı şâm
Bir altın pullu mâhı taşra atdı mevce-i deryâ
- Zamâne giydi nârencî kabâ-yı zer-nigâr üzre
Cevâhir düğmelerle bir çiçekli anberîn hârâ
- 5 Yitirdi gevher-i rahşân-ı mihr zulmet-i şebde
N'ola mûmlar yakıp onu ararsa hâce-i dünyâ
- Kevâkib sanma kim pervânelerdir almış etrâfin
Yakınca şem'-i mâh-ı pür-fürûğı târem-i vâlâ
- [9b] Yed-i teshîre almış kişver-i Keyhüsrev-i rûzı
Eder mûm şenliğin Efrâsyâb-ı leyle-i zulmâ
- Ne âteş-bâz çâpük-dest olur gerdûn ki encümden
Şerer-pâş âsumân-peymâ fişekler eylemiş peydâ
- Meğer kim üstine bir telli pullu pîrehen çekdi
Yakıp fânûs-ı garrâ-yı mehi fülk-i yem-i hadrâ
- 10 Seyirci çıkdı gök meydânına şâmın temâşâyâ
Resen kurdu şihâb-ı rîsmân-bâz-ı felek-peymâ
- Su sepdi var ise ahşâmdan fiskıyye-i hurşîd
Girân-hâb-ı safâdan çeşmin açdı encüm-i zehrâ
- Meger kim cüst ü cûy-ı çeşme-i hurşîd için çıkdı
Diyâr-ı zulmete İskender-i mâh-ı sipihr-ârâ

* Bu şiir için ayrıca bkz. Turgut Karacan (1991). *Bosnalı Alaeddin Sabit-Divan*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yay. 151-158.

Harîm-i hâbgâh-ı mihre gûyâ hâdim-i devrân
Şafaktan çekdi pervâzı la'lı perde-i dîbâ

O şebdir bir mu'anber-turra miskîn-gîsuvân âfet
O şebdir bir siyeh hârâlı şûh-ı nâzenîn-sîmâ

15 O şeb zabt etdiler târîh-i Mi'râc-ı mu'allâyı
Midâd-ı müşk ile küttâb-ı dîvân-hâne-i ma'nâ

O şeb Mevlâ Habîb'in hâkden kaldırdı lutf etdi
O şeb oldu Resûl'ün cilvegâhı mas'ad-ı a'lâ

Azîmet-hân-ı kurb ol rûh-ı pâki eyledi da'vet
Onunçün micmer-i çarh içre yakdı anber-i sârâ

Hıdîv-i çâr bâlin-i serîr-i *kâbe kavseynî*
Şeh-i fermân-revâ-yı tahtgâh-ı mülk-i *ev ednâ*³⁰

Emîn-i Rabb-i İzzet hâzin-i gencîne-i rahmet
Defîl-i râh-ı devlet reh-nümây-ı Cennetü'l-Me'vâ

20 Resûl-i Kâdir-i mutlak şefî'-i akdem ü esbak
Habîb-i Hazret-i Hak mahrem-i esrâr-ı *mâ evhâ*³¹

İmâm-ı sâhibü'l-Kevser hatîb-i lâ-mekân-minber
Emân-ı dehşet-i mahşer zamân-ı rahmet-i Mevlâ

Resûl-i müctebâ Ahmed Nebiyy-i efdal ü emced
Habîb-i Hak Muhammed tâcdâr-ı efsar-i Tâhâ

O şâhensâh-ı fermân-rân-ı evreng-i risâlet kim
Nigîn-i hükmünün altındadır dünyâ vü mâfihâ

Semend-i kadrine eflâk altın pullu yancıkdır
Kutâsıdır o necm-i turredâr-ı âsumân-pîrâ

25 Sirişt-i zât-ı pâki tîn-i mahtûm-ı nübüvvetdir
Nişânıdır mübârek arkasında hâtem-i zîbâ

Yahud bir hüccet-i zahriyye-i makbûledir ol kim
Ona Kâdî-i Kuds-i Kudret urmuş hatm ile imzâ

³⁰ Bu ifadeler Necm Sûresi'nin 9. âyet-i kerîmesinden iktibasır: "(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu."

³¹ Bu ifade Necm Sûresi'nin 10. âyet-i kerîmesinden iktibasır: "Böylece Allah, kuluna vahyedeceğini vahyetti."

Söyündürdü ocağın dûde-i âteş-perestânın
Olup kul öksüzü düşdü revâk-ı gurfe-i Kistrâ

Cemî'an millet-i küfrün putu sındı bi-hamdillâh
Dü nîm oldu meger mîkrâz-ı lâdan zehre-i Uzzâ

[10a] Safâ-yı meşrebin gördükde ol ser-çeşme-i nûrun
Hicâbından zemîne geçdi oldu Sâve nâ-peydâ

30 Semâda âb-rûy-ı şevkine âzâd olup çıkdı
Ki bin yıl çekdi habs-i tengnâ-yı sîne-i gabrâ

N'ola bir pâre ebri başı üzre sâyebân etse
Güneşden sakınur kendi Habîb'in Hazret-i Mevlâ

Hudâ ol serv-i mevzûn-kâmet ü âyîne-ruhsârın
Yel esdirmezdi toz kondurmaz idi üstüne aslâ

Anâkib perde-i zenbûru çekdi bâb-ı gâr üzre
N'ola görmezse çeşm-i düşmene bir ağ idi gûyâ

Cemâdât u behâyim sıdkın ikrâr etdi bilcümle
Hasâ vü nâka vü âhû vü zi'b ü dabb u ejderha

35 Resûl-i Kibriyâ'nın mu'cizâtın add ne mümkündür
Ne denli hâme-i mu'ciz-beyânım eylese itrâ

*Çıkıp kürsî-i vâlâ-yı beyâna râvi-i fikret
Biraz Mi'râc'ının tafsîlin etsin şimdi icmâlâ*

Harîm-i Ka'be-i ulyâda devletle sa'âdetle
Sarây-ı Ümmü Hânî idi ol şeb Hazret'e me'vâ

Gelip nâgeh berîd-i Rabb-i İzzet Hazret-i Cibrîl
Dedi ey bâ'is-i îcâd-ı sun'-ı cümle-i eşyâ

Selâm etdi Cenâb-ı Kibriyâ tevkîr ü izzetle
Sana bir rahş-ı Rıdvânî-çerâgâh eyledi i'tâ

40 Binip gelsin Habîb'im âlem-i bâlâyı seyr etsin
Kudûmünden şeref bulsun fezâ-yı milket-i kübrâ

Durup ol pâdişâh-ı tâcdâr-ı taht-ı mahbûbî
Süvâr oldu o rahş-ı âsumân-peymâya bi-pervâ

Aceb rahş idi ol rahş-ı çerâgâh-ı fezâ-yı kuds
Cinân-ıstabl ü meh-satl ü melek-huddâm u sarsar-pâ

Kamer-zeyn ü felek-bergüstvân u âsumân-yancık
Süreyyâ-raht u cevzâ-teng ü meh-na'l ü şafak-hinnâ

Sitâm-ı âftâb-envârı pervîn-i sipihr-i nûr
Şikâl-i pâ-yı hoş-reftârı zülf-i pür-ham-ı havrâ

45 Dem-i subh-ı sa'âdetdir sabâhu'l-hayr-ı pîşânî
Şeb-i Kadr-i letâfetdir o müşgîn-turra-i bûyâ

Geçer evvel kademde ablak-ı fikr-i sebük-seyri
Varır bir tarfetü'l-ayn içre çarha nûr-ı çeşm-âsâ

Yerinden kopmamışken tayy ederdî hadd-i imkânı
Eğer kim râkibi bir kez inânın eylese irhâ

Nuhustîn hatvede Allâhu ekber bu ne sür'atdır
İkâmetgâhı oldu ol İmâm'ın Mescid-i Aksâ

Saf-ı ervâh-ı pâk-i enbiyâya muktedâ oldu
O mihrâb-ı mukaddesde İmâm-ı sâhibü't-takvâ

50 Berât-ı rahmet-i Mevlâ sutûrı idi ol saflar
Vücûd-ı bî-nazîr-i Seyyidü'l-kevneyn ona tuğrâ

[10b] Tamâm etdi salâtı sünnet-i pâkîzesi üzre
Du'âlar dedi gitdi âsumâna rûh idi farzâ

Tefâvüt bildiler mâbeynde yerden göge dekdir
Cemî'-i enbiyâya fazl-ı zâtın eyledi inhâ

Burâk-ı berk-reftâr ile gitdi evc-i a'lâya
Götürdi gûyiyâ bâd-ı sabâ bir gonca-i ra'nâ

Burâkı ol sürûş-ı rahmete benzer ki izzetle
Alıp bir rûh-ı pâki kıldı azm-i Cennetü'l-Me'vâ

55 Felekde kehkeşân zann etme ol Sultân-ı zîşânın
Yolunda kum döşetdi sâkinân-ı âlem-i bâlâ

Mukaddem menzile gitmiş bir altın toplu tûğudur
O rahşân kevkeb-i dūnbâledâr-ı âsumân-pîrâ

Hayâl etme şafak rakkâs-ı gerdûn fart-ı şevkından
Felekde raks için bir al eteklik eylemiş peydâ

Türâb-ı makdem-i Fahr-i Cihân'a çehre-sây oldu
Gubârı safha-i rûy-ı kamerde bellidir hâlâ

Sipâriş kıldı defterhâne-i icmâl-i bâlâyı
Debîr-i vâridât-ı çarhın etdi rütbesin i'lâ

60 Nihân oldu pes-i çenginde tel kırmış gibi Zühre
Bilir ol bezm-i hâsa çeşteci lâzım değil zîrâ

Meğer deryûze-kâr-ı nakd-i lütfudur ki râhında
Çerâğ-ı mürde-i mihr ile benzer Hazret-i Îsâ

O şâhenşâhdan sâhib-kırânlık hil'atın giydi
Oturdu sandalî-i pencüme Behrâm-ı hûn-pâlâ

İrişdi kârgâh-ı Müşteri'nin rûz-ı bâzârı
Kumâşî Ülker'in ol Hâce'ye gösterdi ser-tâ-pâ

Uyardı şeb-çerâğ-ı tâli'in Keyvân-ı meş'al-keş
Ki necm-i bahtı oldu ta'ne-sâz-ı Zühre-i zehrâ

65 Sa'âdetle firâz-ı sandalî-i Kürsî'ye çıkdı
Şeh-i sâhib-kırân-ı pâytaht-ı mülk-i istiğna

Yolunda atlas-ı arş-ı mu'allâ oldu pây-endâz
Ayağına yüzün sürmekle buldu rütbe-i ulyâ

Makâm-ı Sidre'ye geldikde kaldı Tâ'ir-i Kudsî
Meğer kim sedd-i râh oldu ona nass-ı *mâ minnâ*³²

Burâk-ı âsumân-peymâ da kaldı türktâzından
Değil zîrâ atı oynağı ol sahrâ-yı bî-hemtâ

O dem i'zâz ile Refref gelip hizmet yanaşdırdı
Felek gibi o mihr-i hüsne etdi sînesin me'vâ

70 Onunla sad hezârân perde çıkdı nûr u zulmetden
Kalıp Refref de âhir gitdi Ahmed yekke vü tenhâ

³² Beyitte Tâir-i Kudsî olarak tarif edilen Cebrâil'in Sidretü'l-müntehâ'yı aşamamasını belirten bu ifade Sâffât Sûresi'nin 164. âyet-i kerîmesinden iktibastr: "(Melekler der ki:) Bizim her birimizin bilinen bir makamı vardır."

Erişdi bir yere kim şey cihet yok çâr unsur yok
Zemîn ü âsumân nâ-bûd u arş u ferş nâ-peydâ

Ne evvel var ne âhir bir garîb âlemdir ol âlem
Lisân u sem‘ ü nutk u akl u fehmin nâmı yok kat‘â

Hitâb-ı müstetâb-ı *udni minni*³³ vârid oldukça
Geçerdi her kademde sad hezârân arsa-i pehnâ

[11a] Bu hâletle duhûl etdi makâm-ı *kâbe kavseyne*
Olup ser-menzili ol kaddi tîrin kurb-ı *ev ednâ*³⁴

75 Cenâb-ı Ahmed-i mürsel sımâh-ı gûş-ı cân ile
Kelâm-ı İzzet-i bî-kemm ü keyfi eyledi ısgâ

O bezm-i pür-safâda çok su‘âl ü çok cevâb oldı
Tekellüm bî-hurûf u bî-sadâ vü savt idi ammâ

Mezâyâ-yı sühan nâz u niyâz-ı aşk idi cümle
Me‘âl-i güft ü gû râz-ı muhabbet idi ser-tâ-pâ

Bilinmez hâsılı anlanmaz ol sohbet ne sohbetdir
O sohbetden ne mümkün akl ede bir behre istifâ

Bulup maksûd-ı mâfi‘l-bâlini yâ hû deyip âhir
Nüzûl etdi zemîne âyet-i rahmet idi hakkâ

80 Getirdi ümmete ol dayf-ı mihmânihâne-i izzet
Ziyâfetgâh-ı rahmetden firâvân ni‘met-i uzmâ

Birisi işte *bismillâh* ile *hams-ı mübârek*dir
O şeb ol pençe-i mühr-i nübüvvet eyledi ihdâ

Hudâvendâ şefi‘ü‘l-müznibînâ merhamet eyle
Siyeh-rû bir kulundur Sâbit-i âşüfte vü şeydâ

Esîr-i çâh-ı cürm ü gavta-kâr-ı bahr-ı isyândır
Yed-i tûlâ-yı lutfun kıl fakîre urvetü‘l-vüskâ

Uyûbun kûşe-i dâmân-ı ihsânınla setr eyle
Kıyâmet arsasında derdmendi eyleme rüsvâ

³³ Bu ifadenin, Mi‘râc gecesi sema katmanlarını katederken Peygamber Efendimiz’e gayb âleminden gelen İlâhî bir emir olduğu rivayet edilir: “Udni minni: Bana yakın ol!”

³⁴ Bu ifadeler Necm Sûresi’nin 9. âyet-i kerîmesinden iktibastr: “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu.”

- 85 Şefâ'at eylemezsen hâl ma'lûm-ı sa'âdetdir
Usât-ı ehl-i mahşer ben kulunla eyler istihzâ
- Cenâb-ı Kibriyâ'dan cürmüm ihsân ile afv etdir
Sözün geçmez değil ey Pâdşâh-ı sûret ü ma'nâ
- Bu hod mahfî değil hâk-i der-i devlet-me'âbından
Ki erbâb-ı sühan ümmîd-i himmetle olur gûyâ
- Kasîde verse bir sultâna şâ'ir lutf ümîd eyler
Sevindir bendeni nakd-i şefâ'atle Hudâvendâ
- Nitekim husrev-i encüm-sipâhı kişver-i şâmın
Ede çetr-i mu'anber şukka-i zer-fülkesin ber-pâ
- 90 Hudâdan ravza-i pür-nûruna her rûz u şeb olsun
Salât-ı bî-had ü gâyet selâm-ı bî-ad u ihsâ

7*

Bu na‘t dahı Nâdirî Efendi’nindir*fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Ey cemâlin şem‘-i bezm-ârây-ı kurb-ı Kırdgâr
Cebreîl âvâre-i mihr-i ruhun pervânevâr

Matlab-ı a‘lâ-yı *ev ednâ*da cây etsen n’ola
Tırveş etdin makâm-ı *kâbe kavseyni*³⁵ güzâr

Şem‘-i zâtın olmasa dönmezdi fânûs-ı felek
Bunca eşkâl ü suver kanden olurdu âşikâr

Âcizân-ı mahşer üzre zıllını teksîr için
Sakladı dâr-ı fenâda sâyeni Perverdigâr

- [11b] 5 Heybet-i azminle çâk oldu sipihrin zehresi
Halk-ı âlem sandı kim şakk oldu mâh-ı tâbdâr

Âsumânı âsitânın zann edip bekler Mesîh
Ümmetinden olmağa çekmekde dâ’im intizâr

Yâ Resûlallâh bir ednâ çâkerindir Nâdirî
Gerçi çokdur cürmü ammâ lutfuna yokdur şümâr

* Bu şiir için ayrıca bkz. Numan Külekçi (1989). *Ganî-zâde Nâdirî ve Dîvânından Seçmeler*. Ankara: KB Yay. 150-153.

³⁵ Bu ifadeler Necm Sûresi’nin 9. âyet-i kerîmesinden iktibastır: “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu.”

8*

Velehu (Nâdirî)

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

- 1 Ey vücûdun nahl-i bî-mânend-i nüzhetgâh-ı dîn
Bülbül-i şeydâ gül-i ruhsârına Rûhu'l-Emîn

Çenber-i gerdûn elinde halka-i engüşterî
Levh-i a'lâ fass-ı hâtem nakş-ı Kur'ân-ı mübîn

Sâyeni kaldırdı yerden sâyebân etdi Hudâ
Sandı onu seyr eden üstünde ebr-i anberîn

Meh değil şakk oldu eyvân-ı sipihrin şemsesi
Raşş-ı azmîn cünbişinden şöyle deprendi zemîn

- 5 Var ise mühr-i nübüvvet merdüm-i bînindedür
Ol ten-i pür-nûra lâyıkdır desem ayne'l-yakîn

Sümm-i esbin onu çâk etdi değildir mâh-ı nev
Çünkü ferş oldu yolunda atlas-ı çarh-ı berîn

Yâ Resûlallâh gubâr-ı dergehindir Nâdirî
Kapmasın bâd-ı hevâ kıl reşha-i lutfun mu'în

* Bu şiir için ayrıca bkz. Numan Külekçi (1989). *Ganî-zâde Nâdirî ve Dîvânından Seçmeler*. Ankara: KB Yay. 232-235.

9*

Kara Çelebi-zâde Şeyhülislâm Abdulazîz Efendi Hazretleri'nin Na't-ı Mergûb-ı Niyâz-üslûblarıdır

mefûlü fâilâtü mefâilü fâilün

- 1 *Rûhî fidâk*³⁶ ey gül-i nev-reste-i Harem
Verd-i ruhunla oldu cihân gayret-i İrem
- Pür-nûr kıldı âlemi ol tal'at-i münîr
Buldı kesâd revnak-ı bâzâr subh-dem
- Mısrâ'-ı ebruvânını yazdıkda etdi kasd
Üstâd-ı sun' ta'miye-i *nûn ve 'l-kalem*³⁷
- Mâ zâğdan*³⁸ kahîl o gazâlâne çeşm-i mest
Her lahza gerçi hastedir ammâ ki bî-sakam
- 5 Târâc kıldı kişver-i sabrı o gamzeler
Zincîre çekdi aklı o gîsû-yı ham-be-ham
- Bir nutku bin Mesîh-i revân-bahşa cân verir
Âb-ı hayât menba'ıdır var ise o fem
- Hâl-i siyâh-ı la'l-i lebi nokta-i vücûd
Mûy-ı miyânı nükte-i ser-beste-i adem
- Oldu şikest-i safha-i sîmîn-sînedin
Âyîne-i Sikender ü mir'ât-ı câm-ı Cem
- Hemtâ değil o nahl-kad-i dil-sitâna serv
Benzer mi ona şîve-i refârda alem
- 10 Eflâk u hâke besmele-i âferîniş ol
Hatmü'r-risâle fâtiha-i nüsha-i kıdem
- Fermân-revâ-yı her dü serâ şâh-ı enbiyâ*
Sultân-ı hutta-i Arab u kişver-i Acem

[12a]

* Bu şiir için ayrıca bkz. Nevzat Kaya (2003). *Karaçelebi-zâde Azîz Efendi, Ravzatu'l-Ebrâr Zeyli (Tahlil ve Metin)*. Ankara: TDK Yay. 39-42.

³⁶ "Rûhum sana fedâ olsun."

³⁷ Bu ifade Kalem Sûresi'nin 1. âyet-i kerîmesinden iktibasır: Nûn. (Ey Muhammed) Andolsun kaleme ve satır satır yazdıklarına..."

³⁸ Bu ifade Necm Sûresi'nin 17. âyet-i kerîmesinden iktibasır: "Göz (gördüğünden) şaşmadı ve (onu) aşmadı."

Ey nûr-ı çeşm-i âlemyân câna yetmişim
Bir kerre bâğ-ı dîdeme hâb içre bas kadem

Haylî dem oldu gülşen-i câna dokunmadı
O nefha-i nesîm-i revân-bahş-ı zî-selem

Girdâb-ı firkatın beni ser-geşte eyledi
Âyâ olur mu sâhil-i maksûda ben erem

15 Tâ hâk-i pâye ferş-i niyâz eyleyip yüzüm
Bu nazm-ı bî-nizâm ile i'lâm-ı hâl edem

Ey dest-gîr-i halk u mu'în-i fütâdegân
Kaldım ayakda irmez ise dâmen-i himem

Olmazsa ger benân-ı inâyet girih-güşâ
Bulmaz küşâd dilde olan ukde-i elem

Ey dîde ağla başın için hâl-i zârıma
Cûy-ı sirişk cûş u hurûş eylesin çü yem

Yokdur elimde atfe-i dâmân-ı hüsn-i hâl
Bî-behrelîk nasîbime düşmüş dem-i kasem

20 Dil hânesine konmadı tayf-ı hayâl-i zühhd
Tâ'at-fezây-ı sînedede nasb etmedi hıyem

Girmez kulağa pend-i harîfân-ı hak-şinâs
Çün güş-ı hûş penbe-i gafletledir asamm

Dönmez gider mi aşk-ı mecâzî hakîkate
Lâyık mıdır perestîş olunmak dahı sanem

Gelmez mi yâdına ne için halk olunduğun
Tâ key hevâ-yı nefis-i bed ü hizmet-i şikem

Bilmem ki ser-nüvişt ne yüzden zuhûr ede
Çıksa beyâza levh-i cebînimdeki rakam

25 Ermezse ger hidâyet-i Hak rûz-ı bâz-hâst
Mahşerde halka ibret olur var ise menem

Var mı benim gibi dahı küstâh u bî-edeb
Tıflâne cünbişi komaz erdi dem-i herem

Bir pâre uslan ey dil-i dîvâne akla uy
Gûş eyle pend-i nâsîh-ı rîş-sefidi hem

Bend et miyân-ı câna miyân-bend-i tevbeyi
Nâm-ı şerîf-i Hazret-i Hakk'a edip kasem

Mir'ât-i jeng-beste-i kalbi musaykal et
Tâ rû-nümâ ola suver-i şefkat ü kerem

30 Olsun hemîşe safha-i ruhsâr-ı zerd-i fâm
Hûn-âbe-i sirişk ile hem-gûne-i becam

Âh âteşiyle eyle dil-i âhenîni germ
Eşk-i nedâmet ile su ver ana dem-be-dem

Şâyeste-i sitâyîş ü tahsîn olur eger
Âh ile müstezâd ola manzûme-i nedem

Sa'y et meded tedârik-i mâ-fâta çâre gör
Feyyâz-ı mutlakın nazar-ı rahmeti e'amm

[12b] Red yok simât-ı fazl-ı Hudâda hemân eriş
Hân-ı Kerîm'dir katı mebzûldür ni'am

35 Gafletde kalma ber-zede-dâmân-ı himmet ol
Ser-menzil-i sa'âdete ermek ise ehemmm

Hablu'l-metîn-i şer'-i şerîfe tevessül et
Yetmez mi reh-nümâ sana ol Hâdi-i ümem

Ey cân tabîbi etme tegâfûl bu hasteden
Bî-tâb eyledi beni tâb-ı teb-i sitem

Dil-teşneyim şarâb-ı cevâb eyleme dirîg
Feyz eylesin zülâlîni ol menba'-ı hikem

Dem-beste olma gonca-sıfat gül gibi açıl
Bülbül gibi terennüme gel eyle hoş nağam

40 Ya'nî peyâm-ı afv ile ver müjde-i necât
Girdâba saldı fûlk-i dili tündbâd-ı gam

Bîçâre fehmi olundu murâd olma gussamend
Olsun güşâde cân-ı hazîn ü dil-i direm

Hâşâ ki hokka-i leb-i la'linde ola lâ
El-hak dehânıdır sadef-i lü'lü-i ne'am

Bâğ-ı keremde buldı nemâ nahl-i kâmeti
Serv kaddi mekârim-i ahlâkda alem

Sâfh-ı cemîl zâtınadır ahsenü's-sıfât
Fazl-ı cezîl o Hazretedür ecmel-i şiyem

45 İfâ-yı zimmet-i kerem ol Şâha hâsdir
Urmaz yanında fenn-i vefâdan Mesîh-dem

Bahr-i inâyetin sana bir katresi yeter
Ur nâme-i niyâza sükût ile hatm-i temm

Bu nazm-ı âcizâneme olmağışın midâd
Etdim sevâd-ı çeşmi süveydâ-yı kalbe zamm

Tâ ede bir nigâh-ı terahhumla ser-firâz
Bu rik'a-i niyâzı o Sultân-ı Cem-haşem

Rûh-ı şerîfi Hazret-i Hak'dan ola müdâm
Sad tuhfe-i salât u selâm ile muhterem

50 Cân-ı Azîz cânıma minnet sana fedâ
Ey rûh-ı âlem eyle kabûl ile muğtenem

10*

Merhûm-ı merkûm Şeyhülislâm Abdülazîz Efendi'nin Dergâh-ı Hazret-i Kâdiyu'l-hâcâta Arz-ı Niyâz u Münâcât ve Cenâb-ı Seyyid-i Kâinât Aleyhi Efdalu's-salavâtın Na't-ı Cemîlini Müştemil Terkîb-i Bend-i Hoş-ta'birâtıdır

feilâtün feilâtün feilâtün feilün

I

- 1 Hasbiyallâhu zihî mağfîret-i Rabb-i Rahîm
Ni'me Mevlây-ı Hudâvend-i atâ-bahş u Kerîm
- Hân-ı ihsanı küşade deri bî-derbândır
Sofra-i ni'met-i lutf u keremi halka amîm
- [13a] Dâmen-i merhameti perde-keş-i rûy-ı günâh
Setr eder kullarının cürmün o Settâr-ı Halîm
- Fazl-ı Mevlây-ı Kerîm 'e ola gâlib hâşâ
Her ne denli çok ise ma'siyet-i abd-i le'im
- 5 Ehl-i tâ'at amelin tuhfe-i dergâh edicek
Bu günehkârın ola pîş-keşi cürm-i azîm
- Yâ ede fazlı beni dâhil-i Firdevs-i berîn
Ya olam adli ile gavta-hor-ı nâr-ı Cahîm
- Tutmuşumdur yüzümü çünkü Kerîm Allâh'a
Umarım fazlı ile menzil ola dâr-ı Na'im
- Ey kerem ıssı Hudâ gerçi günâhım çokdur
Sanadır rûy-ı recâ gayrı penâhım yokdur*

II

- Gâh sermest-i mey-i ma'siyetim ki mahmûr
Dilde dâ'im heves-i lehv u tarab meyl-i fucûr
- 10 Hâb-ı gafletden uyanmaz bu hevâ-âlûde
Gûşuna ermeyicek velvele-i nefha-i sûr
- Gelmiyor yâdına hiç keşmekeş-i rûz-ı hesâb
Göre hâlin durıcak mahkeme-i yevm-i nüşûr

* Bu şiir için ayrıca bkz. Nevzat Kaya (2003). *Karaçelebi-zâde Azîz Efendi, Ravzatu'l-Ebrâr Zeyli (Tahlil ve Metin)*. Ankara: TDK Yay. 102-108.

Ne yüz ile durayım karşına söz söyleyeyim
Hükmün izhâr eder ise ger o dem ism-i Gayûr

Yanılp yol ne aceb deşt-i hevâya düşdüm
Oldu ma'mûre-i ismet bana sad merhale dûr

Kim bulur râst yolu râh-nümâ olmazsa
Rahmet-i Hazret-i Bârî kerem-i Rabb-i Gafûr

- 15 Pâdişâhâ sana şâyeste amel yok bende
Bende-i rû-siyehim mu'terif-i acz ü kusûr

*Nazarından ben-i bîcâreyi mehcûr etme
'Âm olan merhametinden beni de dûr etme*

III

Menhec-i zühdü koyup özlemişim semt-i fesâd
Âh kim kaldı muhâlif taraf-ı rüşd u sedâd

Girmişim bir yola kim ona nihâyet dûzah
Yâ İlâhî reh-i takvâya beni kıl irşâd

Ediyor bâd-ı ecel hırmen-i ömrü târâc
Yâda gelmez gidiyor hayf-ı gam-ı zâd-ı mi'âd

- 20 Nefs-i ser-keş ne aceb gelmedi hîç insâfa
Artırır ma'siyyeti ni'metin oldukça ziyâd

Afv u gufrânına ya Rabbi ümîdim muhkem
Bende yok gerçi ki lutf u kereme isti'dâd

Bilmeyip kadr-i ubûdiyyeti ser çekmiş idim
Ey Hudâvend-i hatâ-pûş u atâ-bahş-ı ibâd

Şeref-i hizmet-i dergâhını şimdi bildim
Kulluğa eyle kabûl etme kapından ib'âd

- [13b] *Âsitânın var iken hangi kapıya varayım
Yâ kimin dergehine yüz süreyim yalvarayım*

IV

- 25 Etdi bed-hâl beni sû'-i amel tûl-i emel
Merhamet senden eyâ Hazret-i Hak azze ve cel

Lutfuna kaldı hemân gayrıdan ümmîdim yok
Âh eğer ermez ise dâmen-i ihsânına el

Gitdi sermâye-i ömr oldu telef beyhûde
Rûz-ı ferdâya sezâ eylemedim hüsn-i amel

Benem ol kîse-tehî müflis-i nakd-i tâ'at
Hâce-i şehri betâlet şeh-i iklim-i kesel

Yeter ey nefis yeter cünbiş-i tıflaneyi ko
Nâsih-i rîş-sefidin sözünü gûş et gel

30 Dürri eşk-i teri hûn-âbe ile hall eyle
Safha-i rûyuna çek surhdan iki cedvel

Âteş-i âh-ı nedâmetle yanıp kal ola gör
Sikke-i feyz kabûle olasin belki mahal

*Hayf u efsûs ki nakdîne-i ömr oldu telef
Gelmiyor hâtıra ammâ gam-ı taksîr-i selef*

V

Dâmen-âlûde-i çirk-âb-ı hatâyım sad âh
Seyyi'ât-ı amelim safhaları cümle siyâh

Yere geçmek dilerim şerm u hayâdan yâ Rab
Hâtıra gelse kaçan eylediğim cürm ü günâh

35 Nice olur hâl o gün kim dura divân-ı haşr
Hâkim-i mahkeme-i hükm ü kazâ ola İlâh

Husamâ dâmenine dest-i tazallüm uralar
Onların etdiği da'vâya Hüdâ ola güvâh

İlm-i kâdî var iken hükme çü yok inkârın
Hasma vermekde cevâb ola zebânın kûtâh

Bir taraftan sana erişmeye bîçâre meded
Sû-be-sû eylesin dîde-i hayretle nigâh

Mâ-sivâdan nazar-ı rağbeti sarf et imdi
Tut yüzün dergeh-i Mevlâya onu eyle penâh

40 *Dâmen-i fazl-ı Hudâvend-i enâma el ur
Girye vü nâle ile hâk-i niyâza yüz sür*

VI

Zulmet-i gaflet ile hâne-i dil tîre vü târ
Tarfetü'l-ayn göz açdırmadı dûd-ı evzâr

Ser-girân etti o denlü beni sahbâ-yı hevâ
Sanırım etmeye gavgâ-yı kıyâmet hüşyâr

Üstüvâr eylemedim ahd binasın hergiz
Bozulur akd-ı şebâne ericek hükm-i nehâr

[14a] Gâh olur rind-i hârâbât u gehî zâhid-i şehîr
Etmedi bir revîş üzre dil-i şûrîde karâr

45 Dem-i tâ'atde riyâ çıkmadı hiç hâtırdan
İki rek'atde gelir gönlüme yüz bin efkâr

Destgîr olmaz isen kaldım ayakda yâ Rab
Eyledi sadme-i gaflet beni üftâde vü hâr

Etdiğim zerk u riyâ amd u hatâya tevbe
Bildığım bilmediğim cürme hezâr istiğfâr

*Bast-ı özl etmeye bir vech ile kâdir mi zebân
Yüz urup yalvarayım dergeh-i Bârî'ye hemân*

VII

Bilirim işlediğim işleri cürmüm bî-had
Mahz-ı ihsânına kaldı işim ey Hayy-ı Ehad

50 Nice olur hâl yüzüm yok tutacak hazretine
Haşr olundukda ne sûretle varam âh meded

Sana tutdum yüzüm ey kible-i hâcetmendân
Nazar-ı merhamet olursa zihî izz-i ebed

Gelmişim dergehine tığ u kefen ber-gerden
Emrine muntazırım etme İlâhî beni red

İltica eylediğim çünkü der-i Mevlâ'dır
Bâb-ı ihsânını hâşâ yüzüme eyleye sed

Safha-i ma'siyyeti eylemişim âmâde
Rû-nümâ olmak için şâhid-i fazl-ı sermed

- 55 Hüsn-i zannım bu ki oldukda kıyâmet kâ'im
Rahmet-i Hak ere yâ ede şefâ'at Ahmed

*Umarım kim ola zâhir eser-i fazl-ı amîm
İ'tikâdında beni etmeye hâ'ib o Kerîm*

VIII

Âteş-i âh-ı gam ile bu dil-i pür-tef ü tâb
Yeridir kim tutuşup mülk-i vücûd ola harâb

Seyl-i eşkim tükenip ağlamadan şâm u seher
Ne aceb çeşme-i çeşmimden akarsa hûn-âb

Etmişim hizmet-i dergâh-ı risâletde kusûr
Hürmetin gözlemedim âh zihî şerm ü hicâb

- 60 Nice olur Şâh-ı Rusûl rûz-ı kıyâmetde eğer
Gösterip renciş-i hâtır bana eylerse itâb

Yüzüme bakmaya yalvardığımı dinlemeye
Arz-ı hâlim okuyup eylemeye redd-i cevâb

Ey Mu'în-i zu'afâ dest-i men u dâmen-i tû
Komam elden eteğin kesse başım tîğ-i ikâb

Kezm-i gayz eylemedir lâyıık-ı şanın çü seni
Rahmet-i âlemiyân diyü okur nass-ı Kitâb

[14b]

*Hâk-i dergâh-ı Resûle sürerim rûy-ı niyâz
Dilerim kim yüzüme bâb-ı şefâ'at ola bâz*

IX

- 65 Rûh-ı pâkini O'nun Hazret-i Kuddûs-ı selâm
Ede teşrîf-i salât ile demâdem ikrâm

Yazıla nâmına menşûr-ı Makâm-ı Mahmûd
Rûz-ı mahşerde ede sadr-ı şefâ'atde kıyâm

Ümmetinden vere ol Hazret'e Hak hayr-ı cezâ
Himmeti etdi bizi sadr-nişîn-i İslâm

Şefekat böyle gerek eyledi âhir demde
Ümmetî lafz-ı güher-bârı ile hatm-i kelâm

Budur ümmîd İlâhî kereminden ki ola
Nâme-i ömrümüze O'na selâm ile hitâm

- 70 Mücrimim gerçi yüzüm yok ki açam dest-i recâ
Ey Hudâvend-i kerem-güster eyâ Rabb-ı enâm

*Beni sâbit-kadem-i dâ'ire-i îmân et
Meslekim şer'-i Nebî râhberim Kur'ân et*

X

Çeşm-i âşıkda olan eşk-i revân hürmetine
Dil-i sâdıkda konan sûz-ı nihân hürmetine

Girye-i şâm-ı garîbândaki te'sîr için
Nâle-i subh-dem-i tâ'atıyân hürmetine

*Câhidû*³⁹ hükmüne dil-beste mücâhidler için
Harc olan râh-ı gazâda ser u cân hürmetine

- 75 Da'vet-i Hazret'e *lebbeyk*⁴⁰ diyen diller için
Ka'be ol kiblegeh-i âlemiyân hürmetine

Arşdan kadri mu'allâ-ter olan Ravza için
Sadef-i Dürr-i Risâlet o mekân hürmetine

Kütüb-i münzele Esmâ'-i İlâhiyye için
Şeb-i Mi'râc'daki rıf'at u şân hürmetine

İtret-i pâk-ı Nebî âli vü ashâbı için
Zînet-i Bâğ-ı Cinân Fahr-ı Cihân hürmetine

*Ecel alıp yolumu bağlayıcak râh-ı gürîz
Ola tevhîd-i Hudâ hâtime-i ömr-i Azîz*

³⁹ Bu ifade Mâide Sûresi'nin 35. âyet-i kerîmesinden iktibastır: " O'nun yolunda cihad edin ki kurtuluşa eresiniz."

⁴⁰ Hac ve umre sırasında söylenen ve *telbiye* ismiyle bilinen bu ifade "Buyur Allâh'ım, buyur." anlamına gelmektedir.

11*

Mezâkî'nin Na't-ı Şerîfidir*fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün*

- 1 Hüsrev-i aşkım felek köhne serîrimdir benim
Akl-ı kül hem müsteşâr u hem müşîrimdir benim

Bir melek-sîmâya dil verdim yine âlemde kim
Dil-nüvâzım dil-pesendim dil-pezîrimdir benim

Öyle bir sayyâd-ı câna kim şikâr olmaz gönül
Gırre-mest-i şîr-gîrim nerre-şîrimdir benim

- [15a] Meclisinde mest iken Hızr u Mesîh anılsa dir
Ol giriftâr-ı kemendim bu esîrimdir benim

- 5 Bes değil mi şâhid-i pejmürde-i bâğ-ı dil
Çehre-i zerdim ki hem-reng-i zerîrimdir benim

Dûd-ı dilden eşk-i müjgân durmayıp rîzân olur
Var ise âh-ı derûn ebr-i matîrimdir benim

Çeşm-i tûfân-zâya nisbetle kıyâs etsen eğer
Lüce-i Bahr-i Muhît âb-ı gadîrimdir benim

Tıfl-ı dil perverde-i nâz u na'îm-i aşkdır
Zehr-i mihnet hûn-ı hasret şehd ü şîrimdir benim

Ben edîb-i kâmil-i aşkım Felâtun-ı hîred
Mekteb-i irfânda bir tıfl-ı sağîrimdir benim

- 10 El-hazer ey hasm-ı dîn sad-düşmen-i hâtır-şiken
Dâğdâr-ı şu'le-i peykân-ı tîrimdir benim

Câmi'-i şehir-i dilem rûşen-zamîrân-ı hayâl
Çehre-sây-ı gûşe-i ferş-i hasîrimdir benim

Rüstem-i destân-ı nazmam Kahramân olsa adû
Pây mâl-i dest-bürd-i dâr u gîrimdir benim

Es-salâ ser-cûş-ı humm-ı feyze kim el-hak henûz
Bu fûşürde-hûşe teh-lây-ı asîrimdir benim

* Bu şiir için ayrıca bkz. Ahmet Mermer (1991). *Mezâkî Hayatı, Edebi Kişiliği ve Divanı'nın Tenkitli Metni*. Ankara: AKMB Yay. 167-170.

- Hâric âheng-i makâmât-ı sühan bilmem nedir
Bâng-i bem perde-nüvâz-ı nakş-ı zîrimdir benim
- 15 Savlecân-bâz-ı hayâlim tûp-ı zerkûb-ı felek
Sahn-ı meydânımda gûy-ı müstedîrimdir benim
- Nakd-i nazmım kem-ayâra eylemez sarf-ı nazar
Tab'-ı vakkâdım ki nakkâd-ı basîrimdir benim
- Bülbülü dem-beste-i hayret eden gülzârda
Hârhar-ı reşk-i gülbâng-i safiridir benim
- Hüsrev-i mülk-i suhan muhtâc-ı pây-endâz ise
Atlas-ı çarh-ı felek ferş-i harîrimdir benim
- Sözlerimde gerçi bin ma'nâ murâd etdim velî
Mâ-huve'l-maksûd olan mâ-fi'z-zamîrimdir benim
- 20 *Ya 'ni na 't-ı dil-güşây-ı Hazret-i Fahr-ı Cihân
Kim gubâr-ı dergehi müşk ü abîrimdir benim*
- Âftâb-ı evc-i ev ednâ⁴¹ ki lâyıkdır dese
Akl-ı evvel pertev-i subh-ı ahîrimdir benim
- Mefhar-ı Âlem ki evlâd-ı selâtîn çâkeri
El-emîr ibnü'l-emîr ibnü'l-emîrimdir benim
- Maşrık-ı endîşe-i mihr-i cemâl-i rûşeni
Matla'ü'l-envâr-ı kalb-i müstenîrimdir benim
- Başlasam Mi'râc'mı tahkîke ervâh-ı suhan
Hem-cenâh-ı hâtır-ı gerdûn mesîrimdir benim
- 25 Kasd-ı tahrîr-i kemâlâtın murâd etsem eğer
Kâtib-ı çarh-ı felek ednâ debîrimdir benim
- [15b] Dil ne denli vâdi-i na'tinde çâlâk olsa da
Böyle râh-ı bî-hatar emr-i hatîrimdir benim
- Zerre-i nâçiz iken gerdûna nâz etsem n'ola
Âfitâb-ı rûşenim bedr-i münîrimdir benim

⁴¹ Bu ifade Necm Sûresi'nin 9. âyet-i kerîmesinden iktibastır: "(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu."

Bîm-i dil derkâr iken ümmîd-i lutf etsem n'ola
Fahr-i Âlem hem beşîrim hem nezîrimdir benim

Gam değil üftâde-i lağzişgeh-i isyân isem
Kim yed-i tûlâ-yı lutfi dest-gîrimdir benim

30 Rûz-ı mahşer bâ-vücûd-ı Çâr Yâr-ı bâ-safâ
Bir keremkârım Şeber biri de Şebîr'imdir benim⁴²

Yâ Resûlallâh hayâl-i ârzû-yı midhatin
Rûşenâ-yı dîde-i baht-ı darîrimdir benim

Bunca demdir azm-i râh-ı hâk-i İzzet etmedim
Cürme had yok bu velî cürm-i kebîrimdir benim

Âsitânından dil-i mehcûrumu dûr eyleyen
Dûr-bâş-ı haclet-i cürm-i kesîrimdir benim

Düşde bârî Hak verip görsem cemâlinde desem
Kurretü'l-ayn-ı emel çeşm-i karîrimdir benim

35 Âsitânından cüdâ ümmîd-i cennet eylesem
Ol behîşt-i ârzû nâr-ı sa'îrimdir benim

Ol cenâb-ı müstetâba âkıbet yüz sürmeye
Dil meded-cûy-ı Hudâvend-i Kadîrimdir benim

Yok sipihre minnetim te'sîr-i na't-ı dil-keşin
Âlem-i endîşede çarh-ı esîrimdir benim

Sad şükür sermâye-i dünyâ vü ukbâdır bana
Nazm-ı evsâfın ki kâr-ı nâ-güzîrimdir benim

Hızr-ı vakt olsam n'ola mâ'ü'l-hayât-ı midhatin
Mâye-i efzâyîş-i ömr-i kasîrimdir benim

40 Ser değil cânlar fedâ şevkinle ammâ n'eyleyim
Elde dest-âvîz-i cân şey'-i yesîrimdir benim

*Çok keremdir lutf edip dersen Mezâkî-i hazîn
Bir kemîne bende vü abd-i hakîrimdir benim*

Kıl şefâ'at Yâ Şefî'a'l-müznibîn onu deyip
Müstemendim derdmendim bir fakîrimdir benim

⁴² Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin

Çok değildir feyz-i na'tinle bu denli cüst ü cû
Cilve-perdâz-ı haber kalb-i habîrimdir benim

Arsa-i na't-ı şerîfinde velî bu türktâz
Dehşet-endâz-ı dil ü tab'-ı dilîrimdir benim

45 Vaktidir şimden geri etse niyâz ile du'â
Mürşid-i endîşe kim dîrne pîrimdir benim

12

Haylî

feilâtün feilâtün feilâtün feilün

- 1 Vechi var teşne-i âb-ı keremin olsa cihân
Ki yüzün suyuna halk oldu senin kevn ü mekân
- [16a] Bildi çün hilkatine bâ'is olan zâtındır
Oldu ser-geşte o şevk ile sipihr-i gerdân
- Sensin ol nûr-ı Hudâ kim iki ednâ zerren
Biri mâh oldu cihâna biri mihr-i rahşân
- Sensin ol şem'-i şebistân-ı hüdâ kim Cibrîl
Oldu pervâne-sıfat şevkin ile raks-künân
- 5 O meh-i burc-ı şerefsin ki şeb-i mevlûdun
İyd u nevrûz gibi kıldı cihânı şâdân
- Odur ol şeb ki cihân buldu ziyâ nûrundan
Dahı gün doğmadan ey mihr-i sipihr-i irfân
- Odur ol şeb ki olup kalb-i ehibbâ ma'mûr
Tâk-ı Kistrâ dil-i a'dâ gibi oldu vîrân
- Odur ol şeb ki olup nûr-ı cemâlin peydâ
Dideden eyledi âteş-gede-i küfrü nihân
- Odur ol şeb ki verüp dîne vücûdun revnak
Kıldı dünyâ yüzünü reşk-i behişt-i Rıdvân
- 10 Nice reşk eylesin cennet o şeb dünyâya
Ki senin kûyuna azm eyledi hûr u gilmân
- Bir aceb zelzele saldı kademin âleme kim
Ser-nigûn oldu sanemler yıkılıp deyr-i mugân
- Görüp ol hâleti ammâ ki nice müşrikler
Cehl ile eylediler hakkına çok zann u gümân
- Âyet-i rahmet-i Hakk olduğuna münkir olup
Küfrü ezber okudı nice adû-yı nâdân

Gördü kim bilmediler halk-ı zamâne kadrin
Seni bildirmek için indi zemîne Kur'ân

- 15 Sensin ol fâris-i meydân-ı nübüvvet ki kaçan
Hak Resûl olduğuna istedi a'dâ bürhân

Mâhı parmakla işâret kılıp etdin zâhir
Arsa-i mu'cizede san'at-ı top u çevgân

Göricek şa'sa'a-i mihr-i kefi pür-tâbın
Sîne-çâk oldu o şeb şevk ile mâh-ı tâbân

Gösterip devr-i kamerde nice yüzden i'câz
Eyledin gün gibi âlemlere Hak dîni ayân

Mazhar-ı mevhibe-i nûr-ı Hudâ'dır zâtın
Cümle eşyâya olursan ne aceb feyz-resân

- 20 Olduğuyçün arak-ı cebhe-i pür-tâbından
Haşre dek gülleri oldu bu cihânın handân

Çeşm-i nergisde değildir katarât-ı şebnem
Güle bu lutfu görüp oldu hasedden giryân

Haddi yok hangi birin medh edeyim mu'cizenin
Vere mi katre-i nâçîz gınâ-yı ummân

Bâ-husûs ol şeb-i Mi'râc dem-i vuslat kim
Edemez kimse onu akl ile tafsîl ü beyân

Nice takrîr edeyim onu değildir haddim
Varmaz ol rütbeye zîrâ ki akl-ı insân

- [16b] 25 Seni medh etmeye yok bende kemâl-i kudret
Eyledim hakk-ı edâda bilirim çok noksân

*Kalma eksikliğime sen benim ey Bedr-i Münîr
Çünkü yokdur kerem ü lutfuna hadd u pâyân*

Çâr Yâr'in dahı medhinde girip meydâna
Esb-i tab'a dilerim eyleyem irhâ-yı inân

Kâdir oldukça n'ola onları da medh etsem
Verdiler şer'ine zîrâ ki nice revnak u şân

Yâr-ı Gâr'ın olan ol Hazret-i Sıddîk-ı Atîk
N'ola olduysa sadâkatla güzîn-i akrân

30 Cümleden evvel edip dînini tasdîk ü kabûl
Sıdk-ı pâki sana oldu sebab-i istihsân

Ma'den-i adl ü kerâmet Ömer-i Fârûk'un
Devr-i adlinde cihân bulmuş idi emn ü emân

Yed-i tûlâsını gör kim nice günlük yoldan
Dîde-i Kayser'e bir demde erişdirdi benân

Menba'-ı hilm ü hayâ Hazret-i Zinnûreyn'in
Şöyle nakş olmuş idi levh-i dilinde Kur'ân

Mülk-i şer'inde verip kâ'ide-i dîne nizâm
Kıldı âdâb ile tertîb-i kelâm-ı Sübhân

35 Fâtih-i Hayber olan Haydar-ı Kerrâr'ın ise
Zehresin hasmın ederdî kılıcı âb-ı revân

Ne kerâmet ne velâyet ne şecâ'atdır kim
Tıfl iken ejderi çâk etdi o Şîr-i Yezdân

Kişver-i şer'-i şerîfinde sarây-ı dîne
Onlar olmuşlar idi pâdişehim çâr erkân

Bu kadar kuvvet ü kudretle yine her birisi
Bendedir hazretine onlara sensin sultân

Ey Resûl-i Sekaleyn ey Meh-i Bedr-i Kevneyn
Sensin ol Eşref-i Mahlûk Habîb-i Rahmân

40 Dür-i yektâ ise de yerlere geçsün ol yaş
Ki senin aşkın ile olmaya her dem galtân

Rûh-ı sâni ise de odlara yansın ol ten
Ki revân eylemeye yoluna bin şevk ile cân

Ben ne hâkem ki seni medh edem ey Gevher-i Pâk
Garazım hâlimi arz eylemedir sana hemân

Benem ol bâdiye-peymây-ı biyâbân-ı heves
Benem ol sâkin-i peygûle-i dâru'l-isyân

Ki ne ser-menzil-i maksûda erişdi râhım
Ne karâr etmeye bir kûşeden oldu imkân

45 Olmadı meclis-i âlemde derûnum hâlî
Heves-i lâzıme-i ıyş u tarabdan bir ân

Her kaçan vakt-i namâz olsa komaz kim erişe
Dem-be-dem nağme-i ney gûşuma gülbâng-i ezân

[17a] Âbdest almaya varmaz elim ammâ gönlüm
Su gibi olmadadır kûy-ı harâbâta revân

Oldu ma'lûm namâza ne kadar yüz yuduğum
Rûz-ı savm eylediğim kârı da tutmam pinhân

Hırsım ol denli ki eyyâm-ı sıyâm erdikde
Bir dilim nân görünür bana hilâl-i Ramazân

50 Almayam destime şimden geri peymâne dolu
Etsem insâfa gelip câm ile ahd ü peymân

Derd-i ser hâsıl edip isterim ol demde tabîb
Umarım tâ ki diye derdine meydîr dermân

Ayağım meygede yolunda elimde sâgar
Dilde yok zerre kadar havf-ı Sırât u Mîzân

Nice olur keffe-i mîzâna konursa amelim
Bezm-i isyânda o nûş eylediğim ritl-ı gîrân

Ben ne hâletle koyam kendimi ümmet yirine
Kulunum diyem eyâ Pâdişeh-i Sidre-mekân

55 Kılmadım sünnetinin binde birisin icrâ
Etmedim hergiz itâ'at ne ki kıldın fermân

Göricek bunca hevâ vü hevesi başımda
İttifâk eyleyip ıslâhıma zühhâd-ı zamân

Müşkilin var ise hall eyleyelim gel deseler
Gelmez illâ dilime ukde-i zülf-i hûbân

Heves-i mûy-ı miyân ile bütân-ı dehrin
Bâr-ı zühd-i amelim gerçi değildir çespân

Bir kılan rişte-i ümmîdimin ammâ ki yine
Ne kadar kılsa keş-â-keş kıramaz âlemiyân

60 Yine kat' eylemem ümmîdimi lutf-ı Hak'dan
Ki senin gibi şefî'im var eyâ Fahr-i Cihan

Etmedim şimdiye dek gerçi ki zikr ü tesbîh
Bâri şimden geri na'tin edeyim vird-i zebân

Dergehinde umarım tâ ki geçe makbûle
Yazıla nâme-i a'mâlîme âhir unvân

Benem ol âciz ü bî-kes ki ayağın tozuna
Eli boş geldim ümîd eyleyü lutf u ihsân

Bir yeşil yaprağa mâlik değilim dünyâda
Ki sana lâyük ola ey Gül-i Gülzâr-ı Cihân

65 Değilim nesneye kâdir getirem hazretine
Ona kâdir idim ancak ki getirdim îmân

Hazretinden senin ey Hâfız-ı Dîn-i Ümmet
Son nefesde dilerim onu be-hakk-ı Yezdân

Beni tenhâ komayıp hıfz edesin îmânım
Melekü'l-mevt gelip kasd edicek almağa cân

Duymaya cân-ı za'îfim sekerât-ı mevti
Olmayam nûş edicek câm-ı memâtı sekrân

Ola şol nesne ki âsîlere dâ'im düşvâr
Onu Hâyî kuluna kıl kereminden âsân

13*

[17b] İsmetî Efendi

mefûlü fâilâtü mefâilü fâilün

- 1 Demdir ki feyz-yâb ola âlem bahârdan
Gül-deste-i neşât ala dil rûzgârdan
- Demdir ki andelîb-i hoş-âvâze-i çemen
Âgâz-ı nağme eyleye bir tâze kârdan
- Demdir ki ola hem-eser-i savt-ı bülbüle
Her nağme çıkmadan dahı âgûş-ı târdan
- Demdir ki kâse-i güle üstâd-ı nev-bahâr
Yer yer güher-feşân ola eşk-i hezârdan
- 5 Demdir ki bir kadeh mey-i nâb eyleye halâs
Dâmân-ı çeşm-i nergisi dest-i humârdan
- Demdir ki keyf-i sâgar-ı pîşîne-i bahâr
Bîgâne-sâz-ı fikr ola encâm-ı kârdan
- Demdir ki sihr-kâri-i gül-gonca-i çemen
Sad mihr göstere nemed-i çâkdârdan
- Demdir ki şu'le-hîz ola kibrît-i âfitâb
Sünbül-i sefid-gûn ola dûd-ı buhârdan
- Demdir ki kâr-sâz ola ressâm-ı nev-bahâr
Pergâr-ı cûy kalmaya hemvâre kârdan
- 10 Demdir ki fâriğ olmaya nessâc-ı bâd-ı subh
Hârâ-yı cûda keşmekeş-i pûd u târdan
- Demdir ola hezâr arak-rîz-i câm-ı gül
Her lahza lûle-i müje-i eşk-bârdan
- Demdir ola benefşe ser-efkende-i hicâb
Mestâne cünbiş-i gül ü âzâr-ı hârdan

* Bu şiir için ayrıca bkz. Haluk İpekten (1974). *İsmetî Dîvânı*. Erzurum: Atatürk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yay. 2-6.

- Demdir şu resme ebr-i bahâr ola reşha-rîz
Gül ittikâ-yı şâh ede havf-ı isârdan
- 15 Demdir tehî piyâle-i humhâne-i çemen
Reng-iktisâb olup mey-i âteş-izârdan
- Tahrîr-sâz-ı nağme ola mutrib-i hezâr
Pâkîze böyle bir gazel-i âbdârdan
- Güller bitirse bâd-ı emel köhne hârdan
Geçmez hezâr-ı dil gene rûzgârdan*
- Dil gûşe-gîr-i uzlet ü ol nev-nihâl-i nâz
Gelmez misâl-i serv leb-i cûybârdan
- Da‘vetde ol perîveşi âhım buhûr ile
Çıkmaz egerçi dâ‘ire-i i‘tizârdan
- 20 Etmekde nakd-i sabrı telef şâhid-i hevâ
Çün sîm-i eşk ceyb-i dil-i der-kenârdan
- Peymâne-bahş-ı aşk olalı dest-i hüsn-i yâr
Galtân külâh-ı sabr ser-i ihtiyârdan
- Bî-bâk nûş-ı bâde-i peymâne-i cünûn
Olmaz şikeste dil hîred-i ta‘ne-kârdan
- [18a] Bir dil ki câm-ı aşk ile mest-i müdâm ola
Gülgünedâr-ı şerm ola mı reng-i ârdan
- Bir dil ki hem-nişîn-i neşât-ı visâl ola
Hazz eylesin mi gam gibi bir yâdigârdan
- 25 Bir dil ki zûr-ı aşk ile zâr u nizâr ola
Düşmez hilâlveş nazar-ı i‘tibârdan
- Bir dil ki âşinâ-yı tarîk-i niyâz ola
Harf-i cevâz alır dehen-i zînhârdan
- Bir dil ki hâr-zâr-ı gülistân-ı şevk ola
Sermâye-i tebessüm alır girye-zârdan
- Bir dil ki dûr-bîn ola mânende-i hîred
Nakş-ı safâ görür suver-i intizârdan

- Bir dil ki şevkine çeke aşkın mey-i niyâz
Zîbâ turunç bûse alır la'l-i yârdan
- 30 Bir dil ki hem-piyâle-i Cemşîd-i aşk ola
Bâc-ı neşât alır keder-i rûzgârdan
- Olmaz güsiste halka-i bezm-i şarâb-ı aşk
Câm-ı sipihr fâriğ olunca güzârdan
- Hep cür'a-i muhabbet-i sahbâ-yı aşkdır
Rîzân olan bu kâse-i mînâ-nigârdan
- Hep aşkdır peyâm-ı neşât-âver-i hezâr
Şûrîde şâhid-i gül-i nev-iştihârdan
- Hep aşkdır hezâr-ı dili nağme-sâz eden
Gül-berg-i na't-ı Zât-ı nübüvvet-medârdan
- 35 Şâh-ı rusûl ki zât-ı risâlet penâhıdır
Ser-cümle-i murâd bu heft [ü çehârdan]
- Şâh-ı rusûl ki peyk-i sebük-pây-ı da'veti
Döndürdü rûy-ı mihri ser-i reh-güzârdan
- Şâh-ı rusûl ki himmeti bir şâh-ı köhneyi
Kıldı nihâl-i ravza-i Dârü'l-Karâr'dan
- Ol şeb ki erdi da'vet Rûhu'l-Emîn ile
Kasr-ı visâle heft münakkaş izârdan
- Ser tâ be-pây-ı garka-i emvâc-ı feyz olup
Mevvâc-ı bahr-i nûr-ı tecellî-şi'ârdan
- 40 Halvet-nişîn-i gârına bulmaz reh-i vusûl
Hasmı cevâb-ı ye's alıp perdedârdan
- Leb-teşnegânı eyledi sîrâb-ı cûy-ı feyz
Ser-lûle-i benân-ı kef-i çeşme-bârdan
- Eyler izâle bâng-i bülend-i hükûmeti
Hâb-ı girânı hâsiyet-i köknârdan
- Eyler nisâr cünbiş-i dest-i mehâbeti
Nakd-i metâneti kemer-i kûhsârdan

- Eylerse tîg-ı kahrını der-kâr hakk eder
Harf-i vefâyı safha-i leyl ü nehârdan
- 45 Olsa nesîm-i Ka‘be-rev-i lutfi feyz-bahş
Güller biterdi her yana vâdî-i nârdan
- [18b] Fersûde olmayınca per-i şâhbâz-ı çarh
Sayd-efken-i şerî‘ati kalmaz şikârdan
- Hep nağme-senc-i midhati eczâ-yı rûzgâr
Âvâze-i senâsı gelir her diyârdan
- Tarz-âşnâ-yı nakş-ı senâsı olursa dil
Üstâd-ı feyz-i pür-meded-i Kirdgârdan
- Hizmet-güzâr-ı na‘ti olup hâme-i zebân
Sad tevbe-i nasûh ede cürm-i firardan
- 50 Hâmem revân eder ise ta‘dâd-ı medhine
Âb-ı hayâtı mihbere-i yem-nisârdan
- Ol sâde-dil gedâ gibi kim feyz-hâh olur
Yek kûze âb-ı tîre ile şehriyârdan
- Maksûd hâk-i pâyine bir intisâbdır
Kadr-i bülend-i dest-res-i iktidârdan
- Ümmîd odur halâs ola dâmân-ı cân u dil
Dest-i nesîm-i mekrimetiyle gubârdan
- Oldum nişâne ta‘ne-i seng-i melâmete
Nâ-sâzkârî-i dil-i nâ-hûşyârdan
- 55 Cân beste çeşm-i hâbına gaflet-âveri
Dil mest bâde-i heves-i nâ-güvârdan
- Yâ Rab be-âb-ı çeşm-i nedâmet-sirişk-i dil
Mahv et gubâr-ı cürmü ten-i hâksârdan
- Yâ Rab be-tâb-ı sîne-i âteş-dilân-ı aşk
Bîgâne kılma şem‘-i ümîdim şerârdan
- Yâ Rab be-dâmsâzi-i zülf eyleme cüdâ
Murg-ı nigâhı lâne-i ebrû-yı yârdan

Yâ Rab be-sîne-çâki-i hüsn eyle vâ-rehâ
Reng-i hicâbı rûy-ı dil-i şermsârdan

60 Yâ Rab be-evvelîn-i sebak-hâme-i ezel
Kıl nükte-gîr tab'imı ser-levh-i kârdan

Ser-levh-i na't-ı nakşın cemâl-i Peyamberî
Kim hırz-ı cân-ı ümmet imiş havf-ı nârdan

Eyler halâs zıll-ı livâ-yı inâyeti
Sûzân-ı haşri germi-i rûz-ı şumârdan

Benden senâ-yı zâtına sad şevk İsmetî
İlhâm-ı lutf-ı Hazret-i âmürzgârdan

Tâ reşk-i mülk-i Çîn ede sûdâger-i nesîm
Dükkân-ı bâğ-ı nâfe-i müşk-i Tatârdan

65 Sad kâfile tahiyyet ü teslîm ola revân
Ol Zât-ı bâ-kemâle sığâr u kibârdan

14*

Fehîm

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

- 1 Mihr ü meh kim devr ederler âlemi her rûz u şeb
Devr-i nâ-hemvâr-ı eflâke gülerler rûz u şeb
- Mihr ü mehle bu pelengî-hû sipihr-i kîne-cû
Bir gazanferdir gıdâ eyler iki ser rûz u şeb
- Mihre düşmendir meğer meh kim hilâl ü bedrden
Gâh gürz eyler havâle gâh hançer rûz u şeb
- Mihr ü meh sanma felek bîm-i hadeng-i âhdan
Eksik etmez kellesinden iki miğfer rûz u şeb
- 5 Bu şeh-i murg-ı felek kim ahker-i mihr ü mehi
Durma etmekde gıdâ misl-i semender rûz u şeb
- Turfadır kim kor misâl-i cirm-i mihr ü meh yine
İki dane beyza çün yâkût-ı esfer rûz u şeb
- Cirm-i mihr ü meh değil çarh üzre bir âyînedir
Arz ederler dehre hüsnün iki dilber rûz u şeb
- Mihr ü meh mi şu'le-i dūd-ı dil-i âşık mıdır
Ney ki bu manzûr olan cirm-i münevver rûz u şeb
- Mihr ü meh sanma şerâr-ı dūd-ı âh-ı âşıkân
Dâğdâr etmekdedir eflâki yer yer rûz u şeb
- 10 Mihr ü mâh-ı nev gibi zerd ü nizâr-ı aşk olan
Çarhı Îsâveş eder bâlîn ü pister rûz u şeb
- Mihr ü meh sanma şikâr için bu vahşetgâhda
Bîşezârın devr eder iki gazanfer rûz u şeb
- Mihr ü mehle âsumân bir sîne-sûz abdâldır
Kim durur pehlûy-ı pür-dâğında ahker rûz u şeb

* Bu şiir için ayrıca bkz. Tahir Üzgör (1991). *Fehîm-i Kadîm Hayatı, Sanatı, Dîvân'ı ve Metnin Bugünkü Türkçesi*. Ankara: AKMB Yay. 98-106.

- [19a] Başıml kes mihr ü mâhın Zülfikâr-ı âh ile
Saf-şikâf-ı düşmen ol mânend-i Haydar rûz u şeb
- Mihrine aldanma çarhın bakma şekl-i mâhına
Perde-i çeşminde de olsa musavver rûz u şeb
- 15 Mihr ü mehden eyleyip peymâne rûşen-meşrebân
Rağmına eflâkin eyler nûş-ı sâgar rûz u şeb
- Mihr ü meh kim iki güldür zînet-i destâr-ı çarh
Çok şeh-i devrâna oldu zîb-i efsar rûz u şeb
- Mihr ü mehle çarh-ı mînâ-fâm bir bahr oldu kim
İki nîlûfer verir ol bahr-ı ahdar rûz u şeb
- Rûşen olsa mihr ü mehden de n'ola ol sîne kim
Cilvegâh ede onu dîn-i Peyâmber rûz u şeb
- Ol Peyâmber kim ziyâ-yı nûrudur mihr ü mehe
Tîre-tîh-i tîregîden nûra rehber rûz u şeb
- 20 *Mihr-i eflâk-ı nübüvvet mâh-ı levh-i istifâ
Ahmed-i Mürsel kim âlem medhin eyler rûz u şeb*
- Mihr ü mehdîr sanma feyz-i hâk-i pâyıdır O'nun
Kim olur pîr-i sipihrin ceybi pür-zer rûz u şeb
- Mihre ta'n etse aceb mi mâh-ı rûyı tâ ebed
Etdi tenhâ âlemi pür-nûr yekser rûz u şeb
- Mihr ü mâh-ı adli olsa pertev-endâz-ı cihân
Tâ sabâh-ı mahşer olurdu berâber rûz u şeb
- Görselerdi mihr ü meh ger şâhidân-ı İsmetin
Hacletinden olalardı ser-be-câ der rûz u şeb
- 25 Dedim eflâke nedir bu mihr ü meh nâm iki gül
Bûy-ı feyzi etmede dehri mu'attar rûz u şeb
- Dedi mihr ü meh değildir ravzasında ol Şeh'in
Kudsiyân gerdân ederler iki micmer rûz u şeb
- Mihr ü meh-râyâ Hudâvendâ Şefi'ü'l-Müznibâ
Ey ki kalbindir cemâl-i Hakk'a mazhar rûz u şeb*

Cürm-bahşâ cirm-i mihr ü mâhı eyleyip her dem siper
Özr eder cürmün diler çarh-ı sitemger rûz u şeb

Sensin ol kim mazhar-ı cûdun olaldan mihr ü meh
Dehre sertâser olurlar sofrâ-güster rûz u şeb

30 Dehri aks-i nûrun etdi feyz-yâb-ı mihr ü meh
Pâyine etse n'ola îsâr-ı gevher rûz u şeb

Mihr ü mâh etmezdi nûr-ı sırr-ı evvelden zuhûr
Devr-i ahdin olmasa eyyâma masdar rûz u şeb

Mihri döndürdün yolundan mâhı etdin sîne-çâk
Mu'cizâtın söylenir kişver-be-kişver rûz u şeb

Zıllini Hak nûr-ı mihr ü mehde kıldı ta'biye
Olmasa sâyen n'ola ey rûh-peyker rûz u şeb

[19b] Mihr ü mâh olsaydı ebr-i kahrına mazhar eğer
Dehre göstermezdi yüz tâ subh-ı mahşer rûz u şeb

35 Mihr ü mâh ile felek bir sâ'il-i pür-hırsdır
İki kâseyle cenâbından eder cer rûz u şeb

Hasret-i nezzâre-i mihr-i ruhunla meh gibi
Cüst ü cû eylerdi zulmâtı Sikender rûz u şeb

Hutbene müştâk mihr ü meh değil tenhâ hemân
Teşnedir pâ-bûsuna bu heft minber rûz u şeb

Çehre-sây-ı hâk-i dergâhın olaldan mihr ü mâh
Her biri feyziyle hâki cevher eyler rûz u şeb

Nûr-ı mihr ü meh gibi kim zılli eyler münhezim
Askerin küffâra olmakda muzaffer rûz u şeb

40 *Levha-i zer-kâr-ı mihr ü mâh-ı feyz-âsârdan*
Âyet-i na'tin Fehîm etmekte ezber rûz u şeb

Mihr ü meh-feyzâ benem ol berk-i âteş-tâb kim
Feyzi te'sîr-i kazâ-tab'ımdan ister rûz u şeb

Şâ'ir-i rûşen-hayâlem mihr-tab' u meh-zamîr
Gark-ı nûr olmaz mı ol kim medhin eyler rûz u şeb

Bu husûsa mihr ü meh iki güvâhımdır benim
Kim cemâlin mihridir tab'ımda muzmer rûz u şeb

Hâtırım âbisten-i sad mihr ü mehdîr gerçi kim
Eksik olmaz çeşm-i tûfân-zâdan ahter rûz u şeb

45 Pertev-efrûz olsa yüz bin mihr ü meh huşk eylemez
Ol kadar dâmân-ı çeşmim olmada ter rûz u şeb

Eylemem te'sîr-i mihr ü mâhdan şekvâ fakîr
Gam yemem geçmekdedir ger hayr u ger şer rûz u şeb

Bu kasîdem çarh-ı ma'nî-nâmdır pür-mihr ü meh
Âlemi devr etmede bî-çarh u mihver rûz u şeb

Muhtasar eyle sözün ey dil çok olmaz mihr ü meh
Fârîğ ol tahsîl-i hâsıldır mükerrer rûz u şeb

Tâ ki mihr ü mâhı örte geh husûf u geh kûsûf
Tâ ki her bâr ola çün kâfûr u anber rûz u şeb

50 Mihr ü mehden de olursa hâtır-ı a'dân ola
Çün sıfâlîn-pâre meksûr u mükedder rûz u şeb

Mihr ü meh devr eyledikçe âlemi her subh u şâm
Sad selâm olsun revân-ı pâkine her rûz u şeb

15*

Nazîre-i Şeyh Neşâtî

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

- 1 Mihr ü meh ser-germ-i sevdâ kim gezerler rûz u şeb
Sîm ü zer îsâr ederler dehre yekser rûz u şeb
- Mihr ü meh kim iki sûdâger seyâhat-pîşedir
Arz ederler âleme kâfûr u anber rûz u şeb
- Mihr ü meh sanma basar nukl-i kevâkıb ber-tabak
Devr eder bezm-i felekde iki sâgar rûz u şeb
- [20a] Mihr ü meh kim birisi gül birisi nergis midir
Kim verirler gülşen-i eflâke zîver rûz u şeb
- 5 Mühre-i mihr ü mehin gerdûn derûn-ı hokkadan
Birini izhâr edip birini gizler rûz u şeb
- Şem‘-i mihr ü mâha bîm-i girdbâd-ı âhdan
Şîşeden serpûş eder çarh-ı sitemger rûz u şeb
- Mihr ü mehden havf ile ikki kedû bend eyleyip
Bahr-i hayretde felek olmuş şinâver rûz u şeb
- Mihr ü meh mîzân-ı dehre olmuş ikki keffe kim
Vezn-i isfidâc eder ki müşk-i ezfer rûz u şeb
- Mihr ü mâh-ı nev ki hemçün gûy u çevgândır felek
Gösterir bâzîçe-i dehr olduğun her rûz u şeb
- 10 Gırde-i mihr ü mehe bu tâbe-i pür-tâbda
Nârdır gûyâ şafak encümdür ahker rûz u şeb
- Mihre dâğın gösterir meh zerdi-i rûyun görüp
Birbirine derd-i aşkın arz ederler rûz u şeb
- Gör safâ-yı aşkı mihr ü meh bu sûz u dâğ ile
Âleme olmakda yine şevk-güster rûz u şeb
- Mihr ü meh olmazdı böyle pertev-endâz-ı safâ
Olmasa ger mazhar-ı nûr-ı Peyâmber rûz u şeb

* Bu şiir için ayrıca bkz. Mahmut Kaplan (1996). *Neşâtî Dîvânı*. İzmir: Akademi Kitabevi. 2. Kasîde.

Ol Şeh-i yektâ ki mihr ü meh be-sad üftâdegî
Tâ ezelden emrine olmuş musahhar rûz u şeb

- 15 *Ahmed-i Mürsel ki mihr ü mâha tâb-endâz olur
Her kim eyler cân u dilden na'tın ezber rûz u şeb*

Mihr ü meh gibi hüveydâ cebhesinde nûr-ı Hak
Sırr-ı gaybı her ser-i mûyında muzmer rûz u şeb

Mihr-i şer'-i âlem-efrûzıyla mâh-ı adlidür
Eyleyen dünyâyı sertâser münevver rûz u şeb

Mihr ü meh sanma melâ'ik nûrdan revzen açıp
Ravza-i cennet-nazîrîn seyr ederler rûz u şeb

Mihr ü meh gibi o vâlâ ravzada rahşân olup
Zîb-bahş olmuş kanâdîl-i mücevher rûz u şeb

- 20 *Mihr-tab'â meh-zamîrâ şer'-i pâkindir senin
Bâ'is-i âsûdegî-i halk yekser rûz u şeb*

Sensin ol çeşm ü çerâğ-ı dehr kim sad mihr ü mâh
Lem'a-i feyzin yanında şem'-i bî-fer rûz u şeb

Mihr ü mehden çarh iki mir'ât-i sâf arz eyleyip
Tâbiş-i aks-i ruh-ı pür-tâbın ister rûz u şeb

Mihri yakmış iştiyâkın mâhı etmiş dâğdâr
Ebrin ahvâli perîşân u mükedder rûz u şeb

Mihr ü meh pervâne-i şem'-i cemâlindir senin
Devr ederler sûz ber-dil dâğ ber-ser rûz u şeb

- [20b] 25 *Mihr ü meh-feyzâ cenâbından ricâ-yı feyz eder
Yazmağa na'tın Neşâtî-i senâger rûz u şeb*

Mihr ü meh gibi alır dünyâyı zîr-i pâyına
Nûr-ı feyzin kim ola bir fikre rehber rûz u şeb

Çarh-ı nazma mihr ise ol ben meh-i tâbendeyim
Peyrev-i kilik-i Fehîm olsam n'ola her rûz u şeb

Cünd-i etbâ'-ı Fehîm-i hoş-sühân kim mihr ü meh
Nazmına etmekdedür îsâr-ı gevher rûz u şeb

Merhabâ hâmem benim kim mihr ü meh bâ-fart-1 şevk
Çehre-sâdır pâ-y-1 müşgîn nakşına her rûz u şeb

30 Levh-i mihr ü mâha yazmaktır bu na'ti niyyetim
Eyleyip elde şu'â'n hâme-i zer rûz u şeb

Rûşenî-i nazmımı çün mihr ü meh seyr eyleyip
Enverî olsa aceb mi hâk ber-ser rûz u şeb

Mihr ü meh pertev-nisâr-1 dehr olup tâ kim ola
Birbirinden geh ziyâde geh berâber rûz u şeb

Mihr ü mâh-1 nev gibi tâ rûz-1 mahşer ümmetin
Düşmen-i dîne çeke şemşîr ü hançer rûz u şeb

16*

Rızâyî

mefûlü fâilâtü mefâilü fâilün

- 1 Meh hâk-i pâyine ezelf çehre-sâ imiş
Nûr-ı siyâhı hâk-i der-i Mustafâ imiş

Meh gibi dîde-rûşen olur iktihâl eden
Hâk-i der-i sa'âdeti kühl-ı cilâ imiş

Rû-mâl eder eşi' 'a-i mihr-âsitânına
Eşiği taşı bilmez idik keh-rübâ imiş

Bezminde çarh sâ'at-i minâ nücûmı rîk
Cibrîl o âsitânede kible-nümâ imiş

- 5 Bî-sâye olsa n'ola o şehbâz-ı evc-i hüsn
Hâke tenezzül etmez imiş bir hümâ imiş

*Şâh-ı rusûl mükemmel-i küll hâdi-i sübûl
Mahbûb-ı enbiyâ vü Habîb-i Hudâ imiş*

Hâdî-i sâlikân-ı tarîk-ı hüdâ O'dur
Nûr-ı mübîn cebhesi nûr-ı hüdâ imiş

Hâk-i derinde micmere-gerdân nesîm-i subh
Misk ü abîr ü anber O'na hâk-i pâ imiş

Sakkâ-yı hâk-i dergehi ebr-i güher-nisâr
Ferrâş-ı âsitânesi bâd-ı sabâ imiş

- 10 Mâh-ı nevânla meh-i felek ol âsitânede
Destinde nân-pâre tutar bir gedâ imiş

Herkes yolunda cânını bezl eylemek diler
Ondan murâdı herkesin ancak rızâ imiş

İsyân olup hemîşe bizim kâr u pîşemiz
Elden gelen tedârik O'na ilticâ imiş

* Bu şiir için ayrıca bkz. Mustafa Demirel (2005). *Mehmed Ali Çelebi (Rızâyî), Dîvân (Giriş, İnceleme, Metin, Sözlük, Tıbbıbasım)*. İstanbul: Çağrı Yay. 36-38.

- [21a] Çâre bu derde bendeği-i kûyudur hemân
Kûy-ı Habîb hâsılı dârü'ş-şifâ imiş
- Me'mûldur günâhına olunmaya nazar
Şol bendenin ki pîşesi dâ'im hatâ imiş
- 15 Afv olunur atâyile sındıkda câm-ı Cem
Etdimse kesr-i kalb penâhım recâ imiş
- Pür-cürm ise Rızâyî hele kâr u pîşesi
Hemvâre medh-i pâk-i Habîb-i Hudâ imiş*
- Hengâme-i medâyh-i Fahr-i Cihân'da
Destinde çüb-ı hâmesi destân-serâ imiş
- Olup hemîşe menkabe-hân-ı risâleti
Hâme midâd-ı surh ile la'lîn-kabâ imiş
- Ben kande medh-i Şâh-ı Rusül kande çünkü ol
Memdûh-ı pâk-i Hâlık-ı arz u semâ imiş
- 20 Ammâ garaz bahânedir ihsânına hemân
Çün hâk-i pâyi ehl-i dile mültecâ imiş
- Evrâk-ı şî'rimi sunarın ben gedâlara
Bir berg-i sebz bâ'is-i lutf u atâ imiş
- Nakd-i murâdı elde bilirse gönül n'ola
Cerrâr-ı âstân-ı Şeh-i Enbiyâ imiş
- Hakdan ola salât u selâm ol Cenâb'a kim
Gerdûn derinde bende-i kemter gedâ imiş

17

Dânişî

mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

- 1 Vücûdun nûrdan halk eylemişdir Hazreti Mevlâ
Onunçün yerlere düşmezdi sâyen âfitâb-âsâ
- Vücûdudur vech-i âdemi var etmeye bâ'is
Kelâm-ı rûh-bahşındır Mesîhâ'yı eden ihyâ
- İşitdi vasf-ı pâkin Hazret-i Bârî Te'âlâ'dan
Aceb mi cân verse ümmetinden olmağa Îsâ
- O şeb kim rûh-ı pâkin âlem-i cisme kadem basdı
Şikest oldu kilisâlar sanemler oldı nâ-peydâ
- 5 Kudûm-ı hâk-i pâyinle münevver dîde-i âlem
Der-i devlet-me'âbınla müşerref Ka'be-i ulyâ
- Gubâr-ı dergehinden iktisâb-ı nûr edip her gün
Tarîk-i kûyuna yüzler sürer mihr-i cihân-ârâ
- Hemîşe âsitânın hizmetiyle fahr eder Cebreîl
Kapında vechi var cârûb olursa kâkül-i havrâ
- Kaşın mihrâbına gökten melekler eyledi secde
Nihâl-i kâmet-i bâlâna kıldı ser-furû Tûbâ
- Görüp kadd-i bülendin serv-i bâlâ kaldı hayretde
Kızardı şerm edip ruhsâr-ı pâkinden gül-i ra'nâ
- 10 Cemâlin seyr edelden Selsebîl'in dinmedi yaşı
Derûnunda hayâl-i mihr-i rûyun eyledi me'vâ
- [21b] Dür-i nazm-ı kelâmın gûşuna mengûş-ı güherdir
Hadîs-i na'tını her kim ederse cân ile ısgâ
- Kulun kurbânın oldu Hazreti Yûsuf'la İsmâ'îl
Gam-ı aşkınla terk etdi bihiştî Âdem u Havvâ
- Olur vasf etmede esrâr-ı ilmin akl-ı kül hayrân
Kemâl-i kudretin bilmekde âcizdir nice dânâ

Hûdâdan gayrı kimse zâtını kâdir değil vasfa
Nice medh eylesin zât-ı şerîfin bu dil-i şeydâ

- 15 Benânındır kalem kürsî vücûdun levh sînendir
Derûnun arşdır ma'nîde sensin âlem-i kübrâ

Ruhun berg-i gül-i ra'nâ zebânın bülbül-i gûyâ
Gül ü bülbül vücûdun gülşeninde zâhir ü peydâ

Cemâl-i bâ-kemâlin Hazreti Yûsuf'dan ahsendir
Güzellikde nazîrin görmemişdir dîde-i bînâ

Nedir ol tal'at-i enver nedir ol turra-i anber
Nedir ol la'l-i cân-perver nedir ol kâmet-i bâlâ

Nedir ol çeşm ü ol ebrû nedir ol kâmet-i dil-cû
Nedir ol hâl-i anber-bû nedir ol hüsn-i bî-hemtâ

- 20 Nedir kâfirlerin baş eğmeyip inkârına bâ'is
Sana ikrâr ederken baş eğip dünyâ vü mâfihâ

Şu denli cismimi gark eyledim levs-i ma'âsiye
Ki pâk etmez günâhım bir yere gelse yedi deryâ

Günâhım bî-nihâyet cürmümün yok hadd ü pâyânı
Eğer senden şefâ'at olmaz ise âh u vâveylâ

Elin al Dânişî'nin kalmasın kapında sultânım
Koma ol pâymâli hâk-i gamda bî-ser ü bî-pâ

18

Velehu (Dânişî)

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

- 1 Ey nihâl-i kâmetin nahl-i bahâristân-ı dîn
Sâyeveş üftâde-i serv-i kadin Rûhu'l-Emîn
- Sünbülün kaç başı var kim benzeye zülfeynine
Kâkül-i pür-çînine dersem hatâdır müşg-i Çîn
- Şekl-i tuğrâdır risâlet hükmüne ebrûların
Sâye-i perr-i hümâdır san o zülf-i anberîn
- Lem'a-i nûr-ı ruhundan bir şererdir mihr ü mâh
Dest-i kudret hûb nakş etmiş cemâlin âferîn

- 5 Şu'le saldı pertev-i tûğın derûn-ı âleme
Zulmet-i küfr ile dolmuşken zamân ile zemîn

*Mülk-i dînin Server'i âhir zamân Peygamberi
Enbiyânın rehberi Mahbûb-ı Rabbü'l-âlemîn*

Zâhir etdi enbiyânın her biri bir mu'cize
Mu'cizât-ı hazretin yetmez mi Kur'ân-ı mübîn

Enbiyâ içre sen ol Sultân-ı âlî-şânsın
Dedi kim Hak Hazreti hakkında Hayru'l-Mürselîn

- [22a] Dergeh-i devlet-me'âbın hizmetin rıf'at bilip
Âsitânın hâkine yüzler sürer çarh-ı berîn

- 10 Kûyını arz eyleyip derler melekler âşıkâ
*Hâzihi cennâtu adnin fedhulûhâ hâlidîn*⁴³

*Yâ Resûlallâh şefî' ol Dânişî biçâreye
Yakmasın gam âteşi kıl âb-ı ihsânın mu'în*

Rahmet-i dünyâ için geldi vücûdun âleme
Mustâfâ mâ-câe illâ rahmeten li'l-âlemîn⁴⁴

⁴³ Bu ibare farklı ayet-i kerîmelerden iktibas edilmiş bir cümledir: "İşte bu Adn Cenneti'dir. Ebedî kalmak üzere buraya girin." Söz konusu ayetler için bk. Tâhâ, 76; Zümer, 73.

⁴⁴ Bu ifade Enbiyâ Sûresi'nin 107. âyet-i kerîmesinden iktibastr: "(Ey Muhammed!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik."

Gerçi çokdur cürmüm ammâ lutfunun pâyânı yok
Umarım senden şefâ'at yâ Şefî'a'l-müznibîn

19

Velehu (Dânişî)

mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

- 1 Günâh u cürmüme yokdur nihâyet yâ Resûlallâh
Şefâ'at kıl bana rûz-i kıyâmet yâ Resûlallâh
- Cemâlin her kimin kim nakş olur mir'ât-i kalbinde
Ona yüz gösterir rûy-ı sa'âdet yâ Resûlallâh
- Hayâl-i mihr-i rûyun zâ'il eyler gam-ı şebîn dilden
Eder nûr-ı cemâlin ref'-i zulmet yâ Resûlallâh
- Cebînin mâh-ı enverdir ruhun mihr-i münevverdir
Sözünden zâhir oldu nûr-ı hikmet yâ Resûlallâh
- 5 Şefî' ol rûz-i mahşerde delîl ol bana her yerde
Fakir u bî-kesem senden inâyet yâ Resûlallâh
- Tarîk-i Hakk'a rehbersin mürüvvet kânı Server'sin
Umar şâh u gedâ senden inâyet yâ Resûlallâh
- Günâhım başdan aşdı paymâl-i cürm ü isyânım
Meded kaldım ayakda kıl hidâyet yâ Resûlallâh
- Ümîdim bu gubâr-ı hâk-i pâyinden cüdâ olmaz
Eder her kim sana arz-ı muhabbet yâ Resûlallâh
- Tavâf eyler melekler âsitânın âsumân-âsâ
Kapındır Ka'be-i erbâb-ı rıf'at yâ Resûlallâh
- 10 Cenâb-ı Hazret'inle haşr olursam rûz-i mahşerde
Zihî devlet zihî izzet sa'âdet yâ Resûlallâh
- Günâhım çirkini pâk eylemek yokdur yedi deryâ
Meğer kim cûş ede deryâ-yı rahmet yâ Resûlallâh
- Değil bir katre cürmüm rahmetin deryâsı yanında
Edersen ben günehkâra himâyet yâ Resûlallâh
- Kulundur Dânişî bî-çâreden lutfun dirîğ etme
Ona rûz-ı cezâda kıl şefâ'at yâ Resûlallâh*

20*

Üsküdarî Şeyh Mahmûd Efendi (Hüdâyî-i Kadîm)

mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

- 1 Suçum bî-hadd ü cürmüm bî-nihâyet yâ Resûlallâh
Kulunam kapına geldim inâyet yâ Resûlallâh
- [22b] Dil olsa tende her bir kıl zamân-ı ömr yüz bin yıl
Hadîs-i lutfunu etsem rivâyet yâ Resûlallâh
- Gele şol gün ki mağz-ı üstühân kaynaya yerde
Beni kıl zıll-i lutfunla himâyet yâ Resûlallâh
- Hatâ benden atâ sende olursa n'ola âdetdir
Re'âyâdan güneş Şeh'den inâyet yâ Resûlallâh
- 5 Nice demler dürür kim güm-reh-i tîh-i dalâletdir
Hüdâyî bendene eyle hidâyet yâ Resûlallâh

* Metinde Azîz Mahmûd Hüdâyî'ye nispet edilen bu şiir, on altıncı yüzyıl şairi Hüdâyî-i Kadîm'e aittir. Bkz. Hakan Yekbaş (2005). *Hüdâyî-i Kadîm Dîvânı (Edisyon Kritik-Metin-İnceleme)*. Yüksek Lisans Tezi. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi. 377.

21*

Şehrî Nazm Etdiği Na't-ı Şerîflerin A'lâsı Budur

mefûlü mefâilün feûlün (Sekt-i melîh ile bazen mef'ûlün fâilün feûlün)

I

- 1 Ey nâsıh-ı hükm-i köhne-edyân
V'ey dîn-i cedîdine veren şân

Ey mûcib-i halk u mazhar-ı Hak
Memnûnundur vücûb u imkân

Çekdin kalem-i yegânen ile
Ser-defter-i şirke hatt-ı butlân

Ey âlem-i nûr u nûr-ı âlem
Hem âyinesin hem âyinedân

- 5 Hallâk-ı münevverât-ı evvel
Nûr-ı Nebevîni etdi tâbân

Ol nûr kenâre-i ilimden
Âgûş-ı ayında oldu rahşân

Âgûş-be-âgûş eyledin seyr
Ey kurra-i ayn-ı cümle a'yân

Saldın melekût u mülke pertev
Etdin kıdemi hudûsa hayrân

Sen olmasan ol künûz-ı mahfî
Etmezdi cevâhirin nümâyân

- 10 Şânında buyurdu İzed-i pâk
Levlâke lemâ halaktu 'l-eflâk⁴⁵

II

Ey neşve-i evvel-i irâdet
Perverde-i âgûş-ı hidâyet

Sensin o Peyâmber-i Hak kim
Eyler şecer ü meder şehâdet

* Bu şiir için ayrıca bkz. Şener Demirel (2017). *Şehrî (Malatyalı Ali Çelebi) - Dîvân*. Ankara: KTB Yay. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,197364/sehri-divani.html>. 56-60, Musammat I.

⁴⁵ Bu ifade hadîs-i kudsi olarak bilinmektedir: "Resûlüm, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım."

İsbât-ı nübüvvetinde el-hak
Yok mu'cizene had ü nihâyet

Erbâb-ı dile delîl-i katı'
Kur'ân-ı Azîm eder kifâyet

15 Ey şâh-ı melâ'ike-asâkir
V'ey sâhib-i seyf-i berk-hiddet

Bu âlem-i mülke eyledikde
Dârü'l-melekûtüdan azîmet

Eflâk değil güzergehinde
Ey hâdi-i âsiyân-ı ümmet

[23a] Nûrdan mevzû'-ı tûdelerdir
Kim oldu mürûruna alâmet

Mülk ü melekût-ı mâverâsın
Ol Sâni'-i bî-şerîk ü illet

20 Manzûr-ı şerîfin etdi cümle
Tekrâr edip hitâb-ı İzzet

*Şânında buyurdu İzed-i pâk
Levlâke lemâ halaktu'l-eflâk*

III

Ey mu'cize-gûy u mu'cize-sâz
Allâh ekber nedir bu i'câz

Kim eyledi tâ'ir-i hudûsun
Pervâzgeh-ı kıdemde pervâz

Ey sırr-ı hakîkatü'l-hakâyık
Sübhânallâh nedür bu i'zâz

25 Kim tâc-ı şehâdet ile oldun
Mâbeyn-i Ulü'l-azm ser-efrâz

Ger berk-i zuhûrun olmasaydı
Hirmengehine şerâre-endâz

Bulurdu reh istirâk-ı sem'a
Dîvân-ı racîm-i kâhin-enbâz

Mesmû'-ı Çehâr Yâr'in oldu
Ahcârdan emrin ile âvâz

İlhâm-ı Cevâmi'ü'l-kelimle
Kıldun bülegâ-yı dehri i'câz

30 Etsen n'ola ey muhâtab-ı Hak
Kevneyne vü mâfihâsına nâz

*Şânında buyurdu İzed-i pâk
Levlâke lemâ halaktu'l-eflâk*

IV

Ey garka be-nûr-ı hubb-ı Mevlâ
Dil-hâh-ı Hudây-ı zîr ü bâlâ

Olmasa cebîn-i Bü'l-beşer'de
Envâr-ı şefâ'atin hüveydâ

Olmazdı sücûd-ı tevbenâki
Makbûl-i Cenâb-ı Zât-ı Yektâ

35 Ger mücid-i âlem etmeseydi
Aslâb-ı Halîl'i nutfene câ

Olur mudu hayl-i enbiyâda
Yâ dost nidâsına münâdâ

Eylerdi tecellîye tahammül
Ger hilmini yâd edeydi Musâ

Zikr etmese Münzel'inde ismin
Mu'ciz-dem olur mudu Mesîhâ

[23b] Esmâ-i gürûh-ı enbiyâyâ
Sensin ezel ü ebed müsemmâ

40 Zahriyye-i hâtemin o demde⁴⁶
Mümzî-i kazâ ki etdi imzâ

⁴⁶ Bu mısra metinde “Zahriyye-i hâtemiyyeni o demde” şeklindedir. Bu hâliyle vezin bozulduğu için dîvân neşrindeki “Zahriyye-i hâtemin o demde” şekli tercih edilmiştir.

*Şânında buyurdu İzed-i pâk
Levlâke lemâ halaktu 'l-eflâk*

V

Na'tin nice kâbil etmek imlâ
Sığmaz bu ibârete o ma'nâ

Olmuş turalım küşâde-âgûş
Âgûşi-i mevc olur mu deryâ

Vassâfî Hudâ olan vücûdun
Kim vasf-ı şerîfin ede icrâ

45 Bu bî-edebâne fikre bâ'is
Hep Şehri-i bî-edebdir ammâ

Bir mest-i harâb-ı ma'siyetdir
Ol yolda vücûdun etmiş ifnâ

İster k'idesin sabâh-ı mahşer
Serşâr-ı şefâ'atinle ihyâ

Sermesti-i şefkatinle ol dem
Feryâd ederim ki vâ şefî'â

Ben bülbül-i na'tınım ne ister
Benden bir alay-ı azab-peymâ

50 Bir nağme-serâna söz mü geçmez
Ey gülbün-i bî-hazân-ı Mevlâ

*Şânında buyurdu İzed-i pâk
Levlâke lemâ halaktu 'l-eflâk*

22*

Velehu (Şehrî)

mefâilün feilâtün mefâilün feilün

- 1 Edince cilve benânımda kilik-i müşk-âgîn
Eder sahife-i eş'ârımı numûne-i Çîn
- Müdâm olur kalemim katre feyz-i tab'ımdan
Siyâh-mest-i ma'ânî çü lafz-ı teşneterîn
- Devâtım ol hum-ı i'câz-ı Îsevîdir kim
Revân nevk-i kalemden ma'ânî-i rengîn
- Kelâm-ı sâfım eder kec-hayâli râst-nümâ
Misâl-i âyine vü mün'akis nüvişt-i nigîn
- 5 Aceb mi secde-i subh-âstân-ı nazmımdan
Hemîşe hâme-i şebgûn olursa mihr-cebîn
- Huzûr-ı kevser-i lehcemde mevce-hîz-i seher
Hurûş-ı kâzibedir çün serâb-ı şûre-zemîn
- Bahâr-ı meşreb-i şûhum olunca hande-feşân
Çemen çemen gül-i i'câz olur tebessüm-çîn
- [24a] Gedây-ı beyt-i nemek-rîzişim dil-i pür-rîş
Misâl-i hasret-i Ferhâd u hâne-i Şirîn
- Helâk-i şîve-i nutkum hayâl-i gaybu'l-gayb
Esîr-i dikkat-i tab'ım nikât-ı ilm-i yakîn
- 10 Göreydi cünbiş-i hüsn-i sevâd-ı mısra'ımı
Ederdi sûre-i nev-hattına bütân tazmîn
- Safâ-yı zemzeme-i nutk-ı âteşnimdir
Hemîşe surhi-i rûy-ı nikât-ı tâzeterîn
- Göreydi tâzeği-i nutk-ı şûhumu Urfî
Ruh-ı necâbete eylerdi gurre-i tahsîn

* Bu şiir için ayrıca bkz. Şener Demirel (2017). *Şehrî (Malatyalı Ali Çelebi) - Dîvân*. Ankara: KTB Yay. <http://ekitap.kulturturizm.gov.tr/TR,197364/sehri-divani.html>. 19-23, Kasîde I.

Olaydı Feyzi-i Hindî o gurreye nâzır
Olurdu şekl-i süveydâya dek sefidterîn

Kemîne mevce-i âb-ı zülâl-i tab'ımdır
Kemâl-i çâşni-i tâlib-i suhan-şîrîn

- 15 Çemenistân-ı hayâlim şiküfte oldukça
Olur revân Senâyî gül-i tahayyür-çîn

Beyân-ı vâki'-i şî'rimi göreydi Selîm
Ederdi genc-i dilin vakf-ı elzem-i tahsîn

*Garaz ki kâbil-i feyz-i kemâl-i ilhâmım
Misâl-i vâsıf-ı mu'ciz-dem-i Muhammed Emîn*

Emîn-i bûd u ne-bûd-ı ezel ki sâyesini
Hızâne-i adem-âbâda eyledi ta'yîn

Ehemm-i kârgah-i hikmet-i İlâhî kim
Odur cemî'-i zuhûrât-ı gayba pîş ü pesîn

- 20 Olunca germ-irâdet zuhûruna Sâni'
Bilâ-mukârenet-i kuvvet oldu fi'le karîn

Zihî Alîm ki Ümmî-lakab olan Zât'ı
O dem ki oldu derûn-ı ezelde gayb-nişîn

Mu'ayyen eyledi ilmi vücûb u imkânı
Sıfât u zât-ı müsemmâ olunmadan ta'yîn

Habîb-i mümkün ü vâcib ki gevher-i Zât'ın
K'odur vesâyit-i nazm-ı cevâhir-i tekvîn

Edince âgûş-ı gaybiyyeden irâdet ahz
Adîm-i mislini sun'-ı ezelde kıldı rehîn

- 25 Sutûh-ı âba kef-i meh-şikâf-ı i'câzı
Fişânde etse şerer-dâne-i alev-âgîn

Olurdu lem'a-feşân ceyb-i âbdan zâhir
Nihâl-i şu'le çü nîlûfer-i sitâre-cebîn

Zihî müdekkik-i imkân ki kilik-i re'yi eder
Kenâr-ı zerreyi tasvîr-i mihr ile tezyîn

Zemîn mezra'a-i kudretinde gerd-i hakîr
Sipihr matbaha-i himmetinde dûd-ı kemîn

Kemîne pâye-i mi'râc-ı kadrine eremez
Küşâde olsa bu nüh ukde-i sipihri-i berîn

[24b] 30 Olaydı cevher-i mir'âte hıfzı kuvvet-bahş
Misâlin eyleyemezdi halâs âyine-bîn

Edeydi fi'l-i duhûlü menâhiye ta'lik
Derûn-ı âyinede olamazdı aks mekîn

Ger olsa şefkati âciz-nevâzi-i eşyâ
Olurdu zerreye hurşîd bâliş-i zerrîn

Ger etse meclis-i nehyinde mutrıb-ı gerdûn
Kef-i nevâziş ile zülf-i sâzını tezyîn

Olurdu havf ile pîçide pây-ı mızrâba
Misâl-i rişte-i med nağme-i muhâlif-i dîn

35 *Hudâygâne-i dergâh-ı ma'deletgehini
Aceb mi garka-be-hûn eylese dil-i hûnîn*

Ki na't-i zâtını terkîme edeli âgâz
Felek dedikleri nâ-dân u bî-hamiyyet-i dîn

Ma'âşım eyledi mânend-i dâğ-ı hûn-ı ciğer
Mekânım eyledi âgûş-ı gam çü âh-ı hazîn

Nasîb-i gonca-i âmâlim oldu hande-i huşk
Bu neşvegâhda çün sebze-i serâb-zemîn

Misâl-i bâğçe leb-rîz-i handeyim ammâ
Çü gonca mahzen-i çâkim çü lâle dâğ-ı defîn

40 Hilâlveş ederim rûy-ı dehre hande velî
Hezâr çîn-i gam ebrû-yı dilde çille-nişîn

Sipihri zerdî-i rûyunla eylerim handân
Çü za'ferân-ı hazân-hil'at ü bahâr-âyîn

Felekde ahter-i bahtım garîb ü bî-izzet
Misâl-i şebnem-i gülşen-nedîd pîşe-nişîn

Basît-i hâkde dürr-i yetîm-i bî-kadrim
Sipîhr-i nahsda çün tâli‘-i şeref-âyîn

*Hamûş Şehrî bu feryâd-ı nâ-sabûrîden
Olursa gûş-zed-i ehl-i derd eder nefrîn*

45 Felek nedir ki onu ittihâz-ı hasm eyler
Olan medîha-tırâz-ı Resûl-i kurb-nişîn

Hemîşe tâ dil-i vahy-ârzû-yı âlem-i gayb
Olur vesîle-i na‘tinle feyz-i Hakk’a karîn

Birûnu gibi derûn-ı felek ola pür-dâğ
O sûz-ı reşk ile tâ subhgâh-ı yevmü’ d-dîn

23*

**Mesnevî-perdâz-ı Hıttâ-i Rûm Şâ'ir-i Şîrîn-edâ Atâyî Merhûm'un
Hamse'sinden İstinsâh Olunan Nu'ût-ı Şerîfedir ki Fi'l-hakîka Her Biri
Mânend-i Ukûd-ı Cevâhir Câmi'-i Nevâdir-i Latîfedir**

müfteilün müfteilün fâilün

- [25a] 1 Söyleye ey kıl-k-i bedî'ü'l-makâl
Mahbere hummında Felâtûn-misâl
- Nevk-ı dü şakkınla olursun müdâm
Şukka-tırâzende-i meydân-ı kâm
- Çâh-ı devât içre be-şart-ı hafâ
Eyle Bilâl-i Habeşîveş salâ
- Mahfil-i evrâkı yine zeyn kıl
Na't-ı şerîf-i Şeh-i Kevneyn kıl
- 5 Sensin eyâ hâme-i anber-şemîm
Turfe-i sır-hân-ı Nebiyy-i Kerîm
- Kıl sühanın menkıbet-i Mustafâ
Menkıbetin kalbe serâser şifâ*
- Nokta-i pîşîn ü hatt-ı vecd ü hâl
Merkez-i pergâr-ı ulûm-ı ricâl
- Besmele-i Fâtiha-i Serverî
Hâtime-i defter-i Peygamberî
- Gâyet-i ümniyye-i ehl-i şühûd
İllet-i gâ'iyye-i bûd u ne-bûd
- 10 *Mahzen-i esrâr-ı Hudâ-yı Mu'în
Matla'-ı envâr-ı Muhammed Emîn*
- Ahmed u Mahmûd eser-i mu'cizât
Seyyid-i Kevneyn aleyhi's-salât
- Havf u recâ ehline ni'me'n-nasîr
Hayyir-i şefî' ü beşîr ü nezîr

* Bu şiir için ayrıca bkz. Muhammet Kuzubaş (2005). *Nev'î-zâde Atâyî'nin Nefhatü'l-Ezhâr Mesnevisi*. Samsun: Deniz Kültür Yay. 73-85.

- Hâdi-i dîn hâdim-i küfr ü dalâl
Matla‘-1 envâr-1 cemâl ü celâl
- Pîş-rev-i evvel ü âhirdir ol
Nüktever-i bâtin u zâhirdir ol
- 15 İlm ü amel zâhir ü bâtin tamâm
Zât-1 şerîfnde bulupdur hitâm
- Tâc-1 tırâzende-i *levlâk*dir⁴⁷
Râh-neverd-i ser-i eflâkdir
- Azmi ledün ilmi için hazm idi
Efdal-i evlâd-1 Ulü’l-azm idi
- Çıkdı ise cânib-i Tûra Kelîm
Oldu Nebî meclis-i hâsa nedîm
- Rütbesi vasfın edelim ihtisâr
Hâsılı yerden göğe dek farkı var
- 20 Çarhda etdi ise Îsâ makâm
Arşı güzâr etdi Nebiyy-i Enâm
- Sonra gidip Şâhsüvâr-1 Burâk
Geçdi onu bir nice menzil irak
- [25b] Yolda selâm almak için gûyiyâ
Çarh-1 çehârumda Mesîh etdi câ
- Ümmi ise mürşidi Rabb-i Alîm
N’eyler imiş ilm-i kelâmı Kelîm
- Rûh-1 kelâm olsa da kavî-i sahîh
N’eylesin ihyâ kelimâtın Mesîh
- 25 Oldu her eşkâle kelâmı ilâc
Mantıkın eşkâline yok ihtiyâc
- Dâ’ire-i hey’et ise asl-1 fen
N’eyler onu ilmi yerinden gören

⁴⁷ Bu ifade “Resûlüm, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.” meâlindeki hadîs-i kudsîden iktibasır.

Olmağa ser-halka-i peygamberân
Zahr-ı şerîfdeki hâtem nişân

Müht-i şerîf ile o Şâh-ı Güzîn
Hüccet-i zahriyye-i menşûr-ı dîn

Olmak için sadrını şevke güvâh
Etdi ayân mu'cize-i şakk-ı mâh

30 Etdi dü laht onu hilâl-i benân
Oldu mehin gırrre vü selhi ayân

Kâmeti bî-zıll ise olmaz aceb
Olmaz imiş çünkü kıyâmetde şeb

Hîç güneşin zıllı olur mu ayân
Nûr ile zulmet nice etsin kırân

Ebr ile olsa n'ola ol ser-firâz
Şukka-tırâz-ı alem-i izz ü nâz

Oldu karîn ebre bu deryâ-yı nûr
Etdi dür-i mu'cize bir bir zuhûr

35 Buldu deminden iki mürde revân
Kıldı firûzende iki şem'-i cân

İki çerâğ etdi kerem eyledi
Zînet-i mihrâb-ı himem eyledi

Lûle-i sîmîn olup engüşt-i pâk
Eyledi dil-teşneleri feyznâk

Keffî güneş oldu benânı şu'â'
Âb ona pertev-i pür-iltimâ'

Yûsuf-ı asr idi Nebî gâr çâh
Nûr ile oldu Çeh-i Nahşeb'de mâh

40 Rûh-ı revân idi Şeh-i pâk-zât
Gâr ise oldu çeh-i ayne'l-hayât

Havz u livâ ile görünse o Şâh
Servli bostâna döne haşrgâh

Asker-i mansûr-ı Şeh-i Kibriyâ
Zîr-i livâsına ede ilticâ

Semt-i hilâfın tuta eşrâr hep
Ola sezâdâr-ı fûnûn-ı gazab

Olsa n'ola Hâtime-i Enbiyâ
Gayre deĝil mühr-i Süleymân sezâ

[26a] 45 Hatm-i rusûl âyet idi ber-kenâr
Noktası ol hatm-i nübüvvet-şi'âr

Müht-i nübüvvet ki tulû' eyledi
Matla'ma yine rücû' eyledi

Gerdiş-i pergâr-ı nübüvvet-medâr
Başladıĝı noktada etdi karâr

Halk-ı dü kevnin ki O'dur illeti
Vasf ola mı rütbe-i kurbiyyeti

Vâsıfı çünkim ola Rabb-i Celîl
Vasf ede mi O'nu bu tab'-ı kelîl

50 Aczini bil gâyet-i himmet budur
Arz-ı zekâ eyle zarâfet budur

Salli aleyhi ve alâ âlihi
Mâ-galebe'ş-şevku ale'l-vâlihi⁴⁸

Vasf-ı Mî'râc

Şeb ki arûs-ı tutuk-ı nüh kıbâb
Çehre-i pür-nûruna çekdi nikâb

Oldu tırâzende-i hargâh-ı mâh
Perde-i zenbûri-i şâm-ı siyâh

Mâh ile şeb Hindu-yı âyînedâr
Sanma kelef anda dahı aksi var

55 Var ise hall oldu zer-i bâb-ı mihr
Hall ile yazıldı kıbâb-ı sipihr

⁴⁸ Âşığında bu şevk galebe ettiĝi sürece Hz. Peygamber'e (sav) salât u selâmda bulun.

Erişip âhir dem-i bâd-ı seher
Âyine-i mâha erişdi keder

Ya gül-i hûrşide dokundu sabâ
Düşdi çemenzâra varak câ-be-câ

Salmak için mâh-ı nev âfâka lem'
Ol gece dîvâra yapışdırdı şem'

Mâhın olup mihr gibi pertevi
Rûz meger eyler idi şeb-revî

60 Leyle-i ıyd idi o gece meger
Giydi felek nûr ile bayramiler

Ka'bede ol gece Resûl-i Güzîn
Olmuş idi gün gibi tenhâ-nişîn

Cevr-i adû ile dil-figâr idi
Muntazır-ı şefkat-i Cebbâr idi

Gerçi ki nergisleri pür-hâb idi
Kalbi velî gonca-i pür-tâb idi

Geldi Burâk ile o dem Cebre'îl
Hazrete irgürdü peyâm-ı celîl

65 Dedi ki Mevlâ kerem-i âm edip
Da'vet-i hâs eyledi ikrâm edip

Oldu müheyyâ sana dergâh-ı kuds
Ol yürü mihmân tarabgâh-ı üns

[26b] Pâyine yüz sürmek umar nüh felek
Murg-ı kafes gibi tapîde melek

Sen bu füyûzâtla mümtâzsın
Şâh-ı melek-hayl-i felek-nâzsın

Rahş-ı Burâk ile ser-efrâz olup
Günbed-i çarha alem-efrâz olup

70 Gel beri Mevlâ ile hem-sohbet ol
Dâhil-i ni'metgede-i vahdet ol

Cilvegehin sahn-ı İrem bâğdır
Arsa-i eflâk atın oynağdır

Kâhkeşân Dicle'sine sal bırak
Çünkü değil âşıkâ Bağdâd ırak

Sür'at edip rahş ile mânend-i berk
Eyle felek fülkini envâra gark

Saldı yed-i kudret o rehvâra zîn
Dür gibi ol hâne-i zeyne nigîn

75 Gurre-i rahşında çü mihr-i münîr
Bâli ona şa'sa'a-i dil-pezîr

Mûy-ı birîşim-sıfat-ı dil-pesend
Ona saçı gibi mu'anber kemend

Lücce-güzâr olmada hemçün niheng
Ebre atılmakda misâl-i peleng

Hatvegi-i azmi semekden simâk
İki izi nokta-i eflâk u hâk

Olmaya meydân-ı vüsûb-ı kemîn
Bast-ı mekân etse basît-i zemîn

80 İki rikâb-ı zeri bî-kâl u kıl
Keff-i terâzû-yı sevâb-ı cemîl

Hâk-i rehi eyledi sermâyedâr
Müşg terâzûsu denilse ne var

Bindi ona Şâh-ı ferîşte-gulâm
Destin açıp hizmetin etdi licâm

Onunla tutdu tarîk-i hüdü
Nağme-i Dâvud ile gûyâ sabâ

Kuds'e varıp eyledi vaz'-ı kadem
Mescide nûr indi alem-ber-alem

85 Saff-ı rusül O'nu imâm eyledi
Pey-reviye cümle kıyâm eyledi

Yürüdü mihrâba o Şâh-ı Harem
Saff-ı mücâhidle misâl-i alem

Oldu gürûh-ı rusüle muktedâ
Kıldı namâz anda vü dedi du'â

Ya'ni vedâ' eyleyip etdi mürûr
Azm-i semâ eyledi mânend-i hûr

Varıcak ol Şâh-ı melâ'ik-gulâm
Çarh-ı berîn eyledi çok iltiyâm

[27a] 90 Gerçi ki ferş eyledi askerleri
Sanma şafak şerm ile kan terledi

Dökdü arak çarh-ı kevâkib-nümûn
Katreleri câmdan oldu birûn

Vardı o dem menzil-i mâha o Şâh
Hâk-i rehine yüzünü sürdü mâh

Dîde-i pür-nûruna sürmüş meğer
Var dahı ol sürmeden anda eser

Erdi düvum gurfeye ol reşk-i hûr
Subh-ı düvum gibi ona saçdı nûr

95 Etdi debîr-i felege iltifât
Kıldı onu defteri-i vâridât

Zühre sipihrine olunca revân
Etdi pes-i çengde rûyun nihân

Dindi nevâ-sâz-ı siyûm encümen
Ya'ni ki havf eyledi tel kırmadan

Kıldı o Sultân-ı ziyâ-bahş-ı dîn
Rûyunu şem'-i felek-i çârumîn

Garka-i nûr oldu ruhundan sipihr
Olsa n'ola muzmahil envâr-ı mihr

100 Uğradı eflâke giderken o Şâh
Günbed-i firûze-i Behrâm'a râh

Ezrak iken günbed-i pencüm makâm
Nûru ile eyledi kâfûr-fâm

Vardı şeşüm mahfile ol âftâb
Eyledi sa'd-ı feleği feyz-yâb

Câmi'-i eflâke ederken ubûr
Yakdı o maksûrede kandîl-i nûr

Rûşen edip encümen-i heftümü
Basdı ruhu şa'sa'a-i encümü

105 Tâb-ı rikâb-ı zeri bî-iştibâh
Yakdı Zuhâl çehresin etdi siyâh

Etdi sevâbit feleğinden güzâr
Hemçü nesîm-i taraf-ı lâlezâr

Eyledi irşâdı ile kâm-bîn
Her birini eyledi mahfil-nişîn

Oldu o dem cilveger-i bâm-ı arş
Arş O'na atlasını etdi ferş

Vardı o Şeh ma'bed-i rûhâniye
Çıksa n'ola mahfil-i fevkâniye

110 Sidre'ye vardıkda Habîb-i Celîl
Kaldı o mevkıfda hemân Cebre'îl

Oldu cüdâ Şâh-ı felek-tâzdan
Pâz gibi kim kala pervâzdan

Refref erip hizmetine buldu baht
Eyledi sadrında o sultâna taht

[27b] Ol dür-i şehvâre nigîndân idi
Yâhud uçar taht-ı Süleymân idi

Ol dahı kaldı erip emr-i Hudâ
Lâneyi terk etdi misâl-i hümâ

115 Rûh-ı mücerred gibi oldu revân
Oldu mekânı harem-i lâ-mekân

Gitdi bu üslûbla sad sâle râh
Kalmadı hiç reng-i sefid ü siyâh

Bir yere erişdi ki encâmı yok
Seyr ü sükûn arz u semâ nâmı yok

Etdi tecellî O'na envâr-ı Hak
Kıldı tesellî O'nu dîdâr-ı Hak

Verdi fenâ şa'şâ'a-i nûr-ı Zât
Yandı vücûdunda olan fâniyât

120 Her yanadan eyledi esrâr cûş
Oldu ser-â-pâ bedeni çeşm ü gûş

Gûşa takıp gevher-i nâ-süfteyi
Duydu nice nükte-i nâ-güfteyi

Hasrına boyun ura mı hiç aded
Ona kifâyet ede mi tavk-ı had

Vuslat-ı mahbûbda lutf-ı Hudâ
Mümkün olur mu buna ihsâ ola

Geldi o dem müjde-i tebcîl ile
Sür'at ile gâyet-i ta'cîl ile

125 Erdi makâmına o rûh-ı revân
Uyur idi sanki uyandı cihân

Âb-ı vuzû zarfı olup bî-sükûn
Olmuş imiş taşt felekveş nigûn

Nitekim inbîk-i hilâl ol zamân
Akmadan ibrîkden âb-ı revân

Geldi yetişdi o Hudâvend-i nâs
Sür'at-i seyrini kıl ondan kıyâs

Halka gelip lutfunu âm eyledi
Cümle hediyeyle be-kâm eyledi

130 Âmed ü reftinden o kân-ı vakâr
Sür'at ile gitdiğinin sırrı var

Gitmede var cezbe-i şevk-i visâl
Gelmede tebşîr-i kulûb-ı ricâl

İkisi de rahmet idi ümmete
İkisi de şefkat idi ümmete

Hân-ı nevâlınden edip kâm-bîn
Da‘vet-i âm etdi o Sultân-ı Dîn

Şehd-i şehâdetden olup hissedâr
Eyledi engüştünü herkes pınar

135 Kaldı ni‘am bî-had u pâyân bize
Hisse-i gâyb yeter îmân bize

[28a] Salli alâ-Ahmede Şemsi’l-hüdâ
Salli alâ-men tebi‘a’l-Mustafâ⁴⁹

Şer‘in O’nun eylediler pâydar
Rükn-i nihânâne-i dîn Çâr Yâr

Eyledi Bû Bekr’i imâm-ı enâm
Sıdk ile çalışdı o Şâh-ı be-nâm

Oldu fütûhât ile ol Şeyh-i Dîn
Ekber-i ashâb-ı Resûl-i Güzîn

140 Eyledi Kezzâb-ı la‘îni helâk
Oldu mukâbil ona Sıddîk-i Pâk

Mekke’den etdikde Peyamber güzâr
Sâni-i isneyn idi ol Yâr-ı Gâr⁵⁰

Kim ki reh-i aşkda sâdık olur
İki kişinin biri âşık olur

Birisidir pâdşeh-i dîn Ömer
Hazret-i Fârûk-ı âdâlet-eser

Sâf güher hâkim-i pür-iştihâr
Tîğ gibi cismi salâbet-medâr

⁴⁹ Hidâyet güneşi olan Hz. Muhammed’e (sav) salât u selamda bulunun; Hz. Mustafâ’ya tâbi olanlara da selâmda bulunun.

⁵⁰ Bu mısradaki “...inkâr edenler onu iki kişiden biri olarak (Mekke'den) çıkardıkları zaman, ona bizzat Allah yardım etmişti.” (Tevbe, 40) ayetine telmih vardır.

- 145 Eyledi te'dîb ile kadrini pest
Bildi [hemân] haddini her mey-perest
- Dirre-i âlî ki sipihre ura
Ensesini tâs gibi ötdüre
- Adli edip nazm-ı umûr-ı ibâd
Kahrı ile eyledi feth-i bilâd
- Biri de Osmân-ı kerîmü'l-hısâl
Mehbit-i Nûreyn sipihr-i kemâl
- Câmi'-i Kur'ân Şeh-i sâhib-hayâ
Bende-i mahcûb-ı atâ-yı Hudâ
- 150 Bûs kılup tîğ-i şehâdet-medâr
Boynunu çün mesh-i kefi âbdâr
- Sıçradı kan Mushaf-ı pür-izzete
Nokta-i surh oldu ser-i âyete
- Tîğ-i dem-âlûd gibi tünd-hû
Haclet-i taksîri ile surh-rû
- Birisidir sâhib-i kadr-i celî
Sıhr u vasî ya'ni Aliyy-i Velî
- Kahr ile ayırdı der-i Hayber'i
Hemçü girîbân [u ber-i Hayderî]
- 155 Dest-i şerîfnde değil Zülfikâr
Yemde niheng açdı dehen saçdı nâr
- Savlet-i kahrından olup lerzenâk
Zehresi tîğinde meger oldu çâk
- Ol felek-i çâra mükemmildir ol
Hâmil-i hûrşîd-i fezâ'ildir ol
- Dîn evine her biri dîvârdır
Ayn-ı Alî der gibi bîdârdır
- [28b] Oldu iki Gevher'e bahr-i kemâl
Vâsîtatü'l-akd-i imâme misâl

160 Her birine vâsıl ola subh u şâm
Rahmet u rıdvân u salât u selâm

Menkıbet-i câh-ı Nebiyy-i Emîn
Mahmidet-i itret-i sahb-ı güzîn

Olmaya makdûr-ı dil-i pür-melâl
Ala mı deryâyı bu sınımış sıfâl

Hâmeye sığsın mı bu bahr-i revân
Ola mı fevvâre yarık nâvdân

Hâsılı dürr-i sühan-ı âbdâr
Garka-i iğrâk olur katrevâr

24*

Na't-ı Âhar (Nev'î-zâde Atâyî)

feilâtün feilâtün feilün

- 1 Subh-ı handân hidâyet güneşi
Şeh-i kevneyn ü Nebiyy-i Kureşî
- Nûr-ı pîşâni-i ecdâd-ı kirâm
Levh-i dîbâce-i âyât-ı izâm
- Bâ'is-i hilkat-i hâk-i fânî
Ahmed âbâd eden ol vîrânı
- Hazret-i Şâh-ı Rusûl hâdi-i kül
Mustafâ nûr-ı hadî şem'-i sübül
- 5 Evliyâ sadrı refî'ü'd-derecât
Enbiyâ fahri aleyhi's-salavât
- Mekteb-i fazlına erse Mûsâ
Güdecek olur idi O'na asâ
- Oldu Îsâ gibi sâhib-kelime
Bâb-ı fazlından O'nun bir kelime
- Levha çün tevsen-i azmin sürdü
Müşkilin cümle yerinden gördü
- Olalı şehr-i Medîne vatanı
Oldu bi't-tab' her insân medenî
- 10 Eylese sengi n'ola pâlâ-heng
Nahl-i pür-meyveye korlar çün seng
- Hatt-ı la'l-i lebi sırr-ı cândır
Zât-ı pâki şeref-i insândır
- Beyân-ı Mu'cizât-ı Bâhretü'l-Beyyinât***
Ger Kelîm'e sened olduysa asâ
Kelîmât eyledi keffinde hasâ

* Bu şiir için ayrıca bkz. Muhammet Yelten (1999). *Nev'î-zâde Atâyî-Sohbetü'l-Ebkâr*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Basımevi. 15-24.

Feleğin olmağile zılli girân
Sâyebân oldu sehâb-ı Nisân

Ebr ile kadd-i ser-efrâz-ı Nebî
Şem‘-i rahşân ile pervâne gibi

15 Mühr ile mühre-i zahr-ı pür-nûr
Gûyiyâ ikd-ı güherdir memhûr

[29a] Ehl-i arz ile semâvâta emân
Oldu ol mühre zemîn ile zamân

Kâmeti nahl-i berûmend-i cinân
Sâyesi olmaz ise hükmü ıyân

Mahz-ı lütfundan o nûr-ı Subhân
Etmedi kimseye zıllını ıyân

Nûrda gâlib idi hûrşîde
Cismi bînende idi çün dîde

20 Görmede pîş ü pes olup yeksân
Ardına bakmaz idi şems-i cihân

N’ola bî-mûy ise ol nûr-ı basar
Gözde kıl olsa verir hayli keder

Var idi sîne-i pâkinde hemân
Bir elif niteki saff-ı müjgân

Ol da mânend-i şikâf-ı mehdîr
Ol elif sanki *elem neşrah*⁵¹

Nûr-bahş oldu o gîsû-yı dü-tâh
Gûyiyâ şa‘şa‘a-i nûr-ı siyâh

25 Etdi ol neyyir-i i‘câz-ı nesak
Bir hilâl ile meh-i bedri dü şak

Câm-ı leb-rîzi dürüst oldu tamâm
Yine eksilmedi bir barmak o câm

Gelicek mülk-i vücûda ol Şâh
Oldu küfr ehlinin ahvâli tebâh

⁵¹ “Senin göğsünü açıp genişletmedik mi?” İnşirâh, 1.

Tak-ı Kısra gibi nice mu'vec
Hakka doğruldu hemân etmedi lec

Oldu çün nâfe-güşây-ı ikbâl
Arz-ı hâl etdi o Sultân'a gazâl

30 Hâk-i pâyinden olup vâye-sitân
Kîse-i müşkini pür kıldı hemân

Söyledi berre-i biryân ona hem
Ciger-i hasmı harâb etdi elem

Zehrini dökdü çün etdi şekvâ
Kâfirân-ı ni'am oldu rüsvâ

Câhiliyyet zulümâtıyla hemân
Leyle-i mâteme dönmüşdü cihân

Kıldı İsâ gibi enfâs-ı Nebî
Zikr ü tesbîh ile ihyâ o şebi

35 Oldu mâtem-zede bir sâhib-i hay
İki ferzendi ölüp pey-der-pey

Etdi mânende-i Hızır u İsâ
Bir nefesle ikisin de ihyâ

Buldu fer nûru ile heft ahter
Oldu eczâ-yı vücûda gevher

Havz-ı hikmetden eden gavs-ı bihâr
Ola vâsfında garîk-i efkâr

[29b] Nokta-i mebde-i ervâh oldur
Hâtem-i hikmet-i eşbâh oldur

40 Defter-i hikmet-i Hak oldu tamâm
Şâhid-i hatmi o zîbende-hitâm

Rûz-ı mîzânda yeter zerrece avn
Rîzesi seng-i terâzû-yı dü kevn

Çünkü dünyâ ona hem-seng olmaz
Dağlar denlü güneş denk olmaz

Yâ İlâhî be-celâl-i sermed
Be-cemâl-i ruh-ı âl-i Ahmed

Âl u ashâb ile izzet hakkı
Şeb-i İsrâ'daki sohbet hakkı

45 Bunlara feyz-i müdâm oldukça
Salavât ile selâm oldukça

Cümle ashâb ile her subh u mesâ
Keremün ile Atâyî'ye atâ

Gönder îmân ile ol muhtâcî
Rütbe-i kurb ola son mi'râcî

Vasf-ı Leyle-i Mi'râc ve Seyerân-ı Ân Sirâc-ı Vehhâc
Bir şebângâh ki nûr-ı mehtâb
Eyledi âlemi gark-ı sîm-âb

Oldu tâbende o şeb cirm-i kamer
Nitekim bedr günü nûr doğar

50 Şeb-i târ olmağile mâh yine
Asdı fânûsunu gerdûnesine

Nûr ile arsa-i şeb mâl-â-mâl
Taşdı nehrü'l-leben huld-misâl

Bedr-i kâmil ki safâ-hîz oldu
Gûyiyâ kâse-i leb-rîz oldu

Gerdiş-i devr ile erdi dem-i şâm
Tutdu mihrin yerini bedr-i tamâm

Oldu envâr-ı eşi'a pinhân
Sanki rîşin boyadı Zâl-i zamân

55 Zâyi' oldu yine bir gevher-i pâk
Şeb-i târîk dökerse n'ola hâk

Zevrakın bahr-i felek eyledi güm
Yayılı düşdü su içre encüm

Ayağı tozu ile şâm-ı siyâh
Oldu rûşengeri-i dîde-i mâh

- Dûd-1 hayretle dimâğ1 doldu
Sanasın kim gemisi gark oldu
- Doldu mehtâb ile şehrin bâmı
Gark-1 âb etdi sevâd-1 şâmı
- 60 Ol gece Hazret-i sultân-1 kirâm
Ümmü Hânî evini kıldı makâm
- [30a] Nâgehân oldu vücûdında bedîd
Eser-i müjde-i câh-1 câvîd
- Nitekim şa'sa'a-i mihr-i cihân
Mevc-rîz oldu halîc-i halecân
- İhtilâc üzre idi çeşm-i sürûr
Darabân üzre idi gark-1 hubûr
- Geldi bin izzet ile Cebrâ'îl
Verdi peygâm-1 Hudâvend-i Celîl
- 65 Dedi da'vet kılıp ey bedr-i semâ
Oldu ni'metgede-i Kuds'e salâ
- Devlet ile ko bu nüh târeme pây
Şem'-i rahşânsın edin sırça sarây
- Muntazırdır sana sükkân-1 felek
Hep dönüp durmada ervâh-1 melek
- Eyle cân sohbetini bî-minnet
Şeb-i mehtâbda hoşdur sohbet
- Kopdu şevk ile yerinden o kerîm
Nitekim nefha-i dil-cûy-1 nesîm
- 70 Etdi azm-i sefer-i dûr-â-dûr
Nitekim pertev-i mihr-i pür-nûr
- Başlayıp hizmete peyk-i Rahmân
Çekdi bir rahş-1 felek-seyri hemân
- Rahş-1 rahşende-beden ya'ni Burâk
Berkveş gurreni mâh-1 berrâk

Mu'tedil-cism ü mütenâsib-a'zâ
Berg-i gül-tûde harîr-i zîbâ

Pûyede çün kalem-i cüst-kadem
Bir âdem ona vücûd ile adem

75 Ebr idi kat'-ı merâtibde revân
Sıfr idi hatt-ı muhâsibde hemân

Taht-ı zeyn üzre cülûs etdi o şâh
Geldi gûyâ ki şeref burcına mâh

Evvelîn menzili oldu Aksâ
Rusûl ervâhına hep etdi salâ

Kıldı onlarla salât oldu tamâm
Döndü her cânibine verdi selâm

Minber-i çarha revân oldu Habîb
Gûyiyâ ıyd namâzında hatîb

80 Sahre kim pâye-i ûlâ oldu
Fikr-i sâniye musallâ oldu

İrdi nüh günbed-i çarha fi'l-hâl
Levh-i âyîneye gûyâ timsâl

Lütf ile eyledi mâhı hurrem
Cebr-i kesr eyledi ol kân-ı kerem

Kâtib-i çarha edip feyz-i azîm
Eyledi kilki asâsını Kelîm

[30b] Gördi kim mihr-sıfat ıssı yüzi
Şerm ile Zühre götürdi kopuzı

85 Sarsılıp cünbiş-i rahş ile sipihr
Tâkdan düşdi yere kâse-i mihr

Bakıp âyîne-i tîge Behrâm
Bildi ol Şeh'dir eden çarha hırâm

Lütfu iksîrine makrûn oldu
Müşterî'nin işi altun oldu

Gamdan âzâd kılup verdi ferâğ
Etdi Keyvân'ı fûrûzende çerâğ

Gözü seyyârenin oldu aydın
Buldu cem'iyet-i hâtır Pervîn

90 Basmadan Kürsî'ye ol Şeh kâmin
Cilvegâh eyledi arşın bâmin

Eyledi tay reh-i mülk ü meleği
Geçdi sür'atle dokuz kat feleği

Tabakâtına Celâl'in gûyâ
Vardı efkâr-ı dil-i ukde-güşâ

Sidre'de kaldı Burâk ile berîd
Müntehâ dense değil ona ba'îd

Sînesin Refref edip taht-ı revân
Gitdi onunla o Sultân-ı cihân

95 Âkıbet kaldı o da hizmetden
Sadefin etdi cüdâ dürr-i Aden

Harem-i kurba edip vaz'-ı kadem
Hiç ferd olmadı O'na mahrem

Erdi bir âleme âhir giderek
Tek ü tenhâ ne melek var ne felek

Esdî bâd-ı nefes-i Rahmânî
Gitdi cümle hücüb-i zulmânî

Nefha-i şevk-i visâl oldu delîl
Kıldı rûşen yolunu nûr-ı Celîl

100 Oldu deryâ-yı muhabbet mevvâc
Çekdi aldı cezebât-ı emvâc

Oldu hûrşîd-i inâyet tâbân
Saldı kullâb-ı şu'â'-ı ihsân

Çünkü dünyâ ile mâ-beyn oldı
Lâzım olan O'na *kavseyn* oldı

Gûş-ı câna erişip emr-i Te‘âl
Gördü meclâ-yı *ev ednâda*⁵² cemâl

Mîm-i imkân aradan gitdi hemân
Ahmed’e nûr-ı Ehad oldu ayân

105 Mîminin nüktesine eyle nazar
Hatt-ı fermânı kılı kırk yarar

Girmedi ara yere harf ü sadâ
Söyledi lutf ile ol Şâh-ı Hudâ

[31a] Harfe sığmaz kelimât-ı pâki
Zarf alır mı yem-i âteşnâki

N’ola etmezse sadâ-yı mahrem
Ola mı şâha heyûlâ mahrem

Fehm eder bu sühanı âkil olan
Tercemânı n’ider ehl-i dil olan

110 Oldu çün hikmet-i mi‘râc tamâm
Döndü menzilgehe ol şâh-ı kirâm

Nitekim pertev-i mihr-i rahşân
Varması gelmesi bir oldu hemân

Güneşün cirmi ile sür‘atini
Fikr eden fehm ede mâhiyyetini

Azm edip iki cihânın güneşi
Şâh-ı *levlâk*⁵³ Nebiyy-i Kureşî

Ne tevakkuf yeridir ehl-i dile
Ne delîl isteye ne şübhe kıla

115 Ulemâ kim verese oldu O’na
Buldu mi‘râc-ı dirâyetle ulâ

Hîç su‘âl eyleye mi âkil olan
Şeref-i zâtı olanlara zamân

⁵² Bu ifadeler Necm Sûresi’nin 9. âyet-i kerîmesinden iktibastır: “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu.”

⁵³ Bu ifade “Resûlüm, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.” meâlindeki hadîs-i kudsîden iktibastır.

Geldi çün yerine ol çarh-ı münîr
Etdi ashâba bu lütfu takrîr

Hâl-i İsrâ'yı edip şerh ü beyân
Görüp işitdiğini kıldı ayân

Eyledi müjde-i fermân-ı salât
Haşre dek rûhına olsun salavât

120 Oldu dîvân-ı Hak'a çünki salâ
Çıkdı nüh günbede gülbâng-i sadâ

Mü'minînin ki odur mi'râcî
Oldu tekbîrli devlet tâcî

Yâ İlâhî kerem ü şânından
Bizi dûr eyleme dîvânından

Nûr-ı îmânı bize rehber kıl
Sâlik-i meslek-i Peygamber kıl

25*

Na‘t-ı diğ̈er (Nev’î-zâde Atâyî)

feilâtün mefâilün feilün

- 1 Levha-i nûr-pâş-ı nüh cedvel
Âhirîn resm-i nüsha-i evvel
- Nokta-i evvelîn-i hâme-i cûd
Mebde-i hatt-ı hoş-likâ-yı vücûd
- Mihr-i pür-nûr-ı âlem-i eşbâh
Feyz-bahş-ı eşi‘a-i ervâh

*Lî ma ‘allâh*⁵⁴ tahtının şâhı
*Kâbe kavseyn*⁵⁵ burcunun mâhı

- 5 Nüsha-i heft cilde dîbâce
Fahr-i kevneyn Hazret-i Hâce

[31b] Şâh-ı Yesrib sülâle-i Hâşim
Mâh-ı Ümmü’l-kurâ Ebu’l-Kâsım

Nâmı Ahmed Habîb-i Rabb-i Vedûd
Mustafâ vü Muhammed ü Mahmûd

Lücce-i cem‘e kevni gark etdi
Maksım-ı çeşme oldu fark etdi

Nûrdan fark olundu ser-tâ-pâ
Zulmet-i sâye yâraşur mı O’na

- 10 Zulmet-i kevni eyledi zâ’il
Nice yaklaşsın O’na zulmet-i zıl

İçmedi gitdi ol kerem kânı
Karanulıkda âb-ı hayvânı

* Bu şiir için ayrıca bkz. Turgut Karacan (1974). *Nev’î-zâde Atâyî, Heft Hân Mesnevisi (İnceleme-Metin)*. Ankara: Sevinç Matbaası. 122-130.

⁵⁴ Bu ifade, hadîs-i şerif olduğu söylenen bir cümleden iktibastır: “Benim Allâh ile öyle anlarım olur ki hiçbir mukarreb melek ve mürsel nebi o yakınlığı elde edemez.”

⁵⁵ Bu ifade Necm Sûresi’nin 9. âyet-i kerîmesinden iktibastır: “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu.”

Zulmete mâil olmağile midâd
Etmedi safha üzre resm-i sevâd

Yazmadı safhaya hatt-ı fâhir
Elinin gölgesi değil zâhir

Kalem engüştine olur mı be-hem
Nahl-i pür-bâra aşlanur mı kalem

15 Etmedi devlet-i cihânı penâh
Feleğе arka vermedi ol mâh

Fakr ile şâh-ı kâmyâb oldu
Hâdim-i haymesi sehâb oldu

Sâyebân oldu ebr ol pâke
Güyyâ sâye saldı eflâke

Hâkdân-ı zemîn-i pür-elvân
Kasr-ı câhında kâse-i reyhân

Etdi tertîb her kaçan ki hamîs
Kıldı saff-ı melâ'ike tahmîs

20 Safları başka bir sevâd oldu
Satr-ı mısra'-ı müstezâd oldu

Meh gibi etdi âlemi rûşen
Rûz-ı bedr âyine siperlerden

Etdi bir müşt-i hâk ile itfâ
Âteş-i tîz-i hasmı rûz-ı veğâ

Âdeme oldu nûr-ı pîşânî
Pîş-rev kıldı âleme anı

Nûr-ı fânûsveş olup rahşân
Kıldı Nûh-ı Nebîyi keştîbân

25 Olıcak zîb-i ebruvân-ı Halîl
Oldu mihrâba nûrdan kandîl

Tâlib-i feyz-i hikmeti Mûsâ
Cân-sipâr-ı muhabbeti Îsâ

Hızr kim ma‘rifet-şî‘âr oldı
Hân-ı fazlında âbdâr oldı

[32a]

Âlemin Server-i yegânesidir
Arş u kürsî kitâb-hânesidir

Gurre-i meh rikâbdârıdır
Feyz-i kudsî kitâbdârıdır

30 Geldi Kur‘ân ile berîd-i Hudâ
Hâceye tıfl-ı levh-hânâsâ

Mâhı şakk eyledi Nebiyy-i Celîl
Nitekim sadrını O’nun Cibrîl

Mu‘cizine delîl ararsa debîr
Mâh eder müdde‘âmızı tenvîr

Burc-ı kadrinde heft seyyâre
Yedi seyyâh-ı dehr-i âvâre

Cümle-i enbiyâdan efdaldır
Ekmel-i evliyâ-yı kümmeldir

35 Oldu mânend-i nokta-i pergâr
Gerdiş-i halka-i dü kevne medâr

Cümleye hâtîme o Server’dir
Sıfr-ı evvel elif-i mu’ahhardır

Noktalar gerçi görünür akdem
Hatda ammâ elifdür asl-ı rakam

Sübhada çün imâme-i fâhir
Oldu bu ukde evvel ü âhir

Verdi hakkâ bu sübhaya zîver
Çâr Yâr-ı güzîn-i pâk-i güher

40 Oldu üç bendi zerr-i sâfiden
Hazret-i Fâtîma Hüseyin ü Hasan

Oldular cümle sâf-ı ma‘nâya hum
Radyallâhu te‘âla anhum

Cümlesi reh-nümây-ı hayr-ı sübül
Cümlesi râzdâr-ı Hatm-i Rusül

Oldu ol cem'e şem'-i pür-envâr
Şeb-i İsrâ'da keşf olan esrâr

Mi'râciyye

Bir şebângeh ki lutf-ı Yezdânî
Bürüdü dehre berd-i nûrânî

45 Azm edip hâke mihr-i evc-i şeref
Nûr-ı mehtâbı etdi hayr-ı halef

Sefer etdi bedî'-i rûşen-çehr
Doğdu mâh-ı felek çü nûru'd-dehr

Etdi pervâz murg-ı zerrîn-per
Yemliginde döküldü erzenler

Beyza-i cirm-i meh ıyân oldı
Şekl-i mâh-ı nev-âşiyân oldı

İlm-i ihfâyı eyledi izhâr
Sîmyâyile Hindu-yı şeb-i târ

[32b] 50 Kıldı rûşen ruh-ı şeb-i dâcî
Mâh-ı meşşâtanın sefidâcı

Oldu pür-nûr çehre-i şeb-i târ
Âşikâr oldu âlem-i envâr

Gûyiyâ ahvel idi çeşm-i cihân
Şahs-ı rûz iki görünürdü hemân

Etdi hakkâk-ı çarh-ı fersûde
Gevher-i mihri çün şeb-i sûde

Âsumân necm-i rûşenâlar ile
Gülsitân etdi şeb-güşâlar ile

55 Ol gece Hazret-i Nebiyy-i Emîn
Ka'bede olmuş idi rûkn-i rekîn

Bir Burâk ile geldi Cebrâ'îl
Kıldı arz selâm ile tebcîl

Dedi izzetle yâ Habîballâh
Çok selâm eyledi sana Allâh

Eyledi bezm-i hâsına da'vet
Olmadı bir nebîye bu izzet

Hâs-ı der-hâs-ı sohbet-i dîdâr
Leyse fi'd-dâri gayrahû deyyâr⁵⁶

60 Oldu ebvâb-ı feyz cümle küşâd
Doldu yerden göğe şu'â'-ı murâd

Kıldı hizmet Resûl'e Peyk-i Hudâ
Etdi hakk-ı risâleti îfâ

Koltuğuna girip hamâyilvâr
Kıldı O'nu du'âlar ile süvâr

Çün Burâk üzre ol meh-i berrâk
Mihir gerdûnveş oldu hüsn ile tâk

Pâye-bâhşende-i rikâb oldu
Burc-ı mîzânda âfitâb oldu

65 Rahş-ı rahşân Burâk-ı berk-inân
Âb-ı sâfi-rev ü sabâ-cevlân

Meh-i nev na'l O'na kevâkib mîh
Gûş-ı ser-tîzi hançer-i Mirrîh

Bulsa ger mîh-i na'lini encüm
Çeşm-i pür-nûrına ede merdüm

Etdi dîvân o Server-i ebrâr
Harem-i Kuds'de Süleymânvâr

Kıldı cân ile hizmetin ervâh
Etdiler ol gece selâm u sabâh

70 Verdi mihrâb-ı mescide zîver
Tâk-ı ebrûya sanki nûr-ı basar

Enbiyâya imâm olup o Hümâm
Kıldı çünkim salâtı verdi selâm

⁵⁶ "Bu evde O'nun dışında bir ev sahibi yoktur."

- Etdi nüh sülleme urûc hemîn
Suhreyi kıldı pâye-i zîrîn
- [33a] Yedi deryâ-yı çarhı peyveste
Geçdi mânend-i cûy-ı yah-beste
- Basmadın meh rikâbına pâyın
Püşt-i nüh tevsen eyledi câyın
- 75 Evvelîn çarha çünki etdi güzâr
Meh rikâbında oldu meş'aledâr
- Sebak-ı fazlına edip tedbîr
Güdecek eyledi yaragını tîr
- Oldu envâr-ı feyz ile nâhîd
Hem-ser-i mâh u tev'em-i hurşîd
- Tarabından semâ' edip Îsâ
Dokunup düşdü hâke câm-ı tılâ
- Resm-i idbârı hakk edip Behrâm
Oldu yanlış kazıyacak o hüsâm
- 80 Çün şeşüm çarha ruh-nümâ oldı
Müşterî abd-i müşterâ oldı
- Oldu nûr ile şekl-i nokta-i hal
Hindu-yı âyine-nümây-ı Zühal
- Arş u kürsîden oldu çün âbir
Etdi sür'atle iki menzili bir
- Kıldı çünkim burûc-ı çarhı mesîr
Terklı tâcın eyledi tekbîr
- Umdular hep şefâ'at ede Nebî
On iki pâyenin de erbâbı
- 85 Olmadı çün o âfitâba mekân
Gitdi yanın kıçın o dem Seretân
- Esede lutf ile nigâh etdi
Kendi cinsine pâdşâh etdi

Zehrini akrebin edip tiryâk
Kıldı onu münebbih-i eflâk

Sidreye varıcak o Mihr-i Celîl
Sâyeveş kaldı rahş u Cebrâ'îl

Oradan kıldı Refref ile ubûr
Hûr-ı rahşân ile nitekim nûr

90 Verdi zât-ı şerîfî zînet ü fer
Oldu ol levhde nişânda güher

Sanki cism-i latîf-i şâh-ı ümem
Berg-i gül üzre katre-i şebnem

Âkıbet onu da koyıp tenhâ
Eyledi azm-i târem-i bâlâ

Lâ-mekân menzilin geçüp bî-bâk
Oldu mihmân-ı Hak Şeh-i *levlâk*⁵⁷

Vardı bir menzile ki yok menzil
Geçdi bir perdeden ki yok hâ'il

95 Etdi bî-harf u savt nice kelâm
Ne dehen âşikâre idi ne kâm

[33b] Hâme keyfiyyetini etmez edâ
Her makâmın makâli var zîrâ

Meclis-i hâsda çün oldu be-kâm
Eyledi halka geldi da'vet-i âm

Penc-gâh ile ibtidâ etdi
Ni'met-i rahmete salâ etdi

Yâ İlâhi kılındığınca salât
Rûh-ı pâk-i Muhammed'e salâvât

Âl u ashâb u tâbi'ine müdâm
Ola vâsıl tahiyet ile selâm

⁵⁷ Bu ifade "Resûlüm, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım." meâlindeki hadîs-i kudsîden iktibastır.

26*

Na't-ı Latîf-i Dîger (Nev'î-zâde Atâyî)

feûlün feûlün feûlün feûl

- 1 Gel ey hâme kıl nağme mânend-i ney
Ser-i humm-ı ma'nîden et cezb-i mey

N'ola olsan ey kıl-k-i şîrîn-nikât
Şeker-rîz-i kâm u dehân-ı devât

Yine nazm-ı pâk ile ol ter-zebân
Yine mülhim-i gaybe ol tercemân

Nice nazm-ı na't-ı Resûl-i güzîn
Habîb-i Hudâ Seyyidü'l-mürselîn

- 5 Fûrûzende hurşîd-i burc-ı hüdâ
Şükûhede sultân-ı sâhib-livâ

Kad-efrâhte serv-i bâğ-ı İrem
Ruh-efrûhte şem'-i bezm-i kıdem

*İmâmü'l-verâ Sâhibü'l-kibleteyn
Ebu'l-Kâsım ol Mefhar-ı neş'eteyn*

Odur mürşid-i râh-ı dîn-i kavîm
Asâdârı olsa aceb mi Kelîm

O'nun himmetinden alıp bir nefes
Mesîh oldu her derde feryâd-res

- 10 Hakîkatde ser-halka-i asfiyâ
Velî sûretâ Hâtemü'l-enbiyâ

Ger olmasa mihmân o Fahr-i cihân
Döşenmezdi sahrâ-yı kevn ü mekân

O'nun şevkına devr eder câm-ı aşk
O Hâtem içindir hemân nâm-ı aşk

* Bu şiir için ayrıca bkz. Muhammet Kuzubaş (2007). *Atâyî'nin Âlemnümâ (Sâkînâme) Mesnevisinin Karşılaştırmalı Metni ve Konu Bakımından İncelenmesi*. Doktora Tezi: Samsun: Ondokuz Mayıs Üniversitesi. 109-118.

O Şâh oldu ceşş-i vücûda sened
Kafâdâr ezel çarhacısı ebed

Yed-i kudretinde ebedle ezel
İki barmak arası denlü mahal

15 O'dur ya'ni ser-çeşme-i ins ü cân
Yüzü suyuna oldu feyz revân

Edip müsta'id tıynet-i âlemi
Eden lütfudur âlemi âdemi

[34a] Mey-i aşkını içdi mânend-i Cem
Cihân etdi def'-i hicâb-ı adem

Kılan midhatinde O'nun güft ü gû
Dehânın bu meyle ede şüst ü şû

Zuhûr etdi O'ndan nice mu'cizât
Kelâm-ı Kadîm a'zam-ı beyyinât

20 Nübüvvet kitâbını hatm eyledi
Kitâb ile ilzâm-ı hasm eyledi

Olup sâyebân ebr-i müşgîn-zılâl
O'nu kıldı Hak sâye-perver nihâl

Felek feyz umup etdi O'ndan hicâb
N'ola girse aralarına sehâb

Hüdâ burcına oldu rahşende mihr
Ki düşmezdi zılli çü mihr-i sipihr

İhâta edip O'nu nûr-ı cemâl
Görüp resmini alamazdı zalâl

25 Cemâli olup mushaf-ı bî-misâl
Ona fasl u âyât idi hatt u hâl

O zahrındaki mühr-i behcet-nümâ
Meğer oldu resm-i hızâne O'na

Mehin eşrefisi meger çıkdı sîm
Hemân etdi sarrâf-ı kadri dü nîm

Revâdır ki her nısf-ı bedr-i tamâm
Ola kasr-ı iclâline nîme-câm

Benânıyla atşâna kıldı sebîl
Kef-i pür-hutûtu olup selsebîl

30 Kanıp asker ol âb-ı dil-cû ile
Pür etdi yemi bir içim su ile

Edip fethe tebşîr o Şâh-ı güzîn
Duhûl etdiler Mekke'ye mü'minîn

O saflardan oldu fütûh âşkâr
Sutûr-ı fütûhât-ı Mekkiyyevâr

Livâ ile havz ile rûz-ı cezâ
Ser-efrâz-ı âlem ola çün livâ

Edip zıll-i şukka onu cilvegâh
O havz-ı müdevver ola reşk-i mâh

35 Ne mümkün ki evsâfin ede rakam
O havz u livânın devât u kalem

O sultâna oldukda cây-ı karâr
Hicâb eyleyip yerlere geçdi gâr

O gâr oldu humm-ı mey-i aşk-ı pâk
Dil ü dîdeveş rûşen ü tâbnâk

Habîb'e o dem yâr-ı gâr-ı sadîk
Cenâb-ı Ebû Bekr o pîr-i Atîk

N'ola olmasa birbirinden cüdâ
O mihr-i sa'âdet bu subh-ı safâ

[34b] 40 Mihîn câ-nişîn-i Peyamber'dir ol
Ser-i etkıyâ şeyh-i ekberdür ol

Neler etdi mest-i gurûra neler
Reh-i şer'de ihtisâb-ı Ömer

Olup tıgı miftâh-ı kişver-güşâ
O feth eyledi Pârs'ı pârsâ

Erip şer‘i tiryâk-ı Fârûkvâr
Zehirlenmeden geçdi her bâde-hâr

Teferrüd edip cem‘-i Kur‘ân ile
Şeref resmi hatm oldu Osmân ile

45 Yem-i aşka cân u dili âşinâ
İki şem‘ ile hânesi rûşenâ

Yedi darb-ı reddin mey-i tünd-hû
Bu hacletle olsa n’ola surh-rû

Fedâ cân u dil Hazret-i Hayder’e
İmâm-ı Hüdâ sâki-i Kevser’e

Der-i Hayber’e urdu kahr ile dest
Ayırdı nitekim girîbân-ı mest

Der-i dâr-ı irfân o Zât-ı nikû
Kime açılıpdır o kutlu kapu

50 Bu yetmez mi ta‘rîfe ol Serveri
Mü’eyyed kıla nesl-i Peygamberi

İlâhî be-nûr-ı cebîn-i Resûl
Be-âl ü be-evlâd-ı pâk-i Betûl

Nebî’nin olup rûhı mûnisleri
Pür-envâr-ı kuds ola meclisleri

O bezm-i Servere semen saça nûr
Gele hûr elinden şarâb-ı tahûr

Salât u selâm ola Hak’dan müdâm
Ola tâ ki lâzım salâta selâm

Mi‘râciyye

55 Şebângeh ki şâhenşeh-i bâhter
Çerâğân ile kasrına verdi fer

Olup şem‘-i mihre ufuk şem‘dân
Güm oldu inip yana yana hemân

Felek secde-i şükre vardı meğer
Başından yuvarlandı iklîl-i zer

Düşürdü güneş çâha zer heykelin
Hilâl etse hâzır n'ola çengelin

Güneş havzının âbın erdikde şâm
Güm etdi içip tîre-hâk-i zalâm

60 Olup necm-i rahşende mânend-i hâl
Felek oldu haşhâşi anber-misâl

Aceb şâm-ı ferhunde-i dil-pezîr
Ki mehtâb ile oldu müşk ü abîr

[35a] Bulup feyz-i envâr ile mertebe
O şeb benzedi anber-i eşhebe

Mu'allâ Şeb-i Kadr'den pâyesi
Şeb-i Kadr onun kemterîn sâyesi

Ne şeb şâhid-i mihre müşgîn nikâb
Ki sûrâhlarından salar taşra tâb

65 Ne şeb vesme-i nev-arûs-ı hilâl
Ne şeb pençe-i mihre hinnâ-misâl

Ne şeb çarhdan anber-i bîhte
Bu gırbâle belki geçer rîhte

Meger kıldı sultân-ı her dü serây
O şeb Ümmü Hânî serâyında cây

Nüzûl etdi Rûhu'l-emîn vakt-i hâb
O Şâh'a kılup müjde ile hitâb

Dedi Hak bu şeb da'vet etdi seni
Müheyyâ kılıp hân-ı lutf seni

70 Buyur bin Burâk-ı sabâ-sür'ate
Bu şeb dayfsın Hazret-i İzzet'e

Burâk'ı çekip önüne Cebre'îl
Yanaşdırdı hizmet o peyk-i Celîl

O bir berk-ı rahşende-endâm idi
Ezelden ebed ana ber-kâm idi

Atıldıkça çarha misâl-i peleng
Kalırdı düşüp sâyesi süst ü leng

Olup her iki ayağı câygâh
Ona gûy-ı gerdân idi mihr ü mâh

75 Nebî bindi ol rahş-ı rahşân-pere
Ya sâhib-kırân murg-ı fermân-bere

Înân oldu destin öpüp ser-firâz
Bulup câh-ı sermedle ömr-i dirâz

Edip rûh-ı kudsî-sıfat irtihâl
Hemân erdi Kuds'e o ferhunde-fâl

Îmâm oldu ervâha kıldı namâz
Îmâme-sıfat cümleden ser-firâz

O Şeh matla'-ı sühba saflar sutûr
Ona levha-i zer-cebîninde nûr

80 Gidip çarh-ı mînâ-nümâdan yana
Duhûl etdi mânend-i nûr u ziyâ

Varıp menzil-i mâha ol Şehsüvâr
Kamer karşıya geldi âyînevâr

Süm-i rahş ile sikke urdu o Şâh
Etekli zere döndi hâleyle mâh

İkinci göğe etdi çünkim güzer
Utârid kudûmundan aldı haber

Yazup vasfını vermek için revâc
Şafakla nüh evrâka etdi ilâc

[35b] 85 Kodı târem-i Zühre'ye çünki pây
Süleymân Sebe' kasrını etdi cây

Görüp ol Şeh-i lâ-mekân sâliki
Kul oldu siyûm lüccenin mâliki

Basıp geçdi eyvân-ı mihri o Şâh
Güneş safhasın kapladı gerd-i râh

Aceb rahşı var çüst ü rehvar u şeng
Ki tepsi içinde döner bî-direng

Beşinci sipihre olup esb-rân
Şeref buldı Behrâm-ı sâhib-kırân

90 Meger oldu sultân-ı pencüm-serîr
O Şâh'a silahdâr-ı şemşîr-gîr

Şeşüm çarhda Seyyidü'l-mürselîn
İdüp sa'd-ı gerdûna lütfun mu'în

Verip fazl ile rütbe-i Câhizî
Onu kıldı ol mahfilün vâ'izi

Yedinci göğe sürdü rehvarını
Zuhal ferş-i pây etdi ruhsârını

Mübârek kudûmuyla buldu safâ
Ana Sa'd-ı Zengî dinilse revâ

95 Sevâbit sipihr-nîk etdi o Şâh
Murassa' serâ-perdesin ferş-i râh

Katâr oldu O'na bu heft âsumân
Ki üstünde var kürsi-i zer-nişân

Sürüp arş-ı a'lâya rahşın o dem
Sipihr atlasın etdi ferş-i kadem

Kılıp na'lçe resmi yer yer zuhûr
Onu basma nakş etdi semm-i sûtûr

Varıp Sidre'ye kaldı Peyk-i Hudâ
Olup Sidre bir perde-i nûr ona

100 Ede Hâce çün bezm-i hâsa duhûl
Verilmez o sohbetde huddâma yol

Ola Peyk-i Hazret zarûrî cüdâ
Ne sür'atdır ol akl erişmez ona

O dem kıldı Refref'le Hakk'a sefer
Uçup gitdi seccâdesiyle meğer

Olup keff-i mîzânda Yûsuf-misâl
Su'ûd etdi ulve o ferhunde-fâl

Varıp nûr-ı envâra ol Şehriyâr
Cüdâ oldu Refref dahı sâyevâr

105 O nûr oldu var ise deryâ-yı jerf
Kim onda kelâm oldu bî-savt u harf

Şu eltâfı kim kıldı Perverdigâr
Olur binde biri hezârân hezâr

Kalemle bilinmez o feyz-i nevâl
Benân ile ta'dâd-ı bârân muhâl

[36a] Murâd üzre Hak'dan olup kâm-bîn
Nüzûl etdi ol *Rahmetü'l-âlemîn*⁵⁸

Kılıp nûr-ı dîde gibi kat'-ı râh
Yine perdesin eyledi cilvegâh

110 Makâmına geldikde ol âfitâb
Ne sırdur kim germ idi câme-hâb

Der-i lutfi halka güşâd eyledi
Hedâyâ-yı rahmetle şâd eyledi

Edip feyz ile dilleri humm-ı mâl
Sığışmadı kendüye her ehl-i hâl

Çün âgâz-ı feyz eyledi ol sehâb
O dem kıldı her teşne zarfın pür-âb

İnip minber-i âsmândan hemân
Salât u salâ kıldı Fahr-i cihân

115 Ona dinse mi'râc-ı mü'min ne var
Yeter şâhidi minber ile menâr

Hudâyâ bana eyle lütfun mu'în
K'olam pey-rev-i reh-nümây-ı yakîn

⁵⁸ Bu ifade Enbiyâ Sûresi'nin 107. âyet-i kerimesine telmihtir: “(Ey Muhammed!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik.”

Dirîğ eyleme mûrdan hırmeni
O pes-mâdeden huşe-çîn et beni

Edip kasr-ı câhum menî'ü'l-cihât
Beni kıl gedâ-yı Şefî'ü'l-usât

27*

Sâbit Efendi'nin Münâcât-ı Hazret-i Rabbü'l-Âlemîn ve Na't-ı Cenâb-ı Seyyidü'l-Mürselîn'i Müştemil Kasîde-i Garîbesidir

mefâilün feilâtün mefâilün feilün

1 Gel ey gönül olalum dil-güşûde çeşm-i şühûd
Yeter bu kûri-i züll ü hevân-ı bûd ne-bûd

Olup mütâbi'-i nefsi-i dağal yeter kıldın
Reh-i nişîb ü firâz-ı hevâyı pâ-fersûd

Nedir bu güm-rehî-i vâdî-i tama'-kârî
Nedir bu dağdağa-i pîç ü tâb-ı nâ-âsûd

Şikeste âbile-pây-ı talebden özge dahı
Neyi müfîd ola bu herze tâzî-i bî-sûd

5 Dü rûze ömr ile pâ-der-rikâb-ı rihlet iken
Nedir bu tûl u dırâz ihtimâm-ı fikr-i ku'ûd

Seni hatâyir-i kudse vusûlden alıkor
Bu dâmgehde giriftârî-i dü-şâh-ı vücûd

Vuzû-tırâz-ı sirişk-i nedâmet ol edelim
Ruh-ı niyâzı zemîn-sây-ı hâkdân-ı sücûd

Tamâm derd ile laht-ı dili müzâb ederek
Dem oldu kim ola rîzîde-eşk-i hûn-âlûd

Harîm-i kalbi bütân-ı hevâ yeter kıldı
Kumâme-i veseniyyûn u sûmenât-ı hünûd

10 Tapîde murg-ı dili kayd-ı mâ-sivâ derler
Bir özge dâma düşürmüş hevâ-yı nefsi-i anûd

[36b] Ne ihtimâl-i rehâ ne ümîd-i âzâdî
Ne hod metâlib-i vârestegî-i dâm-ı kuyûd

Dilimde safsata-i bî-me'âl-i tûl-i emel
Serimde mağlata-i fikret-i akâr u nukûd

* Bu şiir için ayrıca bkz. Turgut Karacan (1991). *Bosnalı Alaeddin Sabit-Divan*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yay. 158-165.

Sımâh-ı cânâ müsâvî gelir tahayyürden
Sadâ-yı nevha-i şîven nevâ-yı nağme-i ûd

Bu ibtilâ dahı dursun ne kayd idi ammâ
Hayâl-i zülf-i bütân oldu hâtırında ukûd

15 Fürûğ-ı âteş-i ruhsârı yakdı bir şûhun
Kühen ceriha-i nâsûra tâze dâğ-ı kebûd

Bu fitnegehde tekâzâ-yı hırs-ı pîrîden
Tabî'at oldu bana muktezâ-yı nefsi anûd

Nedir bu mertebe ey hâm-kârî-i gaflet
Bu dil-hırâşî-i fikr ü hayâl-i fitne-füzûd

Gider bu hisset-i tab'ı ne hâsıl etdi sana
Hevâ-perestî-i ikbâl-i fânî-i matrûd

Firîb-hord-ı serâb-ı ümîd olup etme
Gubâr-ı dergeh-i erbâb-ı câhı nâsiye-sûd

20 Emânî-i dili ol bârgehden eyle taleb
Ki arş-ı a'zam eder ondan iktisâb-ı su'ûd

Niyâznâme-i hâhişle arz-ı hâl eyle
O pâdişâha ki meddâhıdır Hudây-ı Vedûd

Sipih-erîke şehinşeh hidîv-i arş-evreng
Şeh-i surûş-sipeh hüsrev-i ferişte-cünûd

Kelîm-i sohbet-i hâs-ı surâdık-ı Ceberût
Nedîm-i perde-serây-ı muhabbet-i Ma'bûd

Güzîde-mahrem-i halvet-serây-ı *ev ednâ*⁵⁹
Sütûde-dayf-ı simât-ı basît-i şehd-i şühûd

25 Şeref-pezîr-i mukaddes-makâm-ı kurbîyyet
Serîr-gîr-i mu'allâ-nişîmen-i mahmûd

Emîn-i mülk-i nübüvvet medâr-ı hatmiyyet
Emân-ı hevl-i kıyâmet zamân-ı re'fet-i cûd

⁵⁹ Bu ifade Necm Sûresi'nin 9. âyet-i kerîmesinden iktibastır: “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu.”

Murâd-ı maksad-ı âlem penâhgâh-ı ümem
Ümîd-i rûz-ı nedem mültecâ-yı yevm-i hulûd

Hatîb-i minber-i *Tâhâ* muhâtab-ı *Yâsîn*
Edîb-i mekteb-i *evhâ*⁶⁰ mukarreb-i mevdûd

Me'âl-i cevher ü a'râz-ı hıtta-i nâsût
Mihîne illet-i tekvîn-i hest ü fitret ü bûd

30 *Nebiyî-yi efdal ü ekmel Muhammed-i mürsel*
Huceste zât-ı Mübeccel hulâsa-i mevcûd

Şeref-pezîr-i risâlet ki zâtıdır mutlak
Mukayyedât-ı nukûş-ı bedî'adan maksûd

Tufeyl-i fitratıdır rûz-ı âferînişde
Bu kârhâne-i kevn ü fesâd-ı turfe-nümûd

O şehriyâr-ı serîr-i bekâ ki yokdur O'nun
Kalem-revinde süğûr u memâlikinde hudûd

Bu ordugâha gelip konmasa kurulmazdı
Şu nüh hazîne otağ-ı mukarnes-i meşhûd

35 Onun ilâve-i tekrîmidir Ebü'l-beşerin
Kirâm-ı âlem-i bâlâya olduğu mescûd

Olur her âyine peyker-dih-i girîve-i ye's
Hilâf-ı emri olan rû-be-râh-ı nâ-fermûd

[37a] Tabîb-i himmetinin zahm-kâri-i cürme
Zımâd-ı re'fetidir turfe merhem-i bihbûd

Karîn-i lutfi olan mücrime zarar vermez
Cihân cihân katarât-ı hatâ-yı nâ-mahdûd

Defâtir-i hasenâtı hezâr olursa dahı
Ne fâ'ide eger ol Hazret olmaya hoşnûd

40 Zihî kerem k'ola yek katre feyz-i lutfından
Şûvâz-ı pür-tef-i dûzah fûrû-nişîn-i humûd

⁶⁰ Bu ifade Necm Sûresi'nin 10. âyet-i kerîmesinden iktibasır: "Böylece Allah, kuluna vahyedeceğini vahyetti."

Tarîd-i dergehi nâmûs-ı ekber olsa dahı
Olur derîçe-i dehlîz-i kurbdan merdûd

Teşebbüs etse eğer dâmen-i şefâ'atine
Harîm-i rahmete medhal bulurdı dîv-i kenûd

*Bülend-pâye mu'azzam-serîr-i levlâkâ
Eyâ güzîde-i mahlûk u zübde-i mevcûd*

Müdâm-kâre-i sehv ü hatâya zâtındır
Kefil-i lutf u zamîn-i kerem dem-i mev'ûd

45 Miyân-ı sûriş-i âşûb-hîz-i mahşerde
O dem ki ayrıla güm-geşteğân-ı Âd u Semûd

O dem ki dest-i zebânî-i dûzaha vereler
Tuğât-ı reht-i Nasârâ buğât-ı kavm-i Yehûd

O dem ki dest-hoş-ı Mâlik-i Cahîm olalar
Mukallidân-ı Mecûs u mu'annidân-ı Cühûd

O dem ki ola fûrû-refte pây-ı âteş-lâh
Mütabi'ân-ı siyeh-kâre-i racîm-i hasûd

O gün ki cinn ü ünâsın hücûm-ı vahşetden
Gözünden ola terâvîde eşk-i gam-âlûd

50 O gün ki muttasıf-ı hilye-i zalûm u cehûl⁶¹
Olur bu dehşet ile hâlet-âşînâ-yı rukûd

O gün ki bâr-ı emânet be-dûş olan zu'afâ
Durup makâm-ı tahayyürde dil-şikest-i uhûd

Gelüp kuvâsına yek-bâre sekte-i ta'tîl
Ola cemâd-ı müşahhas gibi rehîn-i cümûd

Yetiş bu ümmet-i pür-cürme yâ Resûlallâh
Urulmadan dahı a'nâka âteşîn kuyûd

O vartagâh-ı belâ berzahından eyle halâs
Ulaşmadan dahı ecsâda nâr-ı zât-ı vekûd⁶²

⁶¹ Bu beyitlerde Ahzâb Sûresi'nin 72. âyet-i kerimesine telmihte bulunmaktadır: "Şüphesiz biz emâneti göklere, yere ve dağlara teklif ettik de onlar onu yüklenmek istemediler, ondan çekindiler. Onu insan yükledi. Çünkü o çok zalimdir, çok cahildir."

⁶² Bu ifade Burûc Sûresi'nin 5. âyet-i kerimesinden iktibastır: "...müminleri yakmak için hendek kazıp içinde alevli ateş yakanlar lanetlenmiştir."

55 Dü dest-i lutf ile kurtar isâbet eylemeden
 Revâk-ı kalbed-i cisme nâr-ı nefî-endûd

Revâ mı sencileyin pâdişâh-ı zîşânın
 Tevâbi'î ola mevsûm-ı dâğ-ı nazc-ı cülûd

Şefâ'at eyle o rûz-ı belâda bendene kim
 Halâyıkı be-hem-âgûş ede zebâne vü dûd

Meded o gün ki cehennemde ide ehl-i hevâ
 Gehî hazîza hubût u gehî firâze su'ûd

Enâmil-i keremün hall ede ümîdim odur
 Olursa rişte-i kârumda sad girih ma'kûd

60 Biraz da ağlayarak Sâbitâ niyâz edelim
 O bâb-ı lutf ki fakr ehline değil mesdûd

[37b] Hakîm-i muktedirâ Kirdigâr-ı Gaffârâ
 Eyâ sezâ-yı perestiş Müheymin ü Ma'bûd

Be-ferdi-i Ehad-i lâ-ilâhe illâ hû
 Be-fazl-ı Zât-ı Kerîm ü sıfât-ı Hayy ü Vedûd

Be-hakk-ı ism-i Afuvv ü be-lutf-ı nâm-ı Gafûr
 Ki ins ü cinne odur mültecâ dem-i ma'hûd

Be-remz-i âyet-i Kâf u be-hikmet-i Hâ-Mîm
 Be-sırr-ı müstetir-i Nûn u Râ vü Sûre-i Hûd

65 Be-feyz-i çille-güzînân-ı halvet-i melekût
 Be-kût-ı dûd-ı za'îf u be-sahre-i celmûd

Be-ucbe vak'a-i Kehf ü garîbe-i Cercîs
 Be-dâğdâri-i mazlûm u kıssa-ı Uhdûd

Be-inkıyâd-ı zebîh ü be-hâk-i bismilgâh
 Be-ibtilâ-yı Halîl ü be-âteş-i Nemrûd

Be-hasf-ı mevrîd-i ashâb-ı Ress-i hâk be-ser
 Be-vâkı'ât-ı ukâb-ı hicâre-i mendûd

Be-izz-ı mülk-i Süleymân ü sâfinât-ı ciyâd
 Be-istima'-ı tuyûr u be-nağme-i Dâvûd

- 70 Be-bî-vücûdî-i şevk ü be-killet-i şâdî
Be-hemm-i nâ-mütenâhî be-hüzn-i nâ-mahdûd
- Be-ye's-i şâm-ı firâk u ümîd-i subh-ı visâl
Be-şîvekârî-i nâz ü niyâz-ı derd-efzûd
- Be-kadr-i şân-ı risâlet-penâh-ı Şâh-ı rüsûl
Ki zâtıdır bu merâyâ-yı cümleden maksûd
- Be-nûr-ı kâ'id-i gurri'l-muhaccilîn-i kirâm
Be-âb-yâri-i havz-ı leb-â-leb-i mevrûd
- Hidâyet et kulunu semt-i râh-ı rıdvâna
Fezâ-yı tih-i dalâletde olmadan nâ-bûd
- 75 O dem ki ola tesettüt-pezîr-i izmihlâl
Be-hod-nümây-ı neşât-ı fenâ-pesend-i vücûd
- Bu bî-nevâyı fûrû-daşt-senc-i tevhîd et
Pesîn nefes k'ola nây-ı gelû-girift-i sürûd
- Zebân-ı kâlûme vir miknet-i cevâb-ı savâb
Su'âle geldiği dem münkerân-ı nassa amûd
- Semûm-ı kahr ile lağzîde-pây-ı sehv etme
O korkulukdaki cîsr-i sırât ola memdûd
- Fakîr-i âcize sermâye-i necât olsun
Her ol sühan ki ede na't-ı Mustafâ'da vürûd
- 80 Kemîne bende-i vassâfidır n'ola olsa
Mezîd-i fazl ile ebnâ-yı cinsine mahsûd
- Niteki gezdire etrâf-ı Ravza'da şeb ü rûz
Zamâne micmere-i mihr ü mehle anber ü ûd
- Ale'd-devâm ola ol buk'a-i mübârekenin
Gubârı nâfe-şemîm ü hevâsı gâliye-sûd
- Gele surâdık-ı lâhût-ı kibriyâiden
Zamân-ı haşre dek utrûfe-i selâm ü dürûd

28*

[38a] Bu Dahı Sâbit Efendi'nin Na't-ı Nebevî olan Ramazâniyye Kasîdesidir

mefâilün feilâtün mefâilün feilün

- 1 Kuruldu ordu-yı sultân-ı savm ale't-ta'cîl
Göründi mehçe-i a'lâmı şehrden bir mîl
- Müşerref etdi kudûmıyla şehri nûru'd-dîn
Kim eylemez yâ mübârek rikâbını takbîl
- Göründi bir tarafı gece na'l-i sîmînin
Edince âb-ı şeh-i rûze ayağın kandîl
- Meh-i nev-i Ramazân çekdi sâlt Şa'bân'a
Rikâb-ı sîm ile bir bâd-pâ semend-i rahîl
- 5 Aceb mi kaldıra tabanı hâce-i Şa'bân
Eritdi bedreciğın şehrdede ne kâl ü ne kîl
- Muvakkıt-ı feleğın aylı günlü sâ'atidir
Kenâr-ı şehri zuhûr etdi mâh olup tebdîl
- Kumâşının n'ola gösterse telli Ülker'ini
Harâc eder alırsız Müşteri'siyiz her yıl
- O sîm sorgucunun kadr ü kıymetin bilene
Harâc-ı Rûm değer ber-tarîka-i temsîl
- Ziyâfet eylemege niyyet eyledi şehri
Bu gece gurreni etmezse râyını tahvîl
- 10 Misâl-i nâme-i Fârûk ayn-i rahmet olup
Akıtdı Mısr-ı sipihr üzre kehkeşândan Nîl
- Hayâl gördü bu şeb mâh-ı rûze guresini
Hilâli barmağ ile gösterip eder tehlîl
- Şu'â'-ı gurre değildir zebânesi görünür
Derûn-ı câmi'-i eflâke yaktılar kandîl

* Bu şiir için ayrıca bkz. Turgut Karacan (1991). *Bosnalı Alaeddin Sabit-Divan*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi Yay. 165-171.

Şeb-i Berât'da konmuşdu şem'adâna bütün
Yanup o şem-i fûrûzende kaldı şey'-i kalîl

Çıkardı tabla-i hâyleyle nısfın iftâra
Bakiyye halkayı imsâka çekdi çarh-ı bahîl

15 Döküldü nukl-ı futûru zarîf-i devrânın
Elinde kulpu kalıp oldu ser-nigûn zebîl

Futûra etdi ne zahmetle hûşe-çîn-i felek
O kışr-ı huşk ile bir bakla pâresin tahsîl

Bir üstühânçe-i pehlûsı kaldı cirminden
Hılâle döndi edelden gıdâsını taklîl

Aceb mi sırma ucun gösterirse şehri-i dehr
Sarındı rind-sıfat şeb-külâhına mendîl

Hemân balık dişi bir kabza kaldı hâricde
Sipîhr sapına dek girdi n'ola bükse fitîl

20 Kenâr-ı bâma komuş hurde-pâre-i sâbûn
Çalıp nezâket ile bu siyâh zâğ-ı rezîl

Rükû'a vardı terâvîhe eyleyip niyyet
N'ola edebler ile kılsa rüknünü ta'dîl

Bu şevk ü safvet-i âyîne ile bedr olsa
Olurdu türbe-i Şâh-ı risâlete kandîl

[38b] İmâm-ı Cum'a-i dîn Şeyh-i kürsi-i te'vîl
Medâr-ı vahy-i mübîn Şâh-ı mesned-i tenzîl

Delîl-i hayr-i sübûl mazhar-ı mutahhar-ı kül
Şerîf-i hayl-i rüsûl Seyyid-i arîk u asîl

25 Nakîb-i genc-i şefâ'at Emîr-i sadr-ı kabûl
Tabîb-i renc-i şenâ'at Habîb-i Rabb-i Celîl

Na'im-i cennete bâdî reh-i hüdâya delîl
Tarîk-i devlete hâdî visâl-i Hakka vesîl

Usât-ı müflise nakd-i şefâ'ate zâmin
Atâ vü mevhibe-i kenz-i bî-niyâza kefil

Kerîm-menkabe Peygamber-i Ra'ûf u Rahîm
Azîm-mertebe meb'ûs-ı küll Nebiyy-i nebîl

*Resûl-i Ekrem ü efdal Muhammed-i mürsel
Me'âl-i cevher-i evvel netîce-i tafsîl*

30 O pâk Zât-ı mükerrem ki şânına yokdur
Ne ibtidâda mûmâsil ne intihâda adîl

O vâye-bahş-ı ni'amhâne-i kerâmet kim
Emîn-i matbah-ı ihsânıdır Cenâb-ı Halîl

Geçeydi hayyîz-i hüsn-i kabûle kurbânı
Fedâ idi yoluna kebş-i cân-ı İsmâ'îl

Cebîn-i Nûh'da fânus yakmasa nûru
Sefîne bulmaz idi sâhil-i necâta sebîl

Verirdi Yûsuf'unu bu Azîz-i Mısr-ı dilin
Bakaydı hüsnüne alır göz ile İsrâ'îl

35 Gam-ı zülâl-i lebi kurd olup derûnında
Muhabbet eyledi Eyyûb'u bî-mecâl ü alîl

Şehîd-i aşkın olur nabz-ı cân-ı minşârı
Aceb midir Zekerıyyâ yolında olsa katîl

Cenâb-ı Hızr ki ibrîkdâr-ı Hazretidir
İfâzâ aldı olup mâyedâr-ı ömr-i tavîl

Reg-i muhabbeti nâbiz olup da cân veriyor
Ki ola dürd-keş-i aşkı Sâhibü'l-İncîl

N'ola o silke şeref-bahş olursa zâhirdir
İmâmesiyle bulur sübha rütbe-i tekmîl

40 Olup sahîfe-i vahy ile âsumân-perdâz
Onun kanadı ile hâsılı uçar Cibrîl

Edîb-i medrese-i vahye ümmîdir denmek
Meğer ki keşf-i İlâh ile oluna te'vîl

Vücûdu kîse-i nakdîne-i mahabbetdir
Ki kendi mihri ile hıfz eder Hudây-ı Celîl

Sarây-ı kadrine bir hışt olamaz hurşîd
Külâh-ı câhına cevherlik edemez iklîl

Dokuz kat olsa rikâbında şâtır-ı olamaz
O tâs başlı felek kan ayaklı çarh-ı kelîl

[39a] 45 Hümây-ı kudsi şikâr etdi kebk-i çeşmi olup
Siyâh sürme-i mâ-zâğ-ı⁶³ vasfı ile kahîl

Sicill-i mahkeme-i kudse cümleden akdem olmağla
Kılınmış idi berât-ı risâleti tescîl

Derûn-ı mahfaza-i ünse elzem olmağla
Ru'ûsu kayd olunup oldu mûcib-i tafzîl

Ne buk'a vardı ne cüz' lik Hâce-i akdes
Ederdi hod-be-hod âyât-ı vasfını tertîl

O'nun yüzü suyuna her bahâr faslında
Eder ifâzayı sakkâ-yı ebr-i bâğa sebîl

50 Recâsı etmese sebkat bu cürm ile çokdan
Usât-ı ümmeti eylerdi hışm-ı Hak tenkîl

*Resûl-i muhteremâ melce-i meded-bahşâ
Eyâ Peyamber-i Zîşân-ı bî-karîn ü adîl*

Fezâ-yı hulde nebşvâr gibi nefir be-kef
Durur kapında ser-i mehterânın İsrâfil

Yedekciyân-ı harîm-i behîşt saf-der-saf
Licâm ü zeyn ile durur birer Burâk-ı cemîl

Tarâ'if-i hulel-i adn ile efâzıl-ı kuds
Teveccüh etdi der-i lutfuna kabîl kabîl

55 Hezâr izzet ü ta'zîm ile emâsil-i üns
Getirdi fark-ı felek-sâya nûrdan iklîl

Zerîne tâs be-ser şâtırân-ı Hazret ile
N'ola rikâb-ı hümâyûna düşse Cebrâ'îl

⁶³ Bu ifade Necm Sûresi'nin 17. âyet-i kerîmesinden iktibastır: "Göz (gördüğünden) şaşmadı ve (onu) aşmadı."

Alıp e‘âzım-ı ervâh-ı kudsü izzet ile
Hulûd-ı mansıbı tebrîke geldi Azrâ’îl

Tarîk-i huld-ı berîn üzre asker-i melekût
Selâma durdu olup saf-keşîde-i tebcîl

Bütün ekâbir-i dîvân-hâne-i ceberût
Rikâbına yapışıp dâmenin eder takbîl

60 Tamâm zîb ile zînet-tırâz olup gılmân
Döşendi sadr-ı çemen-suffa-i rebî’-i nahîl

Çemenistân-ı cinânın su yolcusu Rıdvân
Sarây-ı hâssına Kevser başından aldı sebîl

Kumâşını döşeyip pây-ı arş-ı semâya
Bırakdı devha-i Tûbâ Behişt’e zıll-ı zalîl

Buyur ziyâfet-i dârü’n-na‘îm-i uzmâyâ
Visâle şiftedir hûr-ı ıyn eder ta‘cîl

Buyur serîr-i refî’-i Makâm-ı Mahmûd’a
Melâyik eyledi envâ’-ı zîb ile tesvîl

65 Buyur sa‘âdet ile bârgâh-ı ma‘hûda
Cemâl-i pâkine müştâkdır Hudây-ı Cemîl

Buyur delâlet-i aşk ile kûy-ı cânânâ
Egerçi kim görünen köye istemez delîl

[39b] Girip alay ile nüzhet-sarây-ı Rıdvâna
Olunca mâ’ide-i lutf-ı Kibriyâda nezîl

Usât-ı ümmete nakd-i şefâ‘atin olıcak
Rızâ-yı Hazret-i Bârî’ye mâye-i tevsîl

Bırakma vakfede hâccı günâh-ı şûm-ı gibi
Fakîri mevkıf-ı mahşerde hâr u zâr u zelîl

70 Hamîr-pâre-i feyz-i şefâ‘at ihsân et
Vücûdu darb-ı amûd ile olmadan pestîl

Şafakveş iki elim kanda ise de umarım
Beyâz-ı subh-ı şefâ‘atle edesin tecmîl

Racîm-i hâ'ib ü hâsir yanında sultânım
Günâh-ı şerhi yeter etme tard ile tahcîl

Hezâr cürmüm ile kıl o kâfire rağmen
Civâr-ı rahmet-i gufrâna mültecî vü dahîl

Semend-i bî-meded-i rûha dağlar çekemez
Hevây-ı nefis ile etdim vebâller tahmîl

75 Havâle bir yana İblîs-i hân-ı îmâna
Tufeyl-i hâm-tama' gibi k'ola cildi sakîl

Zamân-ı kârda sû'-i karîn belâsından
Vebâl kesbine sarf oldu mevsim-i tahsîl

Ne dest-mâye-i tâ'at ne iktisâb-ı rızâ
Tamâm eyledim eyyâm-ı ömrümü ta'tîl

Şikârgâh-ı hevâ vü hevesde nefis-i harîs
Yeler gezer yine onmaz netîce-pûye-i dil

Teşebbüs eylemişim dâmen-i şefâ'atine
Ya kat'-ı dest ya hâşâ şikâf-ı zeyl-i sedîl

80 Şarâb-ı vasf-ı cemîlin ki keyfim olmuşdur
Verir halâvet-i tesbîh ü lezzet-i tehlîl

Simâr-ı ma'nî-i na't-ı şerîfe şart etdim
Edip hadîka-i endîşemi bu gün tesbîl

Egerçi şâhid-i evsâfına değil lâyıf
O kadd-i dil-keş ile böyle bir kabâ-yı nezîl

Kifâyet eylese eylerdi tab'-ı zer-dûzum
Kumâş-pâre-i cân-ı azîz ile tezyîl

*Me'âli kıldan alır Sâbit ârif-i âgâh
Dakîk-i fikret ile etme kıssayı tatvîl*

85 Niteki sayd için uskumri-i hilâli kazâ
Kura bu bahr-i siyâha nücûmdan tesbîl

Abîr ü müşg-i salât ü selâm ile şeb ü rûz
Türâb-ı ravzana heft âsumân ola gîrbîl

O hâk-i pâke fuyûzât-ı kuds olup nâzil
Muğâk-ı düşmene düşsün hicâre-i siccîl

[40a]

Katâr-ı üştür-ü rahmetle sahb ü âle dürûd
Ser-i adûya da sermâye-i sipeh-küş-i fil

Hasûd-ı ıtret-i Âl-i Abâ'ya sad nefrîn
Muhibb-i sâf-dile sad hezâr ecr-i cezîl

29

Nahîfî'nin Na't-ı Şerîfleridir*feilâtün mefâilün feilün*

- 1 Gel gel ey kilk-i nağme-senc-i beyân
Eyle na't-ı Nebî'ye vakf-ı zebân

Ne Nebî Şâh-ı enbiyâ vü rusül
Mürşid ü reh-nümây-ı hayr-ı sübül

Eşrefü'l-enbiyâ Habîb-i Hudâ
Pîşvâ-yı cihân Nebiyy-i hüdâ

Gerçi kim vasfa kudretin yokdur
Garaz ancak o Şâh'a kulluktur

- 5 Nice kâdirsın etmeye tavsîf
Zerre hurşîdi edemez ta'rîf

Kıldı evsâfı âlemi âciz
Mu'cizâtı gibi O da mu'ciz

Na't-ı pâkinde cümle ehl-i hüner
Sıdk ile arz-ı i'tirâf eyler

Nice mümkün medîha-i şânı
Oldu memdûh-ı kavlı-i Sübhânî

Nüktedân-ı kemâl olan merdân
Fikret-i midhatinde ser-gerdân

- 10 Etdi kadrin müşerref İzed-i pâk
Kıldı zâtın muhâtab-ı *levlâk*⁶⁴

Sebeb-i evvel-i basîta-i hâk
İllet-i hâss-ı rif'at-i eflâk

Mahrem-i sırr-ı arsa-i lâhût
Nâfizü'l-hükm-i âlem-i nâsût

Nesak-ârây-ı kârgâh-ı cihân
Terbiyet-sâz-ı gülşen-i erkân

⁶⁴ Bu ifade "Resûlüm, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım." meâlindeki hadîs-i kudsîden iktibasır.

- Emleh-i mehveşân-ı şehir-i vücûd
Efsah-ı nâtıkân-ı mülk-i şühûd
- 15 Hutbe-hân-ı celîl-i fasl-ı hitâb
Zînet-efzây-ı minber ü mihrâb
- Sâhibü'l-kibleteyn İmâm-ı güzîn
Şem'-i pür-nûr-ı kiblegâh-ı yakîn
- Efdalü'n-nâs ü Mefharu's-sekaleyn
Eşrefü'l-halk ü Seyyidü'l-kevneyn
- Server-i ferkadân-rikâb-ı Burâk
Şehsüvâr-ı yegâne-i âfâk
- Kişver-i ma'rifet Şehenşâhı
Vâkıf-ı sırr-ı *lî ma'allâhî*⁶⁵
- [40b] 20 Çâr bâliş-nişîn-i *summe denâ*
Mahrem-i kurbgâh-ı *ev-ednâ*⁶⁶
- Kâ'idü'l-ceyş-i enbiyâ-yı izâm
Hâtemü'l-ba's-i murselîn-i kirâm
- Rahş-rân-ı mesâyih-i melekût
Kâr-dân-ı mesâlih-i ceberût
- Şeh-i mesned-nişîn ü sâhib-tâc
Alem-efrâz-ı mansıb-ı Mi'râc
- Şeb-i Mi'râc o Mâh-ı mihr-ârâ
Buldı teşrîf-i da'vet-i İsrâ
- 25 Kadri eflâkden olup berter
Tabakât-ı sipihre kıldı güzer
- Dem-i teşrîf o Seyyidü's-sekaleyn
Verdi mir'ât-ı çarha zînet ü zeyn

⁶⁵ Bu ifade, hadîs-i şerif olduğu söylenen bir cümleden iktibastır: “Benim Allâh ile öyle anlarım olur ki hiçbir mukarreb melek ve mürsel nebi o yakınlığı elde edemez.”

⁶⁶ Bu ifadeler Necm Sûresi'nin 8 ve 9. âyet-i kerîmelerinden iktibastır: “Sonra ona yaklaştı, derken sarkıp daha da yakın oldu. (Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu.”

Gün gibi kadrin eyledi a'lâ
Sırr-ı *esrâ bi-abdihî leylâ*⁶⁷

Sâhibü's-seyf-i arsa-i da'vet
Zâtıdır nass-ı kâtı'-ı rahmet

Feleğin oldu bedr-i garrâsı
Sîne-çâk benân-ı îmâsı

30 Oldu hurşîd o Mâh-ı tâbâna
Tâbiş-i hasret ile pervâne

Anı Hak kendüye Habîb etdi
Bunca dil-hasteye tabîb etdi

O'dur ümmetlerin mededkârı
Zâtıdır mahz-ı rahmet-i Bârî

Ümmetân-ı za'ife rûz-ı cezâ
Şefkat ü lütfu tesliyet-efzâ

Melce-i bî-dilân-ı âvâre
Şâfi'-i müznibân-ı biçâre

35 Kulu kurbânı ser-be-ser âlem
Bendesı sad hezâr Husrev ü Cem

Zât-i pâki cihâna lütf-ı Hudâ
Menhec-i şer'i şâh-râh-ı hüdâ

Şer'i nefis ile hûşı yâr eyler
Mest-i medhûşı hûşyâr eyler

Olmasa hükmü şâmil erkâna
Haddini bilmez idi mestâne

Ola ervâh-ı âl ü sahb-ı Resûl
Sad dürûd ü tahiyyete mevsûl

40 Her biri ahter-i sa'âdetdir
Cümleye rehber-i hidâyetdir

⁶⁷ Bu ifade İsrâ Sûresi'nin 1. âyet-i kerîmesinden iktibastır: "Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir."

Bâ-husûs oldu Çâr Yâr-ı Güzin
Unsur-ı çâr tab'-ı râsîh-ı dîn

Biri Bû Bekr o server-i Sıddîk
Ki Resûl'e ol idi yâr u sadîk

[41a] Lakab-ı digeri Atîk oldu
Hazret'e gârda refîk oldı

Evvel ü âhir ol güzîn-i enâm
Etmemişdi perestiş-i esnâm

45 Etmedi hem o hûşyâr-ı vakûr
Lebin âlûde-i mey-i pür-şûr

Dahı Fârûk o ma'delet-perver
Nâsır-ı dîn-i Hak Cenâb-ı Ömer

Lerze-bahş-ı dil-i Kayâsiredir
Kâsir-i kâse-i Ekâsiredir

Oldu nutkuyla dîn-i Cem nâ-yâb
Hûn-ı a'dâ idi ona mey-i nâb

Her sözünde o server-i fâyık
Oldu sıdk u savâb ile nâtîk

50 Dahı Osmân o kân-ı hilm ü hayâ
O sehâvet-meniş o cûd-nümâ

Oldu dâmâd-ı Seyyidü's-sekaleyn
Lakabı olmuş idi Zinnûreyn

Olmağile ziyâde ehl-i hayâ
Âlem eylerdi ondan istihyâ

Hem Alî kâli'-i der-i Hayber
Vâridü'l-havz u Sâki-i Kevser

İbn-i Amm-i Nebî vasıyy-i Resûl
Ferd-i fazl u kemâl ü zevc-i Betûl

55 Olmuş idi o mahzen-i ihlâs
Bâb-ı şehr-i ulûm-ı hâssu'l-hâs

Oldular ol güzîn-i halk-ı Hudâ
Encümen-gîr-i bezmgâh-ı rızâ

Ruzikû bi'r-rızâ'i ve'l-gufrân
Fî-secâyîhi ravzati'r-rıdvân⁶⁸

Rûh-ı pâkine onların her gâh
Ola vâsıl selâm-ı Rabb-i İlâh

⁶⁸ "Onlar, rıdvân bahçesinde mağfîret ve rızâ ile rızıklandırıldılar."

30*

Na‘t-i Dîger (Nahîfî)

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

- 1 Ey saf-ârây-ı gürûh-ı mürselin ü enbiyâ
V’ey sipeh-sâlâr-ı âlem pîşvây-ı asfîyâ
- Ey vücûd-ı bî-nazirin oldu tâ rûz-ı ezel
İllet-i şevket-nümây-ı hilkat-i arz u semâ
- Sensin ol kim zîver-i mihrâb-ı iclâl eyleyip
Kıldı Mevlâ zât-ı pâkin hâs u âma muktedâ
- Sensin ol hürşid-i tal‘at kim ezel bezminde Hak
Eyledi zât-ı münîrin şem‘-i pür-nûr-ı hüdâ
- 5 Sensin ol kim âyet-i kadrinle hatm oldu senin
Nüşa-i fazl u şerâfet mushaf-ı hüsn ü bahâ
- Çeşmini kıldı mükahhal kühl-i mâ-zâğâ’l-basar⁶⁹
Vechine verdi tarâvet vasf-ı pâk-i *Ve’d-duhâ*⁷⁰
- [41b] Verdi esrâr-ı *Elem neşrah*⁷¹ safâ-yı inşirâh
Eyledi Hak sîneni gencîne-i sıdk u safâ
- Oldu zâtınla münevver zulmet-i rûy-ı zemîn
Yâ azîme’l-hulk yâ bedre’d-ducâ nûre’l-verâ⁷²
- Şer‘-i pâkin eyleyip Hak meslek-i sıdk u sedâd
Cümleye kıldı vücûd-ı tâbnâkin reh-nümâ
- 10 Kiblegâh-ı maksad-ı aksâya vâsıl oldılar
Sana onlar kim dil ü cân ile etdi iktidâ
- Zât-ı pâkin mazhar-ı *levlâk*⁷³ kıldı Kirdigâr
Habbezâ unvân u kadr ü izz ü rif‘at habbezâ

* Bu şiir için ayrıca bkz. Ali İrfan Aypay (1992). *Nahîfî Süleyman Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. C 1. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. 161-167.

⁶⁹ Bu ifade Necm Sûresi’nin 17. âyet-i kerîmesinden iktibastır: “Göz (gördüğünden) şaşmadı ve (onu) aşmadı.”

⁷⁰ Bu ifade Duhâ Sûresi’nin 1. âyet-i kerîmesidir: “Kuşluk vaktine andolsun.”

⁷¹ Bu ifade İnşirâh Sûresi’nin 1. âyet-i kerîmesinden iktibastır: “(Ey Muhammed!) Senin göğsünü açıp genişletmedik mi?”

⁷² “Ey yüce ahlak sahibi, ey karanlığı gideren dolunay, ey tüm varlıkların nuru!”

⁷³ Bu ifade “Resûlüm, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.” meâlindeki hadîs-i kudsîden iktibastır.

Bülbülân-ı nağme-sâz-ı midhatindir kudsîyân
Ey gül-i gülşen-serây-ı *lî ma 'allâh*⁷⁴ merhabâ

Eyleyip bin haclet ü şerm ile arz-ı i'tizâr
Pâdişâhâ hâlimi arz etmeye geldim sana

Arz-ı hâle gerçi yüz yok bende ey kân-ı kerem
Lütfuna mağrûr olup takrîre kıldım ibtidâ

15 Sen dururken kande varsın âsiyân-ı ümmetin
Her ne denli olsa da müstağrık-ı cürm ü hatâ

Hâlimi arz etmedir kasdım huzûr-ı İzzete
Eyleyip hâk-i derin çeşm-i dile kühl-i cilâ

Ben o mest-i câm-ı gaflet mücrim-i âvâreyim
Kim olup dil-beste-i ârâyış-i bezm-i fenâ

Hakka lâyık etmedim âlemde bir hüsn-i amel
Geçdi ömrüm gaflet ü isyân ile subh u mesâ

Sünnet-i zîşânını icrâda taksîr eyledim
Bilmedim gafletle oldum tâbi'-i nefis ü hevâ

20 Dâğ dâğ etse beni zahm-ı melâmet vechi var
Bunca demlerdir hevây-ı nefse oldum mübtelâ

Bir değil derd-i derûnum ey tabîb-i ümmetân
Kangı derde eyleyem âlemde tedbîr-i devâ

Ben nedâmet-pîşe-i isyân olup giryân iken
Ağlarım çeşm-i te'essüf-kâr ile şimdi ona

Kim beni âsûde-i künc-i ferağât eylemez
Dem-be-dem âlâyış-i nakş-ı hayâl-i mâ-sivâ

Bir aceb derde esîr etdi beni baht-ı siyâh
Dehr içinde çekdiğim âlâm u gamdan mâ-adâ

25 Bu dil-i âşüfte-hâli bir nefes hâlî komaz
Mihnet ü gam bir yana ta'n u melâmet bir yana

⁷⁴ Bu ifade, hadîs-i şerif olduğu söylenen bir cümleden iktibastır: "Benim Allâh ile öyle anlarım olur ki hiçbir mukarreb melek ve mürsel nebi o yakınlığı elde edemez."

Bağrımı hûn eylemekde ta'n-ı ashâb-ı garaz
Nâ-tüvân etdi beni bu mihnet-i tâkat-rübâ

Fahr ederken hizmet-i na'tinle ben şâm u seher
Kesr-i şân-ı tab'ıma kâsd eyler erbâb-ı cefâ

Katre-i mâ'u'l-hayât-ı feyz-i na'tinle senin
Künc-i uzletde olurken neşve-cûy-ı ihtidâ

Telh-kâm eyler beni zehr-i sitemle nâ-kesân
Dâd ü feryâd ey melâz-ı ümmetân-ı bî-nevâ

[42a] 30 Bu ciğer-hûn bülbül-i şûrîdeni râhat komaz
Renciş-i hâr-ı cefâ-yı hâsidân-ı nâ-sezâ

Bunca âsîler içinde yok mudur bilmem yeri
Ümmetinden bir hatâ-pîşe garîbin Serverâ

Ben cenâb-ı hazretinden şermsâr-ı cürm iken
Gayrdan levmi dil-âzârî revâ mıdır bana

Cürm ü isyânım bilirken müstemendâne yine
Eyleyip isnâd-ı nisbet sana kıldım ilticâ

Ey gül-i bâğ-ı mukaddes bülbül-i nâlânınım
Cevr-i ağıâr ile hâmûş olduğum görme revâ

35 Her ne denli bende-i küstâh isem eyle kabûl
Hak bilir kim hizmetinde bî-riyâyım bî-riyâ

Kande tevkîr-i sühan-sencân-ı nazm-ı midhatin
Kande kadr-i hâdimân-ı na't-ı pâk-ı Mustafâ

Fahr edersem vechi var evsâf-ı pâkinle senin
Sensin ey Nûr-ı İlâhî mazhar-ı izz ü ulâ

Bülbülân-ı midhatin fahr etmesin kim eylesin
Ey gül-i zînet-fezây-ı gülşen-i mihr ü vefâ

Hâsidin hûn olmasun bağı hasedle n'eylesin
Ben terennüm-sâz-ı na't-ı pâkin oldukça Şehâ

40 Sıyt-ı hâlet-bahş-ı na't-ı müstetâbınla tamâm
Oldu memlû ser-be-ser büldân ü emsâr u kurâ

Ârzûmendân-ı feyz-i tab'ımın derd-i hased
Her birin kılmış cihânda hisse-yâb-ı ibtilâ

Rütbe-i kudret kadar ben nağme-senc-i na'tınım
İşte meydân-ı sühan erbâb-ı nazma es-salâ

Rağmına hussâdın ey Fahr-i zemîn ü âsumân
Eyleyem na'tinde garrâ nice beyt-i müntehâ

Ben demek lâzım değil evsâf-ı kadr ü rif'atın
Vasf u ta'rîfe ne hâcet nûr-ı mihr-i rûşenâ

45 Sen ne Şâh-ı mülk-i izzet olduğun âlem bilir
Ey Şehenşâh-ı serîr-efrûz-ı mülk-i ıstifâ

Dünyede kesb-i şeref ukbâda lutf-ı Kirdigâr
Gâyet-i kasdım budur ey menba'-ı cûd u sehâ

Mâ-hasal bast-ı makâl-i medhin etmekden hemân
İntisâb-ı bâb-ı lütfundur me'âl-i müdde'â

Yoksa yokdur iştigâl-i nazm-ı na'tinden ebed
Bende fikr-i arz-ı isti'dâd ü kasd-ı iddi'â

Ben ne abd-i kemterim ey mazhar-ı vasf-ı İlâh
Na't-i pâkin tâ edem hakk-ı edâyla edâ

50 Ben ne hâkim vasfına arz-ı cesâret eyleyem
İ'tirâf izhâr ederken kümmelîn-i evliyâ

Budur ümmîdim ki âhir bâ'is-i rahmet ola
Ben günehkâra bu evsâf-ı sa'âdet-intimâ

Mûcib-i islâh olup endîşe-i na'tin müdâm
Eyleye ben zârı munzamm-ı gürûh-ı etkîyâ

[42b] Feyza-i cân-bahş-ı na't-i müstetâbın âkıbet
Bâğ-ı âmâle ola sermâye-i neşv ü nemâ

Yoksa vasf-ı zât-ı zîşânın ne haddimdir benim
Bir kılun vasfında âciz nice bin müşkil-güşâ

55 Arsa-i mahşerde manzûr-ı nigâh-ı rahm edip
Ben garîbi sâyedâr-ı şefkat et tahte'l-livâ

Her ne denli bî-nihâyet olsa cürm-i âsiyân
Bahr-i fazl ü rahmet-i Mevlâ'ya yoktur intihâ

Bir Kerîm-i bî-dirîğin sâ'il-i dergâhıyım
Kim der-i gencîne-i lütfunda yoktur resm-i lâ

Bir Rahîm-i zü'l-atânın tâlib-i ihsânıyım
Kim O'nun muhtâcıdır cümle fakîr ü ağniyâ

Bir İlâh-ı bî-şerîkin bende-i nâçiziyim
Kim O'na mahsûsdur unvân-ı eltâf u atâ

60 Bâ-husûs ey sırr-ı hâs-ı *rahmeten li'l-âlemîn*⁷⁵
V'ey şeref-yâb-ı hitâb-ı müstetâb-ı kibriyâ

Bir şefî'im var iken Sultân-ı zîşânım gibi
Budur ümmîd olmayam mahrûm-ı eltâf-ı Hudâ

*Pâdişâhâ her ne denli mücrim-i bed-kâr ise
Bu Nahîfî-i garîbin eyle Mevlâdan recâ*

Hâk-i râh olsun sana bin şevk ile cism-i nizâr
Eyleme ben nâtüvânı hâk-i pâyinden cüdâ

Ben fakîri ıydgâh-ı vaslına şâyeste kıl
Yâ Resûlallâh fedâ olsun sana cânım fedâ

65 Eyleme ben zârı mülhak zümre-i bîgâneye
Etme sultânım beni mahcûb-ı yâd ü âşinâ

Ol zamân kim bîm-i nâr-ı dûzah-ı pür-sûz ile
Diye müşrikler te'essüf eyleyip vâ-veyletâ

Ol zamân kim irişe gûş-ı usâta ser-be-ser
Na'ra-i *eyne'l-mefer*⁷⁶ ile nice savt u nidâ

Ol zamân kim hevl-i mahşerle olup âşüfte-hal
Vâ-şefî'â-gûy ola şâh u gedâ ser tâ be-pâ

Ol zamân kim pîşgâh-ı adl-i Mevlâ'da tamâm
Bir ola mûr u Süleymân bir ola şâh u gedâ

⁷⁵ Bu ifade Enbiyâ Sûresi'nin 107. âyet-i kerîmesinden iktibastr: "(Ey Muhammed!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik."

⁷⁶ Bu ifade Kıyâmet Sûresi'nin 10. âyet-i kerîmesinden iktibastr: "O gün insan 'kaçış nereye?' diyecektir."

70 Ol zamân kim ilticâ-yı rahmet-i Mevlâ edip
Ehl-i mahşer diyeler yâ Rabbenâ yâ Rabbenâ

Ol zamân kim Hazret-i Hak'dan şefâ'at-hâh olup
Diyessin bin lutf ile vâ-ümmetâ vâ-ümmetâ

Budur ümmîdim ki mahrûm-ı şefâ'at olmaya
Âsitân-ı şefkatinde ben garîb ü mübtelâ

Ben değil ey melce-i ümmet olursa himmetin
Rahm edip hâl-i dil-i nâlânıma rûz-ı cezâ

Mazhar-ı eltâf-ı afv ü rahmet-i Rahmân ola
Vâlideynimle cemî'-i akribâ vü asdikâ

[43a] 75 Tâ ki erbâb-ı sühan-gûyâ-yı nazm u nesr olup
Olalar inşâ-nüvîs-i nâme-i hâlet-fezâ

Tâ meded-hâhân-ı ümmet çâre-cûy-ı afv olup
Senden ümmîd-i şefâ'atle kıla Hakka du'â

Vâsıl olsun Hazret-i Hallâk-ı âlemden müdâm
Ravza-i zîşânına bî-had tahiyât ü senâ

Rütbe-i mev'ûda ya'nî menzil-i mahmûd ile
Mansıb-ı kurbîyyetin efzûnter etsin dâ'imâ

Âline ashâbına etbâ'ına ahbâbına
Tuhfe olsun dem-be-dem yüz bin selâm-ı müctebâ

31*

Na‘t-ı Şerîf-i Muvaşşah Be-du‘â-yı Hayr-ı Pâdişâh-ı Zîşân Yegâne-i Âl-i Osmân Sultân Mustafâ Hân ibn Sultân Muhammed Hân Nasarallâhu‘l-Meliki‘l-Mennân (Nahîfî)

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

- 1 (ق) **K**ande kim mezkûr ola ol Şâh-ı mülk-i ıstıfâ
(ن) **N**ûr-ı rahmetle olur memlû o bezm-i dil-güşâ
- (د) **D**em-be-dem ihlâs ile nâm-ı şerîfin yâd idüp
(ه) **H**er nefesde edelüm arz-ı selâm-ı müctebâ
- (ع) **‘**Âleme rahmet kılıp zât-ı şerîfin tâ ezel
(ز) **Z**iver-i levh-i kemâlât etdi evsâfın Hudâ
- (م) **M**efhar-ı âlem sipehdâr-ı beşer reşk-i melek
(ل) **E**şrefü‘l-halk-ı Hüdâ mahbûb-ı hâs-ı kibriyâ
- 5 (يا) **Y**azmağa vasf-ı kemâlât-ı vücûd-ı pâkini
(ل) **L**evh-i reng-âmîz-i eflâk-i berîn etmez vefâ
- (ر) **R**ûz u şeb hüddâm-ı bâb-ı izzeti ins ü melek
(س) **S**er-be-ser müştâk-ı hâk-i dergehi şâh ü gedâ
- (ه) **H**âdi-i hayrû‘s-sübül Şâhenseh-i hayl-i rusül
(م) **M**azhar-ı âyât-ı kül gencîne-i sıdk ü safâ
- (ن) **N**âsîh-i dîn ü milel Peygamber-i cinn ü beşer
(ص) **S**âhib-i şer‘-i mutahhar Vâli-i vâlâ-livâ
- (و) **V**âkîf-ı remz-i hakâyık Kâşîf-i kenz-i rumûz
(ر) **R**âfî‘-i râyât-ı nusret Nâşîr-i cûd u sehâ
- 10 (ل) **E**fdal-i evlâd-ı Âdem Eşref-i ins ü melek
(و) **V**âris-i mülk-i nübüvvet Şâfî‘-i rûz-ı cezâ
- (ل) **L**em‘a-bahş-ı leyletü‘l-Mi‘râc ü mehtâb-ı kemâl
(ه) **H**em-ser-i hurşîd-i gerdûn Şem‘-i pür-nûr-ı hüdâ

* Bu şiir için ayrıca bkz. Ali İrfan Aypay (1992). *Nahîfî Süleyman Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. C 1. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. 202-204.

- (س) Seyyidü'l-Kevneyn ü Hayrû'l-halk u Hatmü'l-mürselîn
 (ل) *Lâ-mekân-peymây-ı ev ednâ*⁷⁷ Nebiyy-i muktedâ
- (ط) *Tâhirü'z-zeyl-i fütüvvet Seyyid-i vâlâ-neseb*
 (ل) *Âfitâb-ı maşrık-ı levlâk*⁷⁸ ü Bedr-i ihtidâ
- (ن) *Nâsıru'l-İslâm u mansûru'l-livâ-yı serverî*
 (م) *Mazhar-ı innâ fetahnâ*⁷⁹ mürsel-i şevket-nümâ
- 15 (ص) *Sâhibü'l-Mi'râc ü şevket-güster-i tâc u burâk*
 (ط) *Tumturâk-efrûz-ı bî-mânend-i evreng-i ulâ*
- [43b] (ف) *Fazl u gufrânınla şâdân et Nahîfî bendeni*
 (ی) *Yâ İlâhî kıl onu mahşûr-ı kurb-ı Mustafâ*
- (د) *Dâ'imâ kârın muvâfık kıl rızâ-yı pâkine*
 (ی) *Yâver et tevfik u lütfun her umûrında ona*
- (ی) *Yok liyâkat gerçi onda hâhiş-i ihsânına*
 (ه) *Her umûrı nâ-sezâdur her işi sehv ü hatâ*
- (ل) *Lâkin ey Mevlây-ı Rahmân ey Kerîm-i Lâ-yezâl*
 (م) *Maksadı afvın recâsı rahmetindir dâ'imâ*
- 20 (ل) *Ol Şefî'-i rûz-ı mahşer ol Habîb-i Ekrem'in*
 (م) *Medh-i pâkiyle tevessül eyleyip geldi sana*
- (ی) *Yâd edip cürm ü günâhın şerm eder ammâ ki âh*
 (ن) *N'eylesin ya kande varsun ol garîb-i bî-nevâ*
- (ل) *Ol Resûl-i müctebânın hürmetiyçün sen O'nu*
 (و) *Vâsıl et maksûduna eyle sezâvâr-ı atâ*
- (ل) *Levh-i a'mâlin sevâd-ı ma'siyetden pâk kıl*
 (ه) *Her ne denli mücrim ise afvına eyle sezâ*
- (ع) *Afv u gufrânın mededkâr olmasa âsîlere*
 (و) *Vâdi-i hüsrânda olmazdı ebed râh-ı recâ*
- 25 (ن) *Nusret et dîn-i mübîne kudret ü avninle hem*
 (ل) *Eyle Şâh-ı vakti meslûk-ı sufûf-ı asfiyâ*

⁷⁷ Bu ifade Necm Süresi'nin 9. âyet-i kerîmesinden iktibastır: “(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu.”

⁷⁸ Bu ifade “Resûlüm, sen olmasaydın felekleri yaratmazdım.” meâlindeki hadîs-i kudsîden iktibastır.

⁷⁹ Bu ifade Fetih Süresi'nin 1. âyet-i kerîmesinden iktibastır: “Şüphesiz biz sana apaçık bir fetih verdik.”

- (ل) *L*eşker-i İslâm olup gâlib adû-yı ebtere
 (ه) *H*em-reh olsun kudretinle onlara cünd-i semâ
- (ى) *Y*â İlâhî çünkü vâcibdir du‘â-yı şâh-ı dîn
 (ر) *R*ûz u şeb hüsn-i kabûlündür du‘âya müdde‘â
- (ع) *H*er umûrun şer‘-i Muhtâr’a muvâfik eyleyüp
 (ن) *N*âmın et pîrâye-bahş-ı defter-i ehl-i gazâ
- (م) *M*ustafâ Hân bendene tevfik-ı lütfun kıl karîn
 (ل) *E*yleyip meşkûr sa‘yin eyle mansûru’l-livâ

*Kande azm eyleser mansûr ola Sultân Mustafâ
 Diyelim âmîn ola avn-i İlâhî reh-nümâ*

قنده عزم ايلرسه منصور اوله سلطان مصطفى
 ديبه لم آمين اوله عون الهى رهنما

32*

Na't-ı Dîger (Nahîfî)

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

- 1 Oldu çün zâtın müşerref da'vet-i Mevlâ ile
Eyledin Mi'râc o şeb keyfiyyet-i İsrâ ile

Zînet-efzây-ı kemâl oldu berât-ı rif'atin
Nükte-i unvân-ı *subhânellezî esrâ*⁸⁰ ile

Kıldı cennetden sana izzetle ihzâr-ı Burâk
Çün erişdi emr-i Mevlâ Hazret-i Cebrâ'ile

Nakş-ı pâyınle zemîn ü âsumân üzre senin
Arş ü ferş oldu müşerref Mescid-i Aksâ ile

- 5 Sa'y edip ol şeb rikâbında senin Rûhu'l-emîn
Azm-i eflâk eyledin ikrâm-ı lâ-yuhsâ ile

[44a] Gûyiyâ ikki rikâb idi semend-i azmine
Kursa-i mihr-i cihân-ârâ meh-i garrâ ile

Oldu manzûr-ı nigâhın cümle masnû'ât-ı Hak
Makdemin oldukda hem-ser kubbe-i mînâ ile

Merhabâ-sâz-ı mülâkât eyledi zâtın Hudâ
Her makâm üzre nice peygamber-i yektâ ile

Âdem ü Yahyâ vü İsâ ile İbrâhîm ile
Yûsuf u İdrîs ü Hârûn ile hem Mûsâ ile

- 10 Merhabâ-gûyân-ı teşrîf-i kudûmün oldular
Kudsiyân hep sâkinân-ı âlem-i bâlâ ile

Sidre kıldı kaddine şevk ile arz-ı ihtirâm
Nağme-i ferhunde-i *yâ men lehu tûbâ*⁸¹ ile

* Bu şiir için ayrıca bkz. Ali İrfan Aypay (1992). *Nahîfî Süleyman Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. C 1. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. 189-192.

⁸⁰ Bu ifade İsrâ Sûresi'nin 1. âyet-i kerîmesinden iktibasır: "Kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir."

⁸¹ "Ey kendisine müjde ve göz aydınlığı verilen!"

Kâbe kavseyne güzâr etdikde tîr-i himmetin
Menzil-i a'lâya erdin kurb-ı *ev ednâ*⁸² ile

Zîver-i ser-râyet-i tasdîk-ı hâs u âmdır
Mu'cizâtın mazca'ı bu âyet-i kübrâ ile

Nice bin esrâra mazhar kıldı Rabbü'l-âlemîn
Nüşa-i kalbin hezârân va'de-i ahfâ ile

- 15 Ol hedâyâ-yı inâyet kim Hüdâ verdi sana
Ümmet-i bîçâreni şâd eyledin ihdâ ile

*Rahmeten li'l-âlemîn*⁸³ etdi seni Rabb-i Rahîm
Zâtına verdi şeref tebcîl-i istisnâ ile

Pâye-i kadrin bülend etdi şeb-i Mi'râc'da
Ser-firâz etdi seni bu rütbe-i ulyâ ile

Oldu şer'-i müstakîmin mazhar-ı faslu'l-hitâb
Kârgâh-ı âlem içre hüccet-i akvâ ile

Bulmaz evsâfın nihâyet ey meh-i burc-ı kemâl
Tâ zamân-ı haşre dek ta'dâd ile ihsâ ile

- 20 Rişte-i bârike dönsün şerm ile cism-i nizâr
Bir görürsem seng-i kûyûn dürre-i beyzâ ile

Rütbe-i kadrin nice fehm eylesin ehl-i hevâ
Şems-i zâtın derk olunmaz çeşm-i nâ-bînâ ile

Nüşa-i vasfindan olmaz nokta-i kemter beyân
Eylesem her harfî memlû nice bin ma'nâ ile

Yâ Resûlallâh Nahîfî şerm ü hacletle bu dem
Na'tine kıldı cesâret hâlini inhâ ile

Ol garîbi kıl şefâ'atle kerem kıl kâm-yâb
Şâd ola tâ rahmet-i Rahmân-ı bî-hemtâ ile

⁸² Bu ifadeler Necm Sûresi'nin 9. âyet-i kerîmesinden iktibastır: "(Peygambere olan mesafesi) iki yay aralığı kadar yahut daha az oldu."

⁸³ Bu ifade Enbiyâ Sûresi'nin 107. âyet-i kerîmesinden iktibastır: "(Ey Muhammed!) Seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik."

- 25 Hâlimi arz etmeye geldim der-i ihsânına
Müstmendâne bu nazm-ı menkabet-pîrâ ile
- İntisâb-ı hâk-i pâye bir tevessüldür garaz
Midhatin etmekde bu nazm-ı cihân-ârâ ile
- Yoksa ey Fahr-i Cihân hakk-ı edâ-yı medhine
Kimseler kâdir değil imlâ ile inşâ ile
- [44b] Bâ-husûs ola benim gibi bir ehl-i ma'siyet
Kim geçip ömrü hevâ-yı zînet-i eşyâ ile
- Gelmeye çeşm-i dil-i zârına bir dem intibâh
Fikret-i ahvâl-i pür-ehvâl-i gam-peymâ ile
- 30 Kâbil-i güncâyış olmaz safha-i dehre tamâm
Yazsam ahvâlîm hezârân âteşîn imlâ ile
- Ağlayam sultânıma hâl-i dil-i bîçâremi
Âh-ı âteş-bâr u eşk-i çeşm-i hûn-pâlâ ile
- Yâ Habîballâh ben ol gafletde kalmış âcizim
Etmeye ömrüm güzer âlâyış-i dünyâ ile
- Sevk-i isyân eylemekde nefis ü şeytân ü hevâ
Cân-ı bîmâr u za'ife bu dil-i şeydâ ile
- Tâ'at-i Mevlâ'dan işgâl etmek isterler beni
Nice fikr-i mâ-sivâ her dem nice sevdâ ile
- 35 El-meded ey Melce-i ümmet melâz-ı âsiyân
Lerzenâk oldukda çeşmim vahşet-i ferdâ ile
- Bir nigâh-ı iltifâtınla terahhum kıl bana
Şâd edip bîçâreni lutf-ı ferah-bahşâ ile
- Rûy-ı âmâle vezân eyle nesîm-i şefkâtin
Hûy-feşân-ı şerm olunca germi-i ukbâ ile
- Şol zamân kim olalar pâ-beste-i *eyne 'l-mefer*⁸⁴
Ede asîler melâmet nâle-i derdâ ile
- Ol dem-i vahşet-fezâ kim cümle vâ-nefsî diye
Pür olur sahrâ-yı mahşer âh ü vâ-veylâ ile

⁸⁴ Bu ifade Kıyâmet Sûresi'nin 10. âyet-i kerîmesinden iktibastır: "O gün insan 'kaçış nereye?' diyecektir."

40 Zât-ı zîşânın diye ancak o dem vâ-ümmeî
Eyleyip Hak'dan şefâ'at pâye-i a'lâ ile

Budur ümmîdim Nahîfî-i za'îfî ol zamân
Rahm edip yâd edesin ol lafza-i zîbâ ile

Tâ kudûm-ı leyle-i Mi'râc olup zînet-fezâ
Şâd ola ümmetlerin ol zevk-ı gam-fersâ ile

Tâ ki her subh u mesâ pertev-fürûz-ı dehr olup
Mihir ü meh devr eyleye bu günbed-i hadrâ ile

Vâsıl olsun sana Mevlâ'dan salât ile selâm
Her nefes bî-had tahiyyât-ı hulûs-efzâ ile

45 Hem dahı ashâb ü âlin üzre olsun bî-hisâb
Tuhfe-i da'vât-ı teslîm-i selâmet-zâ ile

33*

Velehu (Nahîfî)

mefûlü fâilâtü mefâilü fâilün

- 1 Cânımda şevk-1 vuslat-1 aşk-1 Muhammedî
Sînemde zevk-1 lezzet-i aşk-1 Muhammedî

Etme şikeste hâtırım ey bî-haber benim
Eyler zuhûr-1 gayret-i aşk-1 Muhammedî

Bezm-i cihânda şimdi benem Hak bilir müdâm
Sermest-i câm-1 hayret-i aşk-1 Muhammedî

- [45a] Âh eyledikçe sûz-1 derûnum olur benim
Pertev-fürûz-1 tal'at-1 aşk-1 Muhammedî

- 5 Zâhid nasîhat ister isen tut sözüm benim
Kıl intisâb-1 hazret-i aşk-1 Muhammedî

Mâl ü menâli rif'at ü câhı bu âlemin
Olsun fedâ-yı devlet-i aşk-1 Muhammedî

Fikrim hemîşe hamd-i atâ-yı İlâh'dır
Zikrim hemân tahiyyet-i aşk-1 Muhammedî

Besdir ko keşf-i zâr-1 muhabbetden el-hazer
Gelmez beyâna hâlet-i aşk-1 Muhammedî

Dâd-1 Hudâ'dır eyle hemân şükrini müdâm
Sana Nahîfî bu na't-1 aşk-1 Muhammedî

* Bu şiir için ayrıca bkz. Ali İrfan Aypay(1992). *Nahîfî Süleyman Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. C 2. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. 488.

34*

Velehu (Nahîfî)

mefûlü mefâilü mefâilü feûlün

- 1 Devlet dil-i nâlâna yeter devlet-i na'tin
İzzet iki âlemde bana izzet-i na'tin
- Bir başka safâ verdi dil-i güm-şüde-tâba
Her şâm u seher neşve-i germiyyet-i na'tin
- Kilk-i sühan-ârâ degildir eser-i şak
Çâk etdi dimâğ-ı kalemi lezzet-i na'tin
- Hurşîd u kamer mühreler evrâk-ı sipihri
Tâ şevk ile tahrîr oluna âyet-i na'tin
- 5 Cân u dilimi pertev-i feyz eyler ihâta
Ol dem ki olam müştâğil-i fikret-i na'tin
- Kudsîler olur teşne-leb-i sohbet-i hâsı
Bir dil ki ola mazhar-ı ünsiyyet-i na'tin
- Bîçâre Nahîfî'ye yeter mansıb-ı âlî
Pâ-mâli-i kûyun şeref-i hizmet-i na'tin

* Bu şiir için ayrıca bkz. Ali İrfan Aypay (1992). *Nahîfî Süleyman Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. C 2. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. 282.

35*

Velehu (Nahîfî)

mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

- 1 Eyâ mahbûb-ı Hak ol dem ki azm-i lâ-mekân etdin
Gubâr-ı makdemin kuhl-i uyûn-ı kudsiyân etdin
- Burâk-ı berk-reftâr ile ey reh-bürde-i vuslat
Misâl-i berk-i hâtif tayy-ı arz u âsumân etdin
- Harîm-i Mekke'den bir demde vardın Mescid-i Kuds'e
İmâmetle cemî'-i enbiyâyı şâdumân etdin
- Sen ol Şehsin ki i'câz-ı ser-engüşt-i latîfinle
Meh-i tâbânı çarh üzre müşârun bi'l-benân etdin
- 5 Cemâdât oldu nâtık sıdkını te'yîd edip bî-şek
O mu'cizler ki a'dâ-yı bed-endîşe ayân etdin
- Vücûdun menba'-ı mâü'l-hayât-ı feyz-i akdesdir
Benânın teşnegâna maksem-i âb-ı revân etdin
- Bu nazm-ı tâbdâr ile Nahîfî bezm-i ma'nîde
Sözün âşıklara sermâye-i sûz-ı nihân etdin

* Bu şiir için ayrıca bkz. Ali İrfan Aypay (1992). *Nahîfî Süleyman Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. C 2. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. 284.

36*

[45b] Velehu (Nahîfî)

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

- 1 Ol günü görsem ki azm-i kûy-ı cânân eylesem
Ravza-i pâk-i Habîbullâh'ı seyrân eylesem
- Hâk-i pâk-i Taybe'ye hasretle kılsam rûy-mâl
Yolların hep rûfte-i cârûb-ı müjgân eylesem
- Görsem ol rûz-ı ferah-bahşâyı kim bin şevk ile
Rûy-mâl-i dergeh-i Mahbûb-ı Zîşân eylesem
- Girye-sâz-ı eşk-i hûn-âlûd olup hasretle âh
Rîze-seng-i kûyunu la'l-i Bedahşân eylesem
- 5 Kalbime kılsa guluvv-i keyfiyet esrâr-ı ışk
Rîziş-i hûn-âbeyi bî-hadd ü pâyân eylesem
- Hâlet-i vuslat o denli eylese cânâ hücûm
Dest-i şevk ile hemân çâk-i girîbân eylesem
- Âsmâna olsa peyveste sadâ-yı es-salât
Nâlemi hâlet-dih-i bezm-i sürûşân eylesem
- Eyleyip hîn-i ziyâret cümle ashâba selâm
Cân-ı mahzûnu bu hâletlerle şâdân eylesem
- Dem-be-dem arz-ı tahıyyât u selâm etdikçe ben
Ney gibi cism-i nizârı zâr ü nâlân eylesem
- 10 Feyz-yâb olsam safâ-yı vuslât-ı cânân ile
Dîdeden hûn-âbe-i hicrânı rîzân eylesem
- Gâh eşk-i dîde geh hûn-ı ciger rîzân edip
Râh-ı huccâca nisâr-ı dürr ü mercân eylesem
- Mekketullâh'a azîmet gösterip bin şevk ile
Râh-ı himmetde dil-i şeydâyı pûyân eylesem

* Bu şiir için ayrıca bkz. Ali İrfan Aypay(1992). *Nahîfî Süleyman Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. C 1. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. 184-186.

Cism-i sûzâna olup ihrâm-bend-i ihtirâm
Her bün-i mûy-ı tenüm lebbeyk-gûyân eylesem

Ser güşâde pâ bürehne dîde pür-hûn sîne çâk
Sâkinân-ı arşı bu hâlâta hayrân eylesem

15 Na'ra-i Allâhu ekber tutsa âfâkı tamâm
Sıyt-ı tekbîr ile uşşâkı hurûşân eylesem

Tevbe-sâz-ı cürm olup bin gûne istiğfâr ile
Kendimi şâyeste-i eltâf-ı Sübhân eylesem

Eyleyip Bâbüsselâm'a şevk ile vaz'-ı kadem
Kalbimi hayret-fezây-ı yâd-ı Rıdvân eylesem

Cehd edip tavf-ı metâf-ı âsitân-ı rif'ate
İzzet ü âdâb ile icrâ-yı erkân eylesem

İktibâs-ı lem'a-i nûr-ı sa'âdet eyleyip
Dilde her bir dâğı bir şem'-i fûrûzân eylesem

20 Gevher-i maksûdı kılsam zîver-i dürc-i husûl
Eşk-i mercân-rîzimi mahsûd-ı ummân eylesem

Dest-i eşvâkı sunup astâr-ı pâk-ı Ka'be'ye
Yâd edip cürm ü günâhım âh ü efgân eylesem

Âteş-i âh-ı ciğer-sûz-ı nedâmetle tamâm
Defter-i isyânımı ser-cümle sûzân eylesem

[46a] Zemzem-âşâm-ı merâm oldukda cân-ı teşne-leb
Niyyetim mahzâ şifâ-yı derd-i hicrân eylesem

Tâ be-key zahm-ı hırâş-ı mâ-sivâ-yı cân-feşâr
Derd-i pür-sûz-ı dile tahsîl-i dermân eylesem

25 Ömre zevk-ı câvidân versem Safâ vü Merve'de
Sıdk ile ihlâs ile sa'y-ı firâvân eylesem

Eylesem mûy-ı sivâyı hep ser-i dilden tırâş
Ölmeden cânım tarîk-ı Hak'da kurbân eylesem

Iydgâh-ı vuslat-ı yâr ile olsam şâdmân
Hil'at-ı âmâli zîb-i cism-i uryân eylesem

Her makâm-ı cennet-âsâyı ziyâret kılsam âh
Çeşmimi müstağni-i seyr-i gülistân eylesem

Tâbdâr olsa o denli germi-i şevk ile kim
Sînede her dâğı reşk-i mâh-ı tâbân eylesem

30 Râh-ı vahdetde sebük-bâr olsa cism-i nâtüvân
Câmını vâreste-i eskâl-i isyân eylesem

Nâka-i cânı edip ser-bürde-i râh-ı necât
Mahmel-efrûz-ı metâ‘-ı lutf-ı Rahmân eylesem

Ey Nahîfî çehre-fersâ-yı der-i Mevlâ olup
Bin nedâmetle recâ-yı afv u gufrân eylesem

37*

Velehu (Nahîfî)

mefûlü mefâilü mefâilü feûlün

- 1 Sıdk ile olup tâlib-i ihsân-ı şefâ'at
Geldim der-i eltâfına ey kân-ı şefâ'at
- Bak seyl-i sirişkimde olan cûş u hurûşa
Ey gevher-i pâkîze-i ummân-ı şefâ'at
- Bir katresi eyler beni müstağrak-ı rahmet
Cûş etse yem-i bî-hadd ü pâyân-ı şefâ'at
- Ser-cümle selâtîn ü gedâ bendelerindir
Ey Hazret-i Şâhenşeh-i Zîşân-ı şefâ'at
- 5 Hallâk-ı Ezel zâtın edip cümleden eşref
Etmiş seni ârâyiş-i eyvân-ı şefâ'at
- Yok bâğçe-i evvel ü âhirde muhassal
Kaddin gibi bir serv-i hırâmân-ı şefâ'at
- Ben merkez-i hizmetde sana bende-i fermân
Sen mesned-i tahsîsde Sultân-ı şefâ'at
- Ben bülbül-i pür-cûş-ı çemenzâr-ı nedâmet
Sen zîb-firâz-ı gül-i handân-ı şefâ'at
- Ben murg-ı nevâ-sâz-ı hıyâbân-ı melâmet
Sen nâmiye-efrûz-ı gülistân-ı şefâ'at
- 10 Ben hemdem-i pervâne-i pür-sûz-ı ma'âsî
Sen tâb-dih-i şem'-i fûrûzân-ı şefâ'at
- Ben hasret ile zerre-i nâçîz-i tezellül
Sen rif'at ile mihr-i dırahşân-ı şefâ'at
- Haddim değil evsâfına tahrîk-i leb ammâ
Maksûdum odur ey meh-i tâbân-ı şefâ'at

* Bu şiir için ayrıca bkz. Ali İrfan Aypay (1992). *Nahîfî Süleyman Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. C 1. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. 170-171.

- [46b] Küstâhlığım bâ'is ola afv-ı Hudâya
Mahşerde olam ben dahı şâyân-ı şefâ'at
- Öldürdü beni derd-i peşimânî-i isyân
Olsam n'ola hâhişger-i dermân-ı şefâ'at
- 15 Ey kân-ı kerem meclis-i isyânda benim ben
Leb-teşne-i peymâne-i peymân-ı şefâ'at
- Bu cürm ile ahvâl mükedderdir efendim
Setr etmez ise cürmümü dâmân-ı şefâ'at
- Sen dîdemi lütfunla cilâ-sâz-ı kabûl et
Oldukça nice şerm ile giryân-ı şefâ'at
- Tâ subhgeh-i mahşere dek cân u dil olsun
Bin şevk ile bülbül gibi nâlân-ı şefâ'at
- Mahzûn koma rahm eyle Nahîfî-i garîbe
Eyle dil-i gamgînini şâdân-ı şefâ'at
- 20 Ümmîdim odur etmeyesin bendeni ferdâ
Mahzûn-ı belâ-dîde-i hirmân-ı şefâ'at
- Dest-i kereminle yazıla rûz-ı cezâda
Ser-defter-i a'mâlîme unvân-ı şefâ'at
- Ümmetlerin oldukça recâ-yı kereminle
Her şâm ü seher zenzeme-gûyân-ı şefâ'at
- Bî-hadd salât ile selâm eyleye Mevlâ
Dâ'im sana ey Şâh-ı Cihânân-ı şefâ'at

38*

Velehu (Nahîfî)

mefûlü mefâilü mefâilü feûlün

- 1 Ey Nûr-ı Hudâ Fahr-ı Cihân melce'-i ümmet
Zâtındır olan âleme sermâye-i rahmet

Dâğ-ı gamını cânı gibi sîne de saklar
Bin şevk ile her bî-ser ü sâ mân-ı mahabbet

Allâh bilir yokdur efendim dil-i zâra
Üftâde-i hâk-i rehin olmak gibi rif'at

Bî-tâb ü tüvân etdi beni hasret-i vaslın
Rahm eyle bu müştâkına ey mâye-i şefkat

- 5 Râhat bulamam etmeyicek kûyuna rû-mâl
Oldu vatanım bana bu efkâr ile gurbet

Bir âh-ı ciğer-sûz ile peygûle-i gamda
Sûzân eder âhir beni bu âteş-i hasret

Oldukça Nahîfî şeref-i na'tine mazhar
Olsun sana Hak'dan nice teslîm ü tahiyet

* Bu şiir için ayrıca bkz. Ali İrfan Aypay (1992). *Nahîfî Süleyman Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. C 2. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. 67.

39*

Velehu (Nahîfî)

feilâtün feilâtün feilâtün feilün

- 1 Dil ü cân kulluğuna ey Şeh-i ferhunde-sıfât
Her nefes etmededir sıdk ile tecdîd-i berât
- Teşne-i vaslın olan âb-ı hayâtı n'eyler
Işk-ı pâkindir eyâ Fahr-ı Cihân âb-ı hayât
- Yok yüzüm varmaya dergâh-ı Cenâb-ı Hakk'a
Meded ey Pâdişeh-i dâdger-i hayl-i usât
- [47a] Kıl nigâh-ı keremin tesliye-bahş-ı gufrân
Olıcak şerm ile âmâde-i rûz-ı arasât
- 5 Bu Nahîfî seni bin şevk ile vasf etdikçe
Rahimallâhu li-men kâle aleyhi's-salavât⁸⁵

* Bu şiir için ayrıca bkz. Ali İrfan Aypay (1992). *Nahîfî Süleyman Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. C 2. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. 65.

⁸⁵ "O'na salât u selâm edin, diyenlere Allâh rahmetiyle muamele eylesin."

40*

Velehu (Nahîfî)

fâilâtün fâilâtün fâilâtün fâilün

- 1 Yâ Resûlallâh budur vird-i zebânım subh u şâm
Es-salâtu ve's-selâm ey Fahr-i Âlem es-selâm
Eylerim bu vech ile arz-ı ubûdiyyet müdâm
Es-salâtu ve's-selâm ey Fahr-i Âlem es-selâm
- 2 Cânıma kâr etdi tâb-ı iştiyâk-ı vuslatın
Dâğ dâğ etdi ten-i bîmârı nâr-ı firkatın
Öldürürse ben garîb ü zârı derd-i hasretin
Es-salâtu ve's-selâm ey Fahr-i Âlem es-selâm
- 3 Şevk-ı vuslatla gönülden ref olup âlâm u gam
Eylesem kûyunda teslîm ü tahıyyet dem-be-dem
Yüz sürüp dergâhına şevk ile aşk ile desem
Es-salâtu ve's-selâm ey Fahr-i Âlem es-selâm
- 4 Hak Te'âlâ zâtın etdi Rahmeten li'l-âlemin
Kıldı unvân-ı sıfâtın Sâdıku'l-va'di'l-emîn
Dedi teşrîfide hep ehl-i semâvât ü zemîn
Es-salâtu ve's-selâm ey Fahr-i Âlem es-selâm
- 5 Kande azm etsen eyâ Sultân-ı mülk-i ıstıfâ
Fahr ederdî hâk-i pâyinle senin arz u semâ
Der idi eşcâr u ahcâr eyleyip izzet sana
Es-salâtu ve's-selâm ey Fahr-i Âlem es-selâm
- 6 Na't-i pâkin mâye-i fahr oldu bu cân u dile
Eylerim tâ haşre dek evsâfını ihlâs ile
Bu sadâ elbet gelir hâk-i mezârımdan bile
Es-salâtu ve's-selâm ey Fahr-i Âlem es-selâm
- 7 Hasretinle hâk ederse cismimi bâd-ı fenâ
Rûh-bahş olsun bana zikrinle yârân-ı safâ
Kabrim üstünde desinler kim Nahîfî'den sana
Es-salâtu ve's-selâm ey Fahr-i Âlem es-selâm

* Bu şiir için ayrıca bkz. Ali İrfan Aypay (1992). *Nahîfî Süleyman Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. C 1. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. 306.

41*

Velehu (Nahîfî)

mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün

- 1 Bu gülşende hezâr-ı bî-nevâyım Yâ Resûlallâh
Velî âzürde-i hâr-ı cefâyım Yâ Resûlallâh
- N'ola olsam devâ-cüyende-i dârû-yı ihsânım
Esîr-i derd-i aşkım mübtelâyım Yâ Resûlallâh
- Nigâh-ı şefkatinden ben garîb ü zârı dûr etme
Yolunda ben de kemter hâk-i pâyım Yâ Resûlallâh
- Meded sendendir ey kân-ı şefâ'at bendene yoksa
Huzûr-ı Hak'da mahcûb-ı hatâyım Yâ Resûlallâh
- 5 Beni gencîne-i fazl-ı Hudâdan behre-yâb eyle
Der-i lutfunda muhtâc-ı atâyım Yâ Resûlallâh
- [47b] Yüzüm yok arz-ı hâle arşagâh-ı haşre vardıkda
Günahkârım giriftâr-ı hevâyım Yâ Resûlallâh
- Kerem kıl lutf u ihsânınla dilşâd eyle ben zârı
Nahîfî'yim kapında bir gedâyım Yâ Resûlallâh

* Bu şiir için ayrıca bkz. Ali İrfan Aypay (1992). *Nahîfî Süleyman Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. C 2. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. 429.

42*

Velehu (Nahîfî)

mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

- 1 Ciger-hûn-ı gam olmuş bir gedâyım Yâ Resûlallâh
Belâ-yı aşka düşmüş mübtelâyım Yâ Resûlallâh

Benim cân ü dilim ma'nide hâk-i âsitânındır
Egerçi sûretâ senden cüdâyım Yâ Resûlallâh

Sana hâk-i reh olmak hâs ü âmın kârıdır ammâ
Senin ben hâk-i pâna hâk-i pâyım Yâ Resûlallâh

Kusûrum bî-nihâyetdir benim da'vâ-yı aşkında
Dirîgâ şermsâr-ı müdde'âyım Yâ Resûlallâh

- 5 Sezâ-yı zât-ı pâkin bendene lutf-ı şefâ'atdır
Egerçi her cezâya ben sezâyım Yâ Resûlallâh

N'ola deryâ-yı aşkında bulursam gevher-i kâmi
Gamınla nice demdir âşinâyım Yâ Resûlallâh

Nahîfîveş döküp gözyaşların yüz bin nedâmetle
Temennâkâr-ı gufrân-ı Hudâyım Yâ Resûlallâh

* Bu şiir için ayrıca bkz. Ali İrfan Aypay (1992). *Nahîfî Süleyman Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. C 2. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. 427.

43*

Velehu (Nahîfî)*mefâilün mefâilün mefâilün mefâilün*

- 1 Cemâlin matla‘-1 şems-i hidâyet Yâ Resûlallâh
Cebînin maşrık-1 nûr-1 sa‘âdet Yâ Resûlallâh
- Vücûd-1 pâkini Hak gevher-i yektâ-yı lutf etmiş
Edip ârâyış-i tâc-1 kerâmet Yâ Resûlallâh
- Recâ-yı afv ile ahvâlimi arz eyleyip geldim
Olup mustağrık-1 şerm ü hacâlet Yâ Resûlallâh
- Ümîd oldur delîl olsa cenâbın afv-1 Mevlâya
Egerçi cürmüme yokdur nihâyet Yâ Resûlallâh
- 5 Bu isyân ile mahşerde benim hâlim mükedderdir
Cenâbından ger olmazsa inâyet Yâ Resûlallâh
- Aceb mi çâre-cûy-1 merhem-i ihsânın olsam ben
Benem âzürde-i zahm-1 melâmet Yâ Resûlallâh
- Ne denli mücrim ise yine kendi müstmendindir
Nahîfî bendene eyle şefâ‘at Yâ Resûlallâh

* Bu şiir için ayrıca bkz. Ali İrfan Aypay (1992). *Nahîfî Süleyman Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. C 2. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. 432.

44*

Velehu (Nahîfî)

mefâîlün mefâîlün mefâîlün mefâîlün

1 Zılâl-i rif'atin pîrâyedir arş-i berîn üzre
Sebeb oldur ki düşmez sâye-i pâkin zemîn üzre

Adîmu'l-misl-i hayl-i enbiyâsın ona şâhiddir
Ki zâhir olmadı zıll-i zalîlin âlemîn üzre

Münevver eyler iken şeş cihâtı şu'le-i zâtın
Görünmez sâye-i pâkin yesâr üzre yemîn üzre

Seni nûr eyledi Hak zâhir u bâtında bî-şübhe
Ne mümkindir zuhûr-ı sâye hiç nûr-ı zemîn üzre

[48a] 5 Uluvv-ı kadrine şâhid yeter kim sâyeni Mevlâ
Mu'allâ kıldı düşmekden bu hâk-i vâpesîn üzre

N'ola zıll-i şerîfin olmasa zâhir bu dünyâda
Melâz olsa gerek ukbâda her abd-i kemîn üzre

Ne gam germiyyet-i hûrşîd-i mahşerden eger ferdâ
Düşerse sâye-i lütfun Nahîfî-i hazîn üzre

* Bu şiir için ayrıca bkz. Ali İrfan Aypay (1992). *Nahîfî Süleyman Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. C 2. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. 409.

45*

Velehu (Nahîfî)

mefâilün feilâtün mefâilün feilün

- 1 Eyâ bihîn güher-i hikmet es-selâmu aleyk
Yetîme-i sadef-i kudret es-selâmu aleyk
- Vücûd-ı pâkini fazlından eyledi Allâh
Cihâna vâsıta-i rahmet es-selâmu aleyk
- Za‘îf-i ümmete sensin şefî‘-i rûz-ı cezâ
Fedâ senin yoluna ümmet es-selâmu aleyk
- Muhâl bir kılının midhatinde hakk-ı edâ
Cihân ederse nice dikkat es-selâmu aleyk
- 5 Gözümde eşk-i nedâmet ciğerde dâğ-ı belâ
Gönülde tâb-ı teb-i hayret es-selâmu aleyk
- Müyesser olmaz ise rûy-mâl-i dergâhın
Helâk eder beni bu hasret es-selâmu aleyk
- Firâkın olmada uşşâka dûzah-ı cân-sûz
Eyâ visâli olan cennet es-selâmu aleyk
- Revâ mı bülbül-i gülzâr-ı na‘t-i pâkin ola
Hamûş-ı dâğdağa-i mihnet es-selâmu aleyk
- Değil miyim dahı şâyân-ı merhem-i vuslat
Beni bu hâle kodı firkat es-selâmu aleyk
- 10 Amân amân ciğerim yakdı âteş-i hicrân
Zülâl-i vuslata kıl himmet es-selâmu aleyk
- Gönülde hâhiş-i rû-mâl-i dergeh-i lütfun
Derûnda dâ‘ıye-i vuslat es-selâmu aleyk
- Gubâr-ı dergehin olmaklığa kabûl eyle
Bu hâk-i pâyine kıl şefkat es-selâmu aleyk

* Bu şiir için ayrıca bkz. Ali İrfan Aypay (1992). *Nahîfî Süleyman Efendi Hayatı, Eserleri, Edebi Kişiliği ve Divanının Tenkitli Metni*. C 2. Doktora Tezi. Konya: Selçuk Üniversitesi. 283.

Nisâr-ı cân edeyim âsitân-ı pâkinde
Derûn-ı dilde budur niyyet es-selâmu aleyk

Ne denli mücrim isem arsağâh-ı mahşerde
Hudâdan eyle beni minnet es-selâmu aleyk

15 Sezâ-yı şefkat edersen Nahîfî-i zârı
Ona yeter şeref ü izzet es-selâmu aleyk

ŞAİR VE ŞİİR DİZİNİ

[MECMUALARIN SİSTEMATİK TASNİFİ PROJESİ'NE (MESTAP) GÖRE]

| Yer Nu: Süleymaniye Kütüphanesi, Hamidiye Bölümü 1211* | | | | | | | |
|--|-----------------------------------|---|---|----------------|------------|-----------------|--|
| Yp. nu. | Mahlas | Matla' beyti / bendi | Makta' beyti / bendi | N Ş / Birim | N T | Vezin | Açıklamalar |
| 1b | Meftûnî/ Sultân II. Mustafâ | El-meded ey fahr-i âlem hem şefî'ü'l-müznibîn Nâzil oldu hakkına hem <i>rahmeten li'l-âlemin</i> İşitelden vasfını budur lisânımda hemîn Es-salâtu ve's-selâm yâ sâdıkâ'l-va'di'l-emîn | Ümmetinden en hakîr ü bî-kesem ben yâ Resûl Hazretine etdigim vird ü salâti et kabûl Âciz ü Meftûnî'yi cennât-ı Adn'e et kabûl Es-salâtu ve's-selâm yâ sâdıkâ'l-va'di'l-emîn | Murabba / 5 | Na't | ---/---/---/--- | Hâlâ evreng-nişîn-i saltanat, ser-nâme-i dîvân-ı hilâfet, gevher-i bahr-ı irfân Sultân Mustafâ Hân Hazretleri Resûl-i Ekrem sallallâhu aleyhi ve sellem hazretlerinin medh-i latîf ü na't-ı şerîflerine buyurdıkları güftâr-ı dürer-bârdandır. |
| 2b-4a | Ganî-zâde Nâdirî | Te'âlallâh zihî şâm-ı sürûr-encâm u gam-fersâ Ki oldu mazhar-ı esrâr-ı <i>subhânellezî esrâ</i> | Tahiyyât-ı ebed-peyvend ile dünyâ vü ukbâda Ser-efrâz eylesin zât-ı şerîfin Hazret-i Mevlâ | Kaside / 74 | Mi'râciyye | ---/---/---/--- | Fenn-i belâgatde şu'arâ-yı Rûm'un mâhiri nâdiru'l-misl a'nî Nâdirî Efendi'nin na't-ı şerîf-i Seyyidi'l-enbiyâ aleyhi efdalu't-tahiyyâta inşâd etdiği kâsîde-i Mi'râciyyedir. |
| 4a-5b | Ganî-zâde Nâdirî | Ey şeh-i izzet-penâh-ı tahtgâh-ı Mısr-ı dîn Hizmetinde bir hamâm-ı nâme-ber Rûhu'l-Emîn | Hil'at-i hullet be-ber iklîl-i mahbûbî be-ser Câh u devlet der-yesâr u nâz u ni'met der-yemîn | Kaside / 62 | Na't | ---/---/---/--- | Bu Na't-ı Şerîf Dahi Merhûm Nâdirî'nindir. |
| 5b-7a | Riyâzî | Zihî şâm-ı tarab-bahş u neşât-engîz ü gam-fersâ Cihân-efrûz u zulmet-sûz idi subh-ı bahâr-âsâ | O Şâh'ın ruh-ı pâkin şâd u hurrem eylesin dâim Peyâm-ı müjde-i rahmet selâm-ı Hazret-i Mevlâ | Kaside / 76 | Mi'râciyye | ---/---/---/--- | Nâdirî Merhûmun Kasîdesine Nazîre Olmak Üzre Riyâzî Efendi'nin Ser-nâme-i Dîvân-ı Belâgat-Unvânı Olan Mi'râciyye-i Garîbesidir |
| 7a-9a | Nev'î-zâde Atâyî | Şebângeh kim erip hengâm-ı lutf-ı Hazret-i Mevlâ Ferah-bahş u neşât-engîz idi şâm-ı visâl-âsâ | Ola dâ'im salât ile selâm ol Şâh'a Mevlâ'dan Selâm ile salât olunca kâmil tâ dem-i ferdâ | Kaside / 84 | Mi'râciyye | ---/---/---/--- | Bülegâ-yı Rûm Beyninde Mümtâz Şâ'ir-i Sîhr- sâz Nev'î-zâde Atâyî-i Mesnevî-perdâzın Nâdirî Kasîdesine Nazîre Mi'râciyye-i pür-i'câzıdır |
| 9a-11a | Sâbit | Hoşâ ferhunde-ahter leyle-i mümtâz ü müstesnâ Ki ünvan-ı berât-ı kadridir ser-süre-i İsrâ | Hudâdan ravza-i pür-nûruna her rûz u şeb olsun Salât-ı bî-had ü gâyet selâm-ı bî-ad u ihsâ | Kaside / 90 | Mi'râciyye | ---/---/---/--- | Nâdire-senc-i Zamân Şâ'ir-i Azbu'l-beyân Müteahhirinin Dil-pesendi Sâbit Efendi'nin Mi'râciyyesidir |
| 11a- 11b | Ganî-zâde Nâdirî | Ey cemâlin şem'-i bezm-ârâ-yı kurb-ı Kirdgâr Cebreîl âvâre-i mihr-i ruhun pervânevâr | Yâ Resûlallâh bir ednâ çâkerindir Nâdirî Gerçi çokdur cürmü ammâ lutfuna yokdur şümâr | Gazel / 7 | Na't | ---/---/---/--- | Bu Na't Dahî Nâdirî Efendi'nindir |

* Bu kısımda *Na't* ve *Mi'râciye Mecmûası*'nın muhtevası, teknik hususlara dair birkaç değişiklikle *Mecmuaların Sistematik Tasnifi Projesi*'ne göre tablo hâline getirilmiştir. Bu projenin detaylarına ilişkin bilgiler için bkz. M. Fatih Köksal (2012). "Şiir Mecmûalarının Önemi ve Mecmûaların Sistematik Tasnifi Projesi (MESTAP)". *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII, Mecmûa: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. İstanbul: Turkuaz Yay. 411-431.

| | | | | | | | |
|---------|------------------------|---|--|--------------------|----------------|-----------------|---|
| 11b | Ganî-zâde Nâdirî | Ey vücûdun nahl-i bî-mânend-i nüzhetgâh-ı dîn Bülbül-i şeydâ gül-i ruhsârına Rûhu'l-Emîn | Yâ Resûlallâh gubâr-ı dergehindir Nâdirî Kapmasın bâd-ı hevâ kıl reşha-yı lutfun mu'în | Gazel / 7 | Na't | ---/--/--/--/-- | Velehu (Nâdirî) |
| 11b-12b | Şeyhüislâm Azîz Efendi | <i>Rûhî fidâk</i> ey gül-i nev-reste-i Harem Verd-i ruhunla oldu cihân gayret-i İrem | Cân-ı Azîz cânıma minnet sana fedâ Ey rûh-ı âlem eyle kabûl ile muğtenem | Kaside / 50 | Na't | ---/--/--/--/-- | Kara Çelebi-zâde Şeyhüislâm Abdülazîz Efendi Hazretleri'nin Na't-ı Mergüb-ı Niyâz-üslûblarıdır |
| 12b-14b | Şeyhüislâm Azîz Efendi | Hasbiyallâhu zihî mağfret-i Rabb-i Rahîm Ni'me Mevlâ-yı Hudâvend-i atâ-bahş u Kerîm ... <i>Ey kerem ıssı Hudâ gerçi günâhım çokdur Sanadır rûy-ı recâ gayrı penâhım yokdur</i> | Çeşm-i âşıkda olan eşk-i revân hürmetine Dil-i sâdikda konan sûz-ı nihân hürmetine ... <i>Ecel alıp yolunu bağlayıcak râh-ı gürîz Ola tevhîd-i Hudâ hâtîme-i ömr-i Azîz</i> | Terkîb-i Bend / 10 | Münâcât / Na't | ---/--/--/--/-- | Merhûm-ı merkûm Şeyhüislâm Abdülazîz Efendi'nin Dergâh-ı Hazret-i Kâdiyu'l-hâcâta Arz-ı Niyâz u Münâcât ve Cenâb-ı Seyyid-i Kâinât Aleyhi Efdalu's-salavâtın Na't-ı Cemîlini Müştemil Terkîb-i Bend-i Hoş-ta'birâtıdır. |
| 14b-15b | Mezâkî | Hüsrev-i aşkım felek köhne serîrimdir benim Akl-ı kül hem müsteşâr u hem müşîrimdir benim | Vaktidir şimden geri etse niyâz ile du'â Mürşid-i endîşe kim dirine pîrimdir benim | Kaside / 45 | Na't | ---/--/--/--/-- | Mezâkî'nin Na't-ı Şerîfidir. |
| 15b-17b | Haylî | Vechi var teşne-i âb-ı keremin olsa cihân Ki yüzün suyuna halk oldu senin kevn ü mekân | Ola şol nesne ki âsilere dâ'im düşvâr Onu Hâyli kuluna kıl kereminden âsân | Kaside / 69 | Na't | ---/--/--/--/-- | Haylî |
| 17b-18b | İsmetî | Demdir ki feyz-yâb ola âlem bahârdan Güldeste-i neşât ala dil rûzgârdan | Sad kâfile tahiyet ü teslim ola revân Ol zât-ı bâ-kemâle sığâr u kibârdan | Kaside / 65 | Na't | ---/--/--/--/-- | İsmetî Efendi |
| 18b-19b | Fehîm | Mihr ü meh kim devr ederler âlemi her rûz u şeb Devr-i nâ-hemvâr-ı eflâke gülerler rûz u şeb | Mihr ü meh devr eyledikçe âlemi her subh u şâm Sad selâm olsun revân-ı pâkine her rûz u şeb | Kaside / 51 | Na't | ---/--/--/--/-- | Fehîm |
| 19b-20b | Neşâtî | Mihr ü meh ser-germ-i sevdâ kim gezerler rûz u şeb Sîm ü zer isâr ederler dehre yekser rûz u şeb | Mihr ü mâh-ı nev gibi tâ rûz-ı mahşer ümmetin Düşmen-i dine çeke şimşîr ü hançer rûz u şeb | Kaside / 33 | Na't | ---/--/--/--/-- | Nazîre-i Şeyh Neşâtî |

| | | | | | | | |
|---------|------------------|--|---|------------------|-----------------|-----------------|---|
| 20b-21a | Rızâyî | Meh hâk-ı pâyine ezeli çehre-sâ imiş Nûr-ı siyâhı hâk-ı der-i Mustafâ imiş | Hakdan ola salât u selâm ol Cenâb'a kim Gerdûn derinde bende-i kemter gedâ imiş | Kaside / 23 | Na't | ---/---/---/--- | Rızâyî |
| 21a-21b | Dânişî | Vücûdun nûrdan halk eylemişdir Hazreti Mevlâ Onunçün yerlere düşmezdi sâyen âfitâb-âsâ | Elin al Dânişî'nin kalmasın kapında sultânım Koma ol pây mâli hâk-i gamda bî-ser ü bî-pâ | Kaside / 23 | Na't | ---/---/---/--- | Dânişî |
| 21a-22a | Dânişî | Ey nihâl-i kâmetin nahl-i bahâristân-ı dîn Sâyeveş üftâde-i serv-i kadın Rûhu'l-Emîn | Gerçi çokdur cürmüm ammâ lutfunun pâyânı yok Umarım senden şefâ'at yâ Şefî'a'l-müzribîn | Gazel / 13 | Na't | ---/---/---/--- | Velehu (Dânişî) |
| 22a | Dânişî | Günâh u cürmüme yokdur nihâyet yâ Resûlallâh Şefâ'at kıl bana rûz-i kıyâmet yâ Resûlallâh | Kulundur Dânişî bî-çâreden lutfun dirîğ etme Ona rûz-ı cezâda kıl şefâ'at yâ Resûlallâh | Gazel / 13 | Na't | ---/---/---/--- | Velehu (Dânişî) |
| 22a-22b | Hüdâyî | Suçum bî-hadd ü cürmüm bî-nihâyet yâ Resûlallâh Kulunam kapına geldim inâyet yâ Resûlallâh | Nice demlerdürür kim güm-reh-i tîh-i dalâletdir Hüdâyî bendene eyle hidâyet yâ Resûlallâh | Gazel / 5 | Na't | | Üsküdarî Şeyh Mahmûd Efendi Not: Mecmûada Aziz Mahmûd Hüdâyî'ye nispet edilen bu şiir XVI. yüzyıl şairi Hüdâyî-yi Kadîm'e aittir (Bkz. Yekbaş 2005: 377). |
| 22b-23b | Şehrî | Ey nâsîh-ı hükm-i köhne-edyân V'ey dîn-i cedîdine veren şân ... Şânında buyurdu İzed-i pâk Levlâke lemâ halaktu'l-eflâk | Na'tin nice kâbil etmek imlâ Sığmaz bu ibârete o ma'nâ ... Şânında buyurdu İzed-i pâk Levlâke lemâ halaktu'l-eflâk | Tercî-i Bend / 5 | Na't | ---/---/--- | Şehrî Nazm Etdiği Na't-ı Şeriflerin A'lâsı Budur |
| 23b-24b | Şehrî | Edince cilve benânımda kilik-i müşk-âgîn Eder sahife-i eş'arımı numûne-i Çîn | Birûnu gibi derûn-ı felek ola pür-dâğ O süz-ı reşk ile tâ subhâh-ı yevmi'd-dîn | Kaside / 47 | Na't | ---/---/---/--- | Velehu (Şehrî) |
| 24b-28b | Nev'î-zâde Atâyî | Na't Bölümü (1. beyit) Söyleye ey kilik-i bedî'ü'l-makâl Mahbere hummında Felâtûn-misâl ... Mi'râciyye Bölümü (52. beyit) Şeb ki arûs-ı tutuk-ı nüh kıbâb Çehre-i pür-nûruna çekdi nikâb | Na't Bölümü (51. beyit) Sallu aleyhi ve alâ-âlihi Mâ-galebe'ş-şevka ale'l-vâlihi ... Mi'râciyye Bölümü (163. beyit) Hâsılı dürr-i sühan-ı âbdâr Garka-i iğrâk olur katrevâr | Mesnevî / 163 | Na't / Mirâciye | ---/---/---/--- | Mesnevî-perdâz-ı Hitta-i Rûm Şâ'ir-i Şîrin-edâ Atâyî Merhûm'un Hamse'sinden İstinsâh Olunan Nu'ût-ı Şerîfedir ki Fi'l-hakîka Her Biri Mânend-i Ukûd-ı Cevâhir Câmi'-i Nevâdir-i Latîfedir |

| | | | | | | | |
|---------|------------------|--|---|---------------|------------------|-------------|---|
| 28b-31a | Nev'î-zâde Atâyî | Na't Bölümü (1. beyit) Subh-ı handân hidâyet güneşi Şeh-i kevneyn ü Nebiyy-i Kureşî Mu'cizat Bölümü (12. beyit) Ger Kelîm'e sened olduysa asâ Kelimât eyledi keffinde hasâ Mi'râciyye Bölümü (48. beyit) Bir şebângâh ki nûr-ı mehtâb Eyledi âlemi gark-ı sîm-âb | Na't Bölümü (11. beyit) Hatt-ı la'l-i lebi sırr-ı cândır Zât-ı pâki şeref-i inşandır Mu'cizat Bölümü (47. beyit) Gönder îmânile ol muhtâc Rütbe-i kurb ola son mi'râc Mi'râciyye Bölümü (123. beyit) Nûr-ı îmânı bize rehber kıl Sâlik-i meslek-i Peygamber kıl | Mesnevî / 124 | Na't / Mi'râciye | ..-/.-./..- | Na't-ı Âhar (Nev'î-zâde Atâyî) Alt başlık: Beyân-ı Mu'cizat-ı Bâhiredü'l-Beyyinât (12. beyit) Alt Başlık: Vasf-ı Leyle-yi Mi'râc ve Seyerân-ı Ân Sirâc-ı Vehhâc (48. beyit) |
| 31a-33b | Nev'î-zâde Atâyî | Na't Bölümü (1. beyit) Levha-i nûr-pâş-ı nüh cedvel Âhirîn resm-i nüsha-i evvel Mi'râciyye Bölümü (44. beyit) Bir şebângâh ki lutf-ı Yezdânî Bürüdü dehre berd-i nûrânî | Na't Bölümü (43. beyit) Oldu ol cem'e şem'-i pür-envâr Şeb-i İsrâ'da keşf olan esrâr Mi'râciyye Bölümü (100. beyit) Âl u ashâb u tâbi'ine müdâm Ola vâsıl tahiyet ile selâm | Mesnevî / 100 | Na't / Mi'râciye | ..-/.-./..- | Na't-ı Diğer Alt Başlık: Mi'râciye (44. beyit) |
| 33b-36a | Nev'î-zâde Atâyî | Na't Bölümü (1. beyit) Gel ey hâme kıl nağme mânend-i ney Ser-i humm-ı ma'nîden et cezb-i mey Mi'râciyye Bölümü (55. beyit) Şebângâh ki şâhenşeh-i bâhter Çerâğân ile kasrına verdi fer | Na't Bölümü (54. beyit) Salât u selâm ola Hak'dan müdâm Ola tâ ki lâzım salâta selâm Mi'râciyye Bölümü (118. beyit) Edip kasr-ı câhum menî'ü'l-cihât Beni kıl gedâ-yı Şefî'ü'l-usât | Mesnevî / 118 | Na't / Mi'râciye | ..-/.-./..- | Na't-ı Latîf-i Diğer Alt Başlık: Mi'râciye (55. beyit) |
| 36a-38a | Sâbit | Gel ey gönül olalum dil-güşüde çeşm-i şühûd Yeter bu küri-i züll ü hevân-ı bûd nebûd | Gele surâdık-ı lâhût-ı kibriyâiden Zamân-ı haşre dek utrûfe-i selâm ü dürûd | Kasîde / 83 | Münâcât / Na't | ..-/.-./..- | Sâbit Efendi'nin Münâcât-ı Hazret-i Rabbü'l-Âlemin ve Na't-ı Cenâb-ı Seyyidü'l-Mürselîn'i Müştehil Kasîde-i Garîbesidir |
| 38a-40a | Sâbit | Kuruldu ordu-yı sultân-ı savm ale't-ta'cîl Göründi mehçe-i a'lâmî şehrden bir mîl | Hasûd-ı itret-i Âl-i Abâ'ya sad nefrîn Muhîbb-i sâf-dile sad hezâr ecr-i cezîl | Kasîde / 89 | Na't / Ramazânî | ..-/.-./..- | Bu dahi Sâbit Efendi'nin Na't-ı Nebevî olan Ramazânîyye Kasîdesidir |
| 40a-41a | Nahîfî | Gel gel ey kîlk-i nağme-senc-i beyân Eyle na't-ı Nebiye vakf-ı zebân | Rûh-ı pâkine onların her gâh Ola vâsıl selâm-ı Rabb-i İlâh | Mesnevî / 58 | Na't | ..-/.-./..- | Nahîfî'nin Na't-ı Şerîfleridir |

Süleymân Nahîfî

| | | | | | | | |
|---------|--------|--|--|-------------|------|-----------------|---|
| 41a-43a | Nahîfî | Ey saf-ârây-ı gürûh-ı mürselin ü enbiyâ V'ey sipeh-sâlâr-ı âlem pîşvây-ı asfîyâ | Âline ashâbına etbâ'ına ahbâbına Tuhfe olsun dembedem yüz bin selâm-ı müctebâ | Kasîde / 79 | Na't | ---/---/---/--- | Na't-ı Diğer (Nahîfî) |
| 43a-43b | Nahîfî | K ande kim mezkûr ola ol Şâh-ı mülk-i ıstifâ N ûr-ı rahmetle olur memlû o bezm-i dil-güşâ | M ustafâ Hân bendene tevfik-i lütfun kıl karîn E yeyip meşkûr sa'yin eyle mansûru'l-livâ Muvaşşah olan kasîdede tüm mısraların ilk harflerinden teşkil edilen son beyit: <i>Kande azm eylerse mansûr ola Sultân Mustafâ Diyelim âmin ola avn-i İlâhî reh-nümâ</i> | Kasîde / 30 | Na't | ---/---/---/--- | Na't-ı Şerîf-i Muvaşşah Be-du'â-yı Hayr-ı Pâdişâh-ı Zîşân Yegâne-i Âl-i Osmân Sultân Mustafâ Hân ibn Sultân Muhammed Hân Nasarallâhu'l-Meliki'l-Mennân (Nahîfî) |
| 43b-44b | Nahîfî | Oldu çün zâtın müşerref da'vet-i Mevlâ ile Eyledin Mi'râc o şeb keyfîyyet-i isrâ ile | Hem dahı ashâb ü âlin üzre olsun bî-hisâb Tuhfe-i da'vât-ı teslîm-i selâmet-zâ ile | Kasîde / 45 | Na't | ---/---/---/--- | Na't-ı Diğer (Nahîfî) |
| 44b-45a | Nahîfî | Cânımda şevk-ı vuslat-ı aşk-ı Muhammedî Sînemde zevk-ı lezzet-i aşk-ı Muhammedî | Dâd-ı Hudâ'dır eyle hemân şükrini müdâm Sana Nahîfî bu na't-ı aşk-ı Muhammedî | Gazel / 9 | Na't | ---/---/---/--- | Velehu (Nahîfî) |
| 45a | Nahîfî | Devlet dil-i nâlâna yeter devlet-i na'tın İzzet iki âlemde bana izzet-i na'tın | Bîçâre Nahîfî'ye yeter mansıb-ı âlî Pâmâli-yi küyun şeref-i hizmet-i na'tın | Gazel / 7 | Na't | ---/---/---/--- | Velehu (Nahîfî) |
| 45a | Nahîfî | Eyâ mahbûb-ı Hak ol dem ki azm-i lâ-mekân etdin Gubâr-ı makdemîn kuhl-i uyûn-ı kudsiyân etdin | Bu nazm-ı tâbdâr ile Nahîfî bezm-i ma'nîde Sözün âşıklara sermâye-i sûz-ı nihân etdin | Gazel / 7 | Na't | ---/---/---/--- | Velehu (Nahîfî) |
| 45b-46a | Nahîfî | Ol günü görsem ki azm-i küy-ı cânân eylesem Ravza-i pâk-i Habîbullâhı seyrân eylesem | Ey Nahîfî çehre-fersâ-yı der-i Mevlâ olup Bin nedâmetle recâ-yı avf u gufrân eylesem | Kasîde / 32 | Na't | ---/---/---/--- | Velehu (Nahîfî) |
| 46a-46b | Nahîfî | Sıdk ile olup tâlib-i ihsân-ı şefâ'at Geldim der-i eltâfına ey kân-ı şefâ'at | Bî-hadd salât ile selâm eyleye Mevlâ Dâ'im sana ey Şâh-ı Cihânân-ı şefâ'at | Kasîde / 23 | Na't | ---/---/---/--- | Velehu (Nahîfî) |

| | | | | | | | |
|-------------|--------|--|---|-------------|------|------------------|-----------------|
| 46b | Nahîfi | Ey Nûr-ı Hudâ Fahr-ı Cihân melce'-i ümmet Zâtındır olan âleme sermâye-i rahmet | Oldukça Nahîfi şeref-i na'tine mazhar Olsun sana Hak'dan nice teslîm ü tahîyyet | Gazel / 7 | Na't | ---/---/---/--- | Velehu (Nahîfi) |
| 46b- 47a | Nahîfi | Dil ü cân kulluğuna ey şeh-i ferhunde-sıfât Her nefes etmededir sıdk ile tecdîd-i berât | Bu Nahîfi seni bin şevk ile vâsf etdikçe Rahimallâhu li-men kâle aleyhi's-salavât | Gazel / 5 | Na't | ..-/-.../.../..- | Velehu (Nahîfi) |
| 47a | Nahîfi | Yâ Resûlallâh budur vird-i zebânım subh u şâm Es-salâtu ve's-selâm ey Fahr-i Âlem es-selâm Eylerim bu vech ile arz-ı ubûdiyyet müdâm Es-salâtu ve's-selâm ey Fahr-i Âlem es-selâm | Hasretinle hâk ederse cismimi bâd-ı fenâ Rûh-bahş olsun bana zikirle yârân-ı safâ Kabrim üstünde desinler kim Nahîfi'den sana Es-salâtu ve's-selâm ey Fahr-i Âlem es-selâm | Murabba / 7 | Na't | ..-/-.../.../..- | Velehu (Nahîfi) |
| 47a- 47b | Nahîfi | Bu gülşende hezâr-ı bî-nevâyım Yâ Resûlallâh Velî âzürde-i hâr-ı cefâyım Yâ Resûlallâh | Kerem kıl lutf u ihsânınla dilşâd eyle ben zârı Nahîfi'yim kapında bir gedâyım Yâ Resûlallâh | Gazel / 7 | Na't | ..-/-.../.../..- | Velehu (Nahîfi) |
| 47b | Nahîfi | Ciger-hûn-ı gam olmuş bir gedâyım Yâ Resûlallâh Belâ-yı aşka düşmüş mübtelâyım Yâ Resûlallâh | Nahîfives döküp gözyaşların yüz bin nedâmetle Temennâkâr-ı gufrân-ı Hudâyım Yâ Resûlallâh | Gazel / 7 | Na't | ..-/-.../.../..- | Velehu (Nahîfi) |
| 47b | Nahîfi | Cemâlin matla'-ı şems-i hidâyet Yâ Resûlallâh Cebînin maşrık-ı nûr-ı sa'âdet Yâ Resûlallâh | Ne denli mücrim ise yine kendi müstemendindir Nahîfi bendene eyle şefâ'at Yâ Resûlallâh | Gazel / 7 | Na't | ..-/-.../.../..- | Velehu (Nahîfi) |
| 47b- 48a | Nahîfi | Zılâl-i rif'atin pirâyedir arş-i berîn üzre Sebeb oldur ki düşmez sâye-i pâkin zemîn üzre | Ne gam germiyyet-i hürşîd-i mahşerden eger ferdâ Düşerse sâye-i lütfun Nahîfi-i hazîn üzre | Gazel / 7 | Na't | ..-/-.../.../..- | Velehu (Nahîfi) |
| 48a | Nahîfi | Eyâ bihîn güher-i hikmet es-selâmu aleyk Yetîme-i sade-i kudret es-selâmu aleyk | Sezâ-yı şefkat edersen Nahîfi-i zârı Ona yeter şeref ü izzet es-selâmu aleyk | Gazel / 15 | Na't | ..-/-.../.../..- | Velehu (Nahîfi) |